
**A szociális szakmai ellenőrzési rendszer kiválasztott területeinek
bemutatása magyarország és öt eu tagállam gyakorlatában**

Tanulmány

TÁMOP 5.4.1 kiemelt projekthez

**Készítette: dr. Szecsődi Zsolt,
ügyvéd, európai jogi szakjogász**

Budapest, 2010. április 30.

**Szecsődi Ügyvédi Iroda
1036 Budapest, Lajos u. 91.
tel: (36-1) 321-21-12
e-mail: info@szecsodi-office.hu
web: www.szecsodi-office.hu**

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	4
1. A MAGYAR SZOCIÁLIS SZAKMAI ELLENŐRZÉSI RENDSZER JOGI HÁTTÉRANYAGA	4
1.1 AZ INTÉZMÉNYRENDSZER, RÉSZTVEVŐK	4
1.1.1 A Szociális és Munkaügyi Miniszter	4
1.1.2 A Foglalkoztatási és Szociális Hivatal	5
1.1.3 Szociális és gyámhivatalok.....	7
1.1.4 Városi jegyző.....	10
1.1.5 Szociális, illetve gyermekvédelmi, gyermekjóléti módszertani intézmények feladatai .	11
1.1.6 A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet feladatai	13
1.1.7 Gyermekvédelmi és Szociálpolitikai Szakértők szerepe a szakmai ellenőrzésben.....	15
1.1.8 Fenntartók szerepe a szakmai ellenőrzésben	16
1.1.9 Területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás szerepe a szakmai ellenőrzésben	16
1.2 AZ ELLENŐRZÉS MENETE, GYAKORLATA A SZOCIÁLIS IGAZGATÁS TERÜLETÉN.....	18
1.2.1 Az ellenőrzés menete a szociális szolgáltatóknál és intézményeknél	18
1.2.2 Szakhatóságok részvétele az eljárásban, együttműködés az ellenőrzést végző hatóságok között, esetleges jogviták	20
1.2.3 Az ellenőrzés eredményeként a működést engedélyező szerv által alkalmazható intézkedések, szankciók	22
1.2.4 Az FSZH ellenőrzési jogköre.....	24
1.2.5 Ellenőrzési jogkörök és intézkedési eszközök engedély nélkül nyújtott szociális szolgáltatások esetén	25
1.2.6 Szakmai ellenőrzés a szolgáltatástervezési koncepcióval kapcsolatban.....	26
1.2.7 Szakmai ellenőrzés bentlakásos idők otthonában.....	26
1.3 AZ ELLENŐRZÉS MENETE, GYAKORLATA GYERMEKJÓLÉTI ÉS GYERMEKVÉDELMI SZOLGÁLTATÓKNÁL.....	29
1.3.1 A helyettes szülők szakmai ellenőrzése a Gyvt. és a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet alapján.....	29
1.3.2 A nevelőszülők szakmai ellenőrzése a Gyvt. és a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet alapján	29
1.3.3 A gyermekjóléti/gyermekvédelmi szolgálatok szakmai ellenőrzése	30
1.3.4 A működést engedélyező szerv szakmai ellenőrzési feladatai a Gyvt. alapján.....	31
1.3.5 A területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás szakmai ellenőrzési feladatai Gyvt. alapján	31
1.3.6 Módszertani intézmények szakértői részvétele a szakmai ellenőrzésben	32
1.3.7 A gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet ellátó állami és nem állami intézmény fenntartójának szakmai ellenőrzési feladatai	32
1.3.8 A bölcsődék szakmai ellenőrzése.....	33
1.3.9 A 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet szakmai ellenőrzésre vonatkozó rendelkezései .	33
1.3.10 Az ellenőrzéssel kapcsolatban a működést engedélyező szerv által hozható intézkedések, ...	jogkövetkezmények 36
1.3.11 Ellenőrzési jogkör és szankciók engedély nélkül végzett szolgáltató tevékenység esetén	38
1.3.12 Az ellenőrzés menete a 331/2006 (XII. 23.) Korm. rendelet alapján.....	38
1.4 AZ ELLENŐRZÉSEK GYAKORLATA, TAPASZTALATAI.....	42
1.4.1 Az ellenőrzések gyakorlata, tapasztalatai az FSZH-nál.....	42
1.4.2 Az ellenőrzések gyakorlata, tapasztalatai a városi jegyzőknél	43
1.4.3 Az ellenőrzések gyakorlata, tapasztalatai a szociális és gyámhivataloknál.....	44

2.	EU TAGÁLLAMOK VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁSA.....	47
2.1	ANGLIA.....	47
2.1.1	A szociális szolgáltatások szakmai ellenőrzése.....	47
2.1.2	A gyermekvédelmi/gyermekjóléti szolgáltatások szakmai ellenőrzése.....	51
2.2	FRANCIAORSZÁG	54
2.2.1	A szociális szolgáltatások, valamint gyermekvédelmi/gyermekjóléti ellátások szakmai ellenőrzése	54
2.2.2	Ellenőrzési jogkörök, szankciók rendszere	56
2.2.3	A szociális szolgáltatások ellenőrzésének országos csúcsszerve az „IGAS”	58
2.2.4	Közös ellenőrzések.....	59
2.2.5	ANESM.....	59
2.3	CSEHORSZÁG	61
2.3.1	A szociális szolgáltatások szakmai ellenőrzése.....	61
2.3.2	A gyermekvédelmi/gyermekjóléti szolgáltatások szakmai ellenőrzése.....	63
2.4	NÉMETORSZÁG.....	66
2.4.1	Szervezeti felépítés, feladatok.....	66
2.4.2	Ellenőrzés, értékelés	69
2.5	AUSZTRIA	75
2.5.1	Szervezeti felépítés, feladatok.....	75
2.5.2	Felügyelet, Ellenőrzés.....	77
3.	FORRÁSOK	81
3.1	Vonatkozó magyar jogszabályok és tanulmányban használt rövidítések	81
3.2	Cikkek, tanulmányok, egyéb források	82
3.3	Az anyaggyűjtés során felhasznált internetes honlapok.....	84
4.	MELLÉKLETEK.....	86
4.1.	Hatáskörök áttekintő táblázata a 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján	
4.2.	Hatáskörök áttekintő táblázata a 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján	
4.3.	Hatáskörök áttekintő táblázata a 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet alapján	

BEVEZETÉS

A jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a magyar szociális szakmai ellenrzési rendszer vonatkozó jogi háttéranyagát, különösen a gyermekvédelem/gyermekjóléti szolgáltatások, a családsegítés és a bentlakásos id s ellátás tekintetében. Az ellenrzési rendszer megvalósulásának gyakorlatát, útját, résztvev it, az ellenrzést végz hatóságokat (FSZH, módszertani intézmények, szociális- gyám . és jegyz i hivatalok), valamint tapasztalataikat. Az engedélyezést és ellenrzést végz hatóságok együttm ködését. Az együttes ellenrzés szabályait más szakhatóságokkal.

A sszakmai ellenrzés+ kifejezés eleve kétféle jelentéstartalommal jelenik meg a vonatkozó jogszabályokban. Egyrészt úgy, mint a közigazgatási hatósági eljárás részeként, hatósági ellenrzés keretében történ szakmai ellenrzés. Másrészt pedig, mint szakmai feladat pl. amikor a gyámi gondozói tanácsadó legalább kéthavonta találkozik a gondozott gyermekkel, gondozóval és a gyámmal. Ezzel összefüggésben a jelen tanulmány nemcsak a szó szoros értelmében, a jogszabályokban kifejezetten szakmai ellenrzési jogkör címen, hatósági eljárásban pl. szociális igazgatási eljárás keretében megvalósuló ellenrzésekre összpontosít, hanem igyekszik bemutatni a szakmai ellenrzési feladatok/mechanizmusok közvetettebb formái is, mint pl. szakért k, módszertani intézmények, SZMI bevonását, véleményezési eljárásokat, amelyek szintén el segítik a szakmai ellenrzés hatékonyságát.

A tanulmány bemutatja továbbá egyes Európai Unió tagállamok Anglia, Ausztria, Németország, Franciaország és Csehország vonatkozó gyakorlatát, szociális szakmai ellenrzésének jogi szabályozását, amelyek hozzájárulhatnak a magyar rendszer továbbfejlesztéséhez.

Akár a magyar, akár más EU tagállamok gyakorlatának bemutatásakor szembeötl , hogy szinte nincs olyan ország az EU-n belül, ahol az elmúlt években, vagy akár 2010-t l kezd d en ne történt volna jelent s reform, változtatás a szociális igazgatási rendszerekben, ami magával hozta az ellenrzési rendszerek reformját is, ami részben szervezeti jelleg , részben szemléletmódbeli változásokat hozott. Az államigazgatás egy olyan területér l van tehát szó, ami a gazdasági világválság okozta kényszer takarékoskodási intézkedések ellenére olyan változtatásokon ment és megy keresztül, amelyet els sorban nem a visszafejl dés, hanem inkább a dinamikus fejl dés jellemez a szociális szakma növekv presztízisének is köszönhet en.

Ezzel összefüggésben a tanulmány . korlátozott terjedelmére is tekintettel . az EU tagállamok gyakorlatának bemutatásánál a szakmai ellenrzési rendszer alapjaira, sajátosságaira, szemléletmódbeli különbségeire összpontosít, viszont az irodalomjegyzékben, lábjegyzetekben további információs, kutatási forrásokat, honlapokat jelöl meg, ami egyes részterületek további kibontásához nyújthat segítséget.

1. A MAGYAR SZOCIÁLIS SZAKMAI ELLEN RZÉSI RENDSZER JOGI HÁTTÉRANYAGA

1.1 AZ INTÉZMÉNYRENDSZER, RÉSZTVEV K

Els ként az engedélyezésben, illetve ellenrzésben szerepet kapó szervek, hivatalok, továbbá a vonatkozó jogszabályok által meghatározott hatásköreik és feladataik kerülnek bemutatásra.

1.1.1 A Szociális és Munkaügyi Miniszter

A szociális és gyámhivatalok szakmai irányítását a miniszter látja el, amelynek során

1. Négyévenként ellen rzi a szociális és gyámhivatalok gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységét, az alapellátó és szolgáltató intézményrendszer, valamint a gyámhatóság szakmai munkáját.

2. Részt vesz a helyi önkormányzatokért felelős miniszter által koordinált, a Kormány általános hatáskör területi államigazgatási szerve szervezeti egységeként működő szakigazgatási szervek tevékenységének szakmai irányítását ellátó miniszterek bevonásával zajló felügyeleti vizsgálatokban, meghatározza az ellenőrzés szakmai szempontjait.
3. A szociális és gyámhivatalok számára meghatározza az éves ellenőrzési terv kiemelt területeit és értékeli a szociális és gyámhivatalok éves beszámoló jelentéseit.

1.1.2 A Foglalkoztatási és Szociális Hivatal

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálatról szóló 291/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet állami foglalkoztatási szervként a Foglalkoztatási és Szociális Hivatalt, valamint a regionális munkaügyi központokat (a továbbiakban: Állami Foglalkoztatási Szolgálat, illetve ÁFSZ) jelölte ki. Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat irányítását a szociális és munkaügyi miniszter (a továbbiakban: miniszter) látja el. Tehát az Állami Foglalkoztatási Szolgálat nem önálló intézmény, hanem a két fenti intézménycsoport együttes megnevezése, azaz a Foglalkoztatási és Szociális Hivatalból és 7 regionális munkaügyi központból áll. A Foglalkoztatási és Szociális Hivatal a szervezet szakmai munkájának, informatikai fejlesztésének irányítását végzi. A regionális munkaügyi központok és kirendeltségeik feladatkörébe tartozik többek között a munkanélküli ellátások megállapítása és számfejtése, a foglalkoztatást elősegítő támogatások nyújtása, valamint a munkaközvetítés és az egyéb munkaerő-piaci szolgáltatások kiajánlása. A regionális átképző központok felnőttképzés keretében segítik a munkaerő-piac változásaihoz igazodó szakmai tudás megszerzését.

A tanulmány nem tér ki a regionális munkaügyi központok és kirendeltségeik működésére, ezért az ÁFSZ-en belül csak a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal (a továbbiakban: FSZH) kerül bemutatásra. Az FSZH a miniszter irányítása alatt álló, foglalkoztatáspolitikai, munkaügyi, külön jogszabályban meghatározott szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, ifjúsági, valamint rehabilitációs, a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásával kapcsolatos, továbbá a társadalmi párbeszéd nyújtásával összefüggő feladatokat ellátó központi hivatal, jogi személy, önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv. Székhelye: 1089 Budapest, Kálvária tér 7. Az FSZH élén a főigazgató áll, aki felelt a munkáltatói jogokat a szociális és munkaügyi miniszter gyakorolja. A tanulmány témakörével összhangban az FSZH foglalkoztatáspolitikai feladatköre nem kerül bemutatásra. Az FSZH a tanulmány témakörével összefüggő szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatkörében az alábbi feladatokat látja el:

1.1.2.1 Feladatok és hatáskörök a 291/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján

Az FSZH ellátja a 291/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján:

1. Az Országos Szociálpolitikai Szakértői Névjegyzékkel kapcsolatos feladatokat.
2. Az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékkel kapcsolatos feladatokat.
3. A hivatásos gondnoki feladatot ellátó személyek nyilvántartásával kapcsolatos feladatokat.
4. A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények ágazati azonosítójával és országos nyilvántartásával kapcsolatos feladatokat.
5. A szociális szolgáltatók, intézmények ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat.
6. A települési önkormányzatok szociális igazgatási - különös tekintettel az aktív korúak ellátásában részesültekkel kapcsolatos foglalkoztatás-szervezési és nyilvántartási - feladatai végrehajtásának segítségével összefüggő feladatokat.

7. Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az FSZH a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság és a felügyeleti szerv a szociális és gyámhivatalok hatósági ügyeiben.
8. Az FSZH a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi hatósági tevékenységének tapasztalatairól negyedévente tájékoztatja a minisztert.
9. Az FSZH szervezetén belül Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat m ködik, amely ellátja a Gyermek- és Ifjúsági Alapprogram titkársági feladatait, a YOUTH program m ködtetésével kapcsolatos nemzeti feladatokat, a regionális ifjúsági irodák m ködtetését, valamint az ifjúsági információs és képzési feladatokat lát el.
10. Az FSZH új feladata 2010. január 1-t l, hogy a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények m ködését engedélyez szervek munkáját a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények országos nyilvántartási rendszerén keresztül elektronikusan kiadott iratmintákkal segíti.

1.1.2.2 Feladatok és hatáskörök a 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján

1. A szociális szolgáltatók és intézmények m ködésének engedélyezésér l és ellen rzésér l szóló 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. § az Szt. alkalmazása során m ködést engedélyez szervként a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetér l és illetékességér l szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyár.) mellékletében kijelölt települési, f városi kerületi önkormányzat jegyz jét (a továbbiakban: városi jegyz), a szociális és gyámhivatalt, illetve az FSZH-t jelölte ki.
2. Az Szt. 92/C. § (5) bekezdésének alkalmazása során, azaz ha a tartós bentlakást nyújtó egyházi és nem állami fenntartású intézmény ellen rzése során megállapításra kerül, hogy az intézmény fenntartója nem tesz eleget az intézmény m ködésére vonatkozó jogszabályi követelményeknek, a szociális hatóság intézkedik a normatív állami hozzájárulás visszatartása iránt) az ellen rzési eljárásban meghatározott hatáskörrel és illetékességgel a Kormány- a szociális és gyámhivatalt, valamint az FSZH-t jelölte ki.
3. A rendelet 2. § (3) bekezdése adja meg a jogkört arra, hogy a szociális szolgáltatások esetében a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvény szerinti, szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságként - az ellen rzési eljárásban meghatározott hatáskörrel és illetékességgel ugyancsak a városi jegyz , a szociális és gyámhivatal, illetve az FSZH járjon el.
4. Ugyanezen rendelet értelmében szociális és gyámhivatal hatósági eljárásában a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság az FSZH.
5. Ellen rzési hatáskörök:
  - a) Az FSZH legalább négyévenként ellen rzi a szociális és gyámhivatalok hatósági tevékenységének jogszer ségét.
  - b) Az FSZH ellen rizheti, hogy a fenntartó a szociális szolgáltatót, intézményt a jogszabályokban és a m ködési engedélyben foglaltaknak megfelelő en m ködteti-e.
  - c) Az FSZH a miniszter felkérésére ellen rzést végez.

Az FSZH az ellen rzésr l készült jegyz könyv, illetve hivatalos feljegyzés másolatát a m ködést engedélyez szervnek és miniszteri felkérés alapján végzett ellen rzés esetén a miniszternek is megküldi, továbbá a döntését közli az els fokú m ködést engedélyez szervvel és miniszteri felkérés alapján végzett ellen rzés esetén a miniszterrel.

Ha az FSZH a szociális szolgáltatót, intézményt teljes körűen leellenőrzi, a működést engedélyez. A szervnek az esedékes kétévenkénti ellenőrzést az FSZH ellenőrzésétől számított két éven belül kell lefolytatnia.

1.1.2.3. Feladatok és hatáskörök a 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység engedélyezésével kapcsolatos hatósági ügyekben a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság az FSZH.

1.1.2.4. Feladatok és hatáskörök a 226/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet alapján

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények ágazati azonosítójáról és országos nyilvántartásáról szóló 226/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet alapján az FSZH kezeli az országos nyilvántartást.

1.1.2.5. Feladatok és hatáskörök a 25/2009. (XI. 13.) SZMM rendelet alapján

Az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékről és az Országos Szociálpolitikai Szakértői Névjegyzékről szóló 25/2009. (XI. 13.) SZMM rendelet alapján az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzék és az Országos Szociálpolitikai Szakértői Névjegyzék szerinti szakértői tevékenység megkezdését szintén az FSZH engedélyezi, illetve vezeti a hivatkozott névjegyzéket.

1.1.3 Szociális és gyámhivatalok

A Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervéről szóló 318/2008. (XII. 23.) Korm. rendelet a regionális államigazgatási hivatalokat jelölte ki a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerveiként. Ezen belül, a regionális államigazgatási hivatal szervezeti egységeként működő ágazati szakigazgatási szervként hozta létre a Kormány a szociális és gyámhivatalt a szociális, gyermekvédelmi és gyámügyi feladatok ellátására. A szociális és gyámhivatalok feladat- és hatáskörét kormányrendelet határozza meg.

1.1.3.1 Feladatok és hatáskörök a 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján

1. A szociális szolgáltatók és intézmények működésének engedélyezéséről és ellenőrzéséről szóló 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. § az Szt. alkalmazása során működést engedélyez szervként a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyár.) mellékletében kijelölt települési, fővárosi kerületi önkormányzat jegyzőjét (a továbbiakban: városi jegyző), a szociális és gyámhivatalt, illetve az FSZH-t jelölte ki.

A működési engedélyezéssel és kapcsolatos ügyekben első fokon a 15. §-ban¹ foglaltak kivételével bentlakásos intézményi ellátást nyújtó szociális intézmény esetén a szociális intézmény székhelye, telephelye szerint illetékes szociális és gyámhivatal jár el. Ugyanígy, ha a szociális szolgáltató, intézmény a székhelyén vagy valamelyik telephelyén a szociális alapszolgáltatás mellett bentlakásos intézményi ellátást, gyermekek átmeneti gondozását vagy gyermekvédelmi szakellátást is nyújt - ideértve azt az esetet is, ha külön jogszabály szerinti helyettes szülői hálózat, nevelő szülői hálózat vagy külső férőhelyen biztosított utógondozói ellátás működik -, a szociális

¹ Az FSZH ellenőrizheti, hogy a fenntartó a szociális szolgáltatót, intézményt a jogszabályokban és a működési engedélyben foglaltaknak megfelelően működtesse-e. Az FSZH a miniszter felkérésére ellenőrzést végez.

szolgáltató, intézmény ellátást nyújtó székhelye és valamennyi telephelye tekintetében a székhely, telephely szerint illetékes szociális és gyámhivatalok járnak el első fokon.

2. Ugyanezen rendelet szociális hatóságnak a helyi önkormányzat, illetve a társulás székhelye szerint illetékes szociális és gyámhivatalt jelölte ki, az Szt-ben meghatározott önkormányzati ellátási kötelezettségek teljesítésének folyamatos figyelemmel kísérésére. A szociális és gyámhivatal e jogkörében eljárva, amennyiben az önkormányzat ellátási kötelezettségéből adódó feladatainak, különösen fenntartói feladatának, illetve a szolgáltatástervezési koncepció elkészítésének nem tesz eleget, felszólítja az önkormányzatot megfelelő határidő kitűzésével a feladat teljesítésére.

Ha a tartós bentlakást nyújtó egyházi és nem állami fenntartású intézmény ellenőrzése során megállapításra kerül, hogy az intézmény fenntartója nem tesz eleget az intézmény működésére vonatkozó jogszabályi követelményeknek, a szociális hatóság intézkedik a normatív állami hozzájárulás visszatartása iránt) az ellenőrzési eljárásban meghatározott hatáskörrel és illetékességgel a Kormány- a szociális és gyámhivatalt, valamint az FSZH-t jelölte ki.

3. Ezen rendelet 2. § (3) bekezdése adja meg a jogkört arra, hogy a szociális szolgáltatások esetében a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvény szerinti, szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságként - az ellenőrzési eljárásban meghatározott hatáskörrel és illetékességgel a városi jegyző, a szociális és gyámhivatal, illetve az FSZH járjon el.
4. A városi jegyző rendelet szerinti hatósági eljárásában a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság a szociális és gyámhivatal.
5. A szociális és gyámhivatal -legalább néggyévenként ellenőrzé a városi jegyző k e rendelet hatósági tevékenységének jogszabály szerinti segítségét.

Az ellenőrzéssel kapcsolatos ügyekben első fokon a 15. §-ban foglaltak kivételével² a bentlakásos intézményi ellátást nyújtó szociális intézmény esetén a szociális intézmény székhelye, telephelye szerint illetékes szociális és gyámhivatal jár el. Ugyanígy, ha a szociális szolgáltató, intézmény a székhelyén vagy valamelyik telephelyén a szociális alapszolgáltatás mellett bentlakásos intézményi ellátást, gyermekek átmeneti gondozását vagy gyermekvédelmi szakellátást is nyújt - ideértve azt az esetet is, ha külön jogszabály szerinti helyettes szülői hálózat, nevelő szülői hálózat vagy külső férőhelyen biztosított utógondozói ellátás működik - je -, szociális szolgáltató, intézmény ellátást nyújtó székhelye és valamennyi telephelye tekintetében a székhely, telephely szerint illetékes szociális és gyámhivatalok járnak el első fokon.

1.1.3.2 Feladatok és hatáskörök a 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján

1. A gyámhatóság feladat- és hatáskörét a települési önkormányzat jegyzője, a városi gyámhivatal mellett a szociális és gyámhivatal gyakorolja.
2. A rendeletben meghatározott ügyekben első fokú hatóságként jár el a szociális és gyámhivatal.
3. A települési önkormányzat jegyzőjének és a városi gyámhivatalnak a gyermekvédelmi és gyámügyi hatósági ügyekben a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság a szociális és gyámhivatal.
4. Ellátja az illetékességi területéhez tartozó települési önkormányzat jegyzőjének és a városi gyámhivatalnak a szakmai irányítását, felügyeletét és ellenőrzését.

² Lásd az 1-es lábjegyzetben foglaltakat.

5. Els fokon dönt a gyermekek átmeneti gondozása és a gyermekvédelmi szakellátások m kódésének engedélyezésér l, ellen rzi a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók m kódését, valamint ennek keretében szükség esetén gyermekvédelmi igazgatási bírságot szab ki vagy egyéb jogszabályban meghatározott intézkedést tesz.
  6. Másodfokú hatósági jogkört gyakorol a települési önkormányzat jegyz jének, a városi gyámhivatalnak a gyermekvédelmi és gyámügyi hatósági ügyeiben, valamint a gyermekvédelmi jelz rendszer elégtelen m kódése esetén megteszi a Gyvt. 17. §-a (4) és (5) bekezdésében foglalt intézkedéseket.
  7. Ellen rzési jogkörében legalább négyévenként ellen rzi a gyámhatóságok gyámügyi és gyermekvédelmi hatósági tevékenységének jogszer ségét, továbbá az egészségügyi szakfelügyelet kivételével a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet vagy a kijelölt módszertani feladatokat ellátó intézmény, illetve az Országos Gyermekvédelmi Szakért i Névjegyzékbe felvett szakért szükség szerinti bevonásával - a külön jogszabályban meghatározottak szerint - a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók tevékenységét. A szociális és gyámhivatal ezt az ellen rzési jogkörét a Kormány általános hatáskör területi államigazgatási szerve vezetével egyeztetett éves ellen rzési terv és program szerint gyakorolja, amelyben meghatározza a teljes kör , illetve céllal ellen rzés alá vont szerveket, valamint a célvizsgálati tárgyköröket.
- A miniszter a szociális és gyámhivatal vezet jét az ellen rzési tervben meghatározottakon túl vizsgálat lefolytatására utasíthatja. A szociális és gyámhivatal vezet je az ellen rzési terv l, valamint az ellen rzések tapasztalatairól tájékoztatja a minisztert.
- Az ellen rzési feladatai ellátása során jogosult szakmai koordinációs értekezletet összehívni, els sorban a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatásköröket ellátó hatóságok, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók számára.
8. A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, illetve az Országos Gyermekvédelmi Szakért i Névjegyzékbe felvett szakért k véleményének kikérésével kijelöli a gyermekjóléti alapellátást, illetve a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények közül a szakmai módszertani feladatokat ellátó intézményeket.
  9. A miniszter által meghatározottak szerint - közrem ködik az ágazati képzések, továbbképzések szervezésében.
  10. A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet bevonásával véleményezi a helyi önkormányzatnak - a Gyvt. 121. §-ának (2) bekezdése³ alapján megküldött - az önkormányzati ellátórendszer átalakítására vonatkozó javaslatait, és szükség esetén kezdeményezi a javaslatok megváltoztatását.
  11. El segíti és koordinálja a b nelkövetés, illetve a b nisméltés megel zését célzó programok indítását a veszélyeztetett, továbbá a b ncselekményt elkövetett, de nem büntethet , valamint a büntet eljárás alá vont gyermekek számára.

1.1.3.3 Feladatok és hatáskörök a 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet alapján

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatótevékenység engedélyezésér l, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedély l szóló 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet alapján a szociális és gyámhivatal az alábbi feladatokat és hatásköröket látja el:

³ A helyi önkormányzat köteles el zetesen kikérni a gyámhivatal véleményét, ha
a) személyes gondoskodást nyújtó intézményt kíván megszüntetni, illet leg annak ellátási területét vagy az ellátási kötelezettség terjedelmét változtatja meg,
b) az ellátórendszer m kódését szolgáló vagyont más célra kívánja felhasználni,
c) jogszabályban nem szabályozott új ellátást kíván bevezetni.

1. M ködést engedélyez szerv helyettes szül i hálózat, nevel szül i hálózat, küls fér helyen biztosított utógondozói ellátás esetén a m ködtet székhelye szerint illetékes szociális és gyámhivatal, illetve egyéb nem a városi jegyz hatáskörében tartozó szolgáltatótevékenység engedélyezése esetén, a szolgáltató (intézmény) székhelye, illet leg telephelye szerint illetékes szociális és gyámhivatal. M ködést engedélyez szervként dönt a m ködési engedély kiadásáról, módosításáról és visszavonásáról.
2. Legalább négyévente ellen rzi a szolgáltatók (intézmények, hálózatok) szakmai munkáját. A kijelölt módszertani feladatokat ellátó intézmény módszertani és szolgáltató tevékenységének ellen rzését a szociális és gyámhivatal a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet bevonásával ellen rzi.
3. Ha a szociális és gyámhivatal jogszabálysértést észlel, intézkedik a jogszer m ködés helyreállítása érdekében, illet leg amennyiben a m ködési engedélyt nem az ellen rzést végz szociális és gyámhivatal adta ki, jelzéssel él a fenntartó felé, és ezzel egyidej leg a jogszabályban foglalt intézkedések megtétele céljából értesíti a m ködést engedélyez szervet.

1.1.3.4 Feladatok és hatáskörök a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet alapján

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet alapján a szociális és gyámhivatal a b nelkövetés, illetve a b nisméltés megel zését célzó feladatokat is ellát.

1.1.3.5 Feladatok és hatáskörök a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet alapján

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és m ködésük feltételeir l szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet alapján a szociális és gyámhivatal, illetve a kijelölt módszertani segíti illetékességi területén a szolgáltatók munkáját. Tevékenysége során együttm ködik a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézettel.

1.1.4 Városi jegyz

1.1.4.1 Feladatok a 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján

1. A szociális szolgáltatók és intézmények m ködésének engedélyezésér l és ellen rzésér l szóló 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. § az Szt. alkalmazása során m ködést engedélyez szervként a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetér l és illetékességér l szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyár.) mellékletében kijelölt települési, f városi kerületi önkormányzat jegyz jét (a továbbiakban: városi jegyz), a szociális és gyámhivatalt, illetve az FSZH-t jelölte ki.

A m ködési engedélyezéssel kapcsolatos ügyekben els fokon szociális szolgáltató és kizárólag alapszolgáltatást nyújtó szociális intézmény esetén a szociális szolgáltató, intézmény székhelye, telephelye szerint illetékes városi jegyz jár el.

2. Az ellen rzéssel - a 15. §-ban foglaltak kivételével⁴ - kapcsolatos ügyekben els fokon szociális szolgáltató és kizárólag alapszolgáltatást nyújtó szociális intézmény esetén a szociális szolgáltató, intézmény székhelye, telephelye szerint illetékes városi jegyz jár el.

---

⁴ lásd 1. lábjegyzetben foglaltakat

1.1.5 Szociális, illetve gyermekvédelmi, gyermekjóléti módszertani intézmények feladatai

Egyfelől a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 58. §-a, másfelől a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: sGyvt.) 101. § d) alpontja ad törvényi felhatalmazást a szociál- és családpolitikáért felelős miniszternek, hogy a jogszabályokban meghatározott szakmai, módszertani feladatok ellátására módszertani intézményeket jelöljön ki.

1.1.5.1 Feladatok és hatáskörök a Gyvt. alapján

A Gyvt. alapján a fenntartó kezdeményezi a gyámhivatalnál a gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodást nyújtó m ködési engedéllyel rendelkező gyermekjóléti szolgálatok és lakásotthonok közül a módszertani feladatokat ellátó intézmény kijelölését, azzal, hogy ellátási típusonként a megyében egy, a f városban két módszertani intézet m ködhet. A kijelölés ötévi időtartamra szól, amelynek elteltét követően az intézmény ismételten kijelölhető.

A kijelölt módszertani intézmény a Gyvt. alapján a gyermekvédelmi, gyermekjóléti szolgáltatásokkal összefüggésben az alábbi feladatokat látja el:

1. Részt vesz a minőségfejlesztési elvek kidolgozásában.
2. A kijelölt feladatok tekintetében ajánlásokat készít a hatékonyabb szolgáltatási módszerek alkalmazására.
3. Szakmai tanácsadással segíti a kijelölt feladatok tekintetében a területén levő gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végző szakmai munkáját.
4. Szakértőként közreműködik a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végzők szakmai ellenőrzésében, a szakmai programok értékelésében.
5. Kezdeményezi a gyermekvédelmi rendszerben dolgozók továbbképzését és tapasztalatcseréjét.

1.1.5.2 Feladatok és hatáskörök a 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján

A szociális szolgáltatók és intézmények m ködésének engedélyezéséről és ellenőrzéséről szóló 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján a módszertani intézmények az alábbi feladatokat látják el:

1. A m ködési engedélyhez szükséges szakmai programot a módszertani intézmény - a kirendeléstől számított huszonkét munkanapon belül - szakértőként véleményezi.
2. A m ködést engedélyező szerv legalább kétfévente ellenőrzi, hogy a szociális szolgáltató, intézmény a jogszabályokban és a m ködési engedélyben foglaltaknak megfelelően m ködik-e. Ezen ellenőrzése és szükség esetén más ellenőrzés során a szakmai programban foglaltak megvalósulása és a szociális szolgáltatások szakmai megfelelőisége kérdésében a módszertani intézményt szakértőnek kell kirendelnie a m ködést engedélyező szervnek. A módszertani intézmény helyszíni ellenőrzést is végez, amelyet lehetőleg a m ködést engedélyező szerv helyszíni ellenőrzésével azonos vagy egymáshoz közeli időpontban kell lefolytatni.
3. Ha az FSZH ellenőrzése során a szakmai programban foglaltak megvalósulása vagy a szociális szolgáltatások szakmai megfelelőisége kérdésében szakértő kirendelése szükséges, akkor is módszertani intézményt kell szakértőnek kirendelni.

1.1.5.3 Feladatok és hatáskörök a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet alapján

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet alapján a módszertani intézmény a következő feladatokat látja el:

1. Az SZMI irányításával részt vesz a minőségfejlesztési elvek kidolgozásában, és segítséget nyújt azok gyakorlati alkalmazásához.
2. Figyelemmel kíséri az alap- és szakellátásokat érintő tudományos kutatásokat, publikációkat, a modellértékű új kezdeményezéseket, továbbá el segíti ezek mind szélesebb kör megismerését, gyakorlati alkalmazását.
3. Szervezi a gyermekjóléti, gyermekvédelmi területen dolgozók tapasztalatcseréjét és továbbképzését.
4. Elemzi és értékeli a szolgáltatók működését, valamint javaslatot tesz a hiányzó ellátások megszervezésére, a működés lehetősége szerinti javítására.
5. Információkat gyűjt az illetékességi területén az ellátórendszer sajátosságairól, problémáiról.
6. Szaktanácsadás keretében szakmai módszertani segítséget nyújt a gyermekjóléti, gyermekvédelmi területen dolgozók szakmai problémáinak megoldásához.
7. Részt vesz a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter által vezetett minisztérium valamint az SZMI által szervezett szakmai programok lebonyolításában, megszervezésében, valamint az e szervekkel származó anyagoknak, információknak a szolgáltatókhoz való eljuttatásában.
8. Szervezi a felső iskolai és egyetemi hallgatók terepgyakorlatát.
9. A módszertani intézmény a megyei gyámhivatal, valamint a fenntartója felkérésére térítésmentesen, más fenntartó vagy a működést engedélyező jegyző felkérésére eseti megbízás alapján, térítés ellenében részt vesz a szolgáltató ellenőrzésében.

A módszertani intézmény a módszertani feladatok ellátásába, egyes új módszerek modellkísérletének elvégzésébe állandó vagy eseti jelleggel más szolgáltatót is bevonhat. Az állandó jellegű munkakapcsolathoz a módszertani intézmény fenntartójának hozzájárulása szükséges.
10. A módszertani intézmény éves munkatervet, valamint módszertani feladatai ellátásáról szakmai beszámolót készít, melyet minden év február 15-éig megküld a fenntartónak, az illetékes minisztériumnak, az SZMI-nek és a megyei gyámhivatalnak.

1.1.5.4 Feladatok és hatáskörök a 3/2008. (IV. 15.) SZMM rendelet alapján

A szociális módszertani intézmények kijelöléséről és feladatairól, valamint a szociális szolgáltatók, intézmények engedélyezési eljárásának szakértői díjáról szóló 3/2008. (IV. 15.) SZMM rendelet alapján a szociális és munkaügyi miniszter hét regionális módszertani intézményt, illetve egyházi módszertani intézményeket jelöl ki. A módszertani intézmény a feladatait szakmai terv alapján végzi.

A módszertani intézmények módszertani feladatainak ellátását és a szakmai tervben foglaltak megvalósítását a Szociális és Munkaügyi Minisztérium (továbbiakban: Minisztérium) az SZMI

bevonásával ellenőrzi. A módszertani intézmény - a Minisztérium által meghatározott módon - évente beszámol a módszertani feladatok ellátásáról.

A módszertani intézmények bár nem közvetlen módon, de alább felsorolt feladataik végzésével hozzájárulnak a szociális szakmai ellenőrzési rendszer hatékony működéséhez.

A regionális módszertani intézmény feladatai:

1. Információt gyűjt a működési terület szociális ellátórendszerének sajátosságairól, az alkalmazott módszerekről, az információkat összesíti, kiértékeli, a beérkezett adatokat és az azokból készült elemzéseket a honlapján folyamatosan közzéteszi, továbbá a Minisztérium vagy az Intézet megkeresésére a szociális szolgáltatásokról, illetve a szociális foglalkoztatásról adatot gyűjt és szolgáltat.
2. Új szakmai módszerek bevezetése érdekében - az Intézettel együttműködve - modellkísérletet szervez, az új szakmai módszereket és az új szolgáltatási formákat folyamatosan megismerteti a szociális szolgáltatókkal, intézményekkel.
3. A fenntartók számára javaslatot tesz a szociális ellátórendszer fejlesztésére, és felkérésre részt vesz az ellátórendszer fejlesztéséhez szükséges források tervezésében.
4. Figyelemmel kíséri a jogszabályok, szakmai szabályok hatályosulását, és a tapasztalatokról tájékoztatja a Minisztériumot.
5. A szociális szolgáltatóknak, intézményeknek és a fenntartóknak szakmai segítséget nyújt szociális szolgáltatások megszervezéséhez, szakmai módszerek bevezetéséhez és alkalmazásához, valamint más szakmai kérdésekben.
6. Segítséget nyújt a szolgáltatástervezési koncepciók kidolgozásához.
7. Ellátja a jogszabályokban meghatározott egyéb feladatokat.

Egyházi módszertani intézmény kijelölését azon egyház kérheti, amely legalább harminc szociális szolgáltatót, illetve intézményt tart fenn. E rendelkezés tekintetében az egyes egyházak egyházi fenntartónak minősülő szervezeteit, szervezeti egységeit egyházanként egy fenntartónak kell tekinteni. Egy egyház egy módszertani intézmény kijelölését kérheti.

Az egyházi módszertani intézmény a fentebb felsorolt feladatokból a 6. pontban foglaltak kivételével valamennyi más feladatot ellát.

1.1.6 A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet feladatai

1.1.6.1 Feladatok és hatáskörök a 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján

A gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet értelmében az SZMI az alábbi feladatokat látja el:

1. Amikor a szociális és gyámhivatal ellenőrzési jogkörében legalább négyévenként ellenőrzi a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók tevékenységét, akkor az SZMI-t vagy a kijelölt módszertani feladatokat ellátó intézményt, illetve az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékbe felvett szakértőt szükség szerinti bevonhatja az ellenőrzésbe.

2. A szociális és gyámhivatalnak ki kell kérnie az SZMI, illetve az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékbe felvett szakértők véleményét a gyermekjóléti alapellátást, illetve a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények közül a szakmai módszertani feladatokat ellátó intézmények kijelölésekor.
3. A szociális és gyámhivatal az SZMI bevonásával véleményezi a helyi önkormányzatnak az önkormányzati ellátórendszer átalakítására vonatkozó javaslatait, és szükség esetén kezdeményezi a javaslatok megváltoztatását.

1.1.6.2 Feladatok és hatáskörök a 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet alapján

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatótevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedélyről szóló 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet alapján amikor szociális és gyámhivatal legalább négyévente ellenőrzi a szolgáltatókat (intézmények, hálózatok) szakmai munkáját, akkor a kijelölt módszertani feladatokat ellátó intézmény módszertani és szolgáltató tevékenységének ellenőrzését a szociális és gyámhivatal az SZMI bevonásával ellenőrzi.

1.1.6.3 Feladatok és hatáskörök a 3/2008. (IV. 15.) SZMM rendelet alapján

1. A módszertani intézmények módszertani feladatainak ellátását és a szakmai tervben foglaltak megvalósítását a Szociális és Munkaügyi Minisztérium az SZMI bevonásával ellenőrzi.
2. Koordinálja és - különösen információk átadásával, szakmai programok szervezésével - segíti a módszertani intézmények tevékenységét, adatokat szolgáltat a módszertani intézményeknek.
3. Összesíti, kiértékeli és elemzi a módszertani intézmények által szolgáltatott és más, a szociális ellátórendszerrel kapcsolatos adatokat, javaslatokat, azokat megküldi a Minisztériumnak és a honlapján folyamatosan közzéteszi.
4. Javaslatot tesz az országos szociális ellátórendszer fejlesztésére, részt vesz az ellátórendszer fejlesztéséhez szükséges források tervezésében.
5. Módszertani útmutatókkal, ajánlásokkal és egyéb kiadványokkal segíti a szociális szolgáltatók és intézmények szakmai feladatainak teljesítését, az aktív szociálpolitikai eszközök alkalmazását.
6. Új szolgáltatói formák és szakmai módszerek bevezetése érdekében modellkísérleteket szervez.
7. Részt vesz a minőségfejlesztési stratégia, a szándékok, a szolgáltatási protollok, valamint a szakmai ellenőrzés módszertanának és eljárásrendjének kidolgozásában.
8. Figyelemmel kíséri a szociális ellátórendszert érintő tudományos kutatómunka eredményeit, el segíti azok elterjesztését és gyakorlati alkalmazását.
9. Kutatásokat folytat, illetve szervez.
10. Ellátja az alapító okiratában meghatározott egyéb feladatokat.

Az SZMI a fenti - különösen a fogyatékos személyekkel, a hajléktalan személyekkel és a pszichiátriai, illetve szenvedélybetegekkel kapcsolatos - módszertani feladatainak ellátásába szociális szolgáltatókat, intézményeket, illetve szakmai szervezeteket is bevonhat.

1.1.6.4 Feladatok és hatáskörök a 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet alapján

A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet értelmében mind a szociális ágazat irányítását végző minisztérium, valamint az SZMI az alap- és szakellátás intézményei szakmai feladatainak teljesítését módszertani útmutató kiadásával segíti.

1.1.7 Gyermekvédelmi és Szociálpolitikai Szakértői szerepe a szakmai ellenőrzésben

2009. november 21-én lépett hatályba az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékről és az Országos Szociálpolitikai Szakértői Névjegyzékről szóló 25/2009. (XI. 13.) SZMM rendelet.

A rendelet felsorolja mindkét típusú szakértői tevékenység legfőbb területeit, amelyek nyilvánvalóan ugyancsak el segítik az ágazatok szakmai ellenőrzését.

Eszerint az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékben szereplő szakértői tevékenysége kiterjedhet különösen

1. A gyermekjóléti szolgáltatás, bölcsődei ellátás, csecsemő- és kisgyermekgondozás, nevelés, gyermekek napközbeni ellátása, gyermekek átmeneti gondozása, nevelőszülői, helyettes szülői ellátás, gyermekotthoni ellátás, területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás, javítóintézeti nevelés, fogyatékos gyermekek gondozása, nevelése, speciális szükségletű gyermekek ellátása szakterületek esetén a Gyvt. hatálya alá tartozó gyermekjóléti, gyermekvédelmi ellátásokkal kapcsolatos pályázat értékelésére, a pályázatot elbíráló bizottság érdemi munkájában történő részvételre, az elbírált pályázat megvalósításának figyelemmel kísérésére, monitorozására, a pályázatban vállaltak végrehajtásának ellenőrzésére.
2. A gyermekjóléti, gyermekvédelmi ellátórendszerek kialakítása, értékelése szakterület esetében a gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások, intézmények minőségügyi rendszerével, illetve minőségbiztosításával kapcsolatos feladatok ellátására, illetve a gyermekvédelmi szolgáltatásokkal összefüggő elemzési, tervezési, fejlesztési feladatok ellátására, ennek keretében tanácsadásra, valamint a megyei gyermekvédelmi koncepció elkészítésében, felülvizsgálatában, véleményezésében történő részvételre.
3. A gyermekvédelmi és gyámügyi igazgatási szakterület esetében a gyermekjóléti, gyermekvédelmi ellátást érintő közigazgatási hatósági eljárásban történő szakértői közreműködésre.

Az Országos Szociálpolitikai Szakértői Névjegyzékben szereplő szakértői tevékenysége kiterjedhet különösen

1. Az időskorúak szociális ellátása, a fogyatékos személyek szociális ellátása, pszichiátriai betegek szociális ellátása, szenvedélybetegek szociális ellátása, hajléktalan személyek szociális ellátása, családsegítés és a rehabilitációs utógondozás szakterületek esetében az Szt. hatálya alá tartozó szociális ellátásokkal kapcsolatos pályázat értékelésére, a pályázatot elbíráló bizottság érdemi munkájában történő részvételre, az elbírált pályázat megvalósításának figyelemmel kísérésére, monitorozására, a pályázatban vállaltak végrehajtásának ellenőrzésére, a szociális szolgáltatási tevékenységet végzők szakmai ellenőrzésére, a szolgáltatás működésének ellenőrzésére.
2. A szociális igazgatás szakterület esetében a szociális ellátást érintő közigazgatási hatósági eljárásban történő szakértői közreműködésre.

3. A szociális szolgáltatások tervezése, fejlesztése, szervezése, ideértve a csoportmunkát, valamint a szolgáltatástervezési koncepcióval kapcsolatos tanácsadás szakterület esetében a szociális szolgáltatásokkal összefügg elemzési, tervezési, fejlesztési feladatok ellátására, ennek keretében tanácsadásra, a munkafolyamatok szakmai vizsgálatára, illetve szolgáltatástervezési koncepció, valamint szociálpolitikai koncepció elkészítésében, felülvizsgálatában történő részvételre.
4. A szociális minőségfejlesztési tanácsadás szakterület esetében a szociális szolgáltatások, szociális intézmények minőségügyi rendszerével, illetve minőségbiztosításával kapcsolatos feladatok ellátására.

1.1.8 Fenntartók szerepe a szakmai ellenőrzésben

1.1.8.1 Fenntartók szerepe a szakmai ellenőrzésben a Gyvt. alapján

A Gyvt. a fenntartók részére is határoz meg szakmai ellenőrzéssel kapcsolatos feladatokat. A Gyvt. 104. § a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet ellátó állami és nem állami intézmény fenntartója feladatkörei közt határozza meg, hogy ellenőrizze és évente egy alkalommal értékelje a szakmai munka eredményességét, a szakmai program végrehajtását, valamint a gazdálkodás szabályszerűségét és hatékonyságát.

Az állami és nem állami intézmény fenntartója a szakmai munka eredményességét különösen a névjegyzékben szereplő szakértő által készített szakértői vélemény, a gyámhivatal szakmai ellenőrzése, illetve az intézmény által készített beszámoló alapján értékeli.

1.1.8.2 Fenntartók szerepe a szakmai ellenőrzésben az Szt. alapján

Az Szt. 92/B.§ (1) bekezdése a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény állami fenntartója feladatai között ellenőrzési feladatok közt határozza meg, hogy a fenntartó:

1. Ellenőrizi az intézmény működésének törvényességét.
2. Jóváhagyja az intézmény szervezeti és működési szabályzatát, szakmai programját, valamint a szakosított ellátást nyújtó intézmény esetében a házirendet.
3. Ellenőrizi és évente egy alkalommal értékeli a szakmai munka eredményességét.

1.1.9 Területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás szerepe a szakmai ellenőrzésben

A Gyvt. 60-66.§ szabályozzák a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás feladatait. Ezek között a 63. §-ban kifejezetten a szakmai ellenőrzés érdekében végzett feladatok kerülnek felsorolásra. Ezek szerint a gyermekvédelmi szakszolgáltatás - a gyermekotthon e törvényben meghatározott feladatára tekintettel - az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek gyámja (hivatásos gyámja), gondozója egyéni program szerinti gondozási, nevelési tevékenységének segítése és szakmai ellenőrzése érdekében:

1. Elkészíti a gyermek egyéni gondozási-nevelési tervét.
2. A gyámhivatal megkeresésére, ennek hiányában félévenként hivatalból tájékoztatja a gyámhivatalt a gondozással-neveléssel kapcsolatos feladatok ellátásáról, a gyermek és a szülő kapcsolattartásának alakulásáról, illetve a szülőnek a gyermeket gondozó intézménnyel vagy személlyel való együttműködéséről.
3. Jelzi a gyámhivatalnak, ha a gyám (a hivatásos gyám) jogkörének korlátozása, tisztségéből való felmentése vagy felfüggesztése indokolt.

-
4. Szervezi az elhelyezési terv végrehajtását, és ennek érdekében - a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve - családgondozást végez a vér szerinti család gyermekneveléséhez szükséges körülményei megteremtéséhez, a szülő és a gyermek közötti kapcsolat helyreállításához.
  5. Családgondozást, utógondozást végez - a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve - a gyermek családjába való visszailleszkedéséhez, illetve önálló életvitelének eléréséhez, ha a gyermek gondozási helye nem gyermekotthon.

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a szakszolgálatok szakmai segítői, ellenőrzési és tájékoztatói feladatait tovább részletezi. A hivatkozott rendelet értelmében a szakszolgálat gyámi gondozói tanácsadója a gyermeki jogok érvényesülése érdekében szakmailag folyamatosan segíti és ellenőrzi a gondozott gyermek gyámjának, gondozójának nevelési, gondozói, illetve gyámi tevékenységét, az egyéni gondozási-nevelési tervben foglaltak végrehajtását, az egyéni elhelyezési terv megvalósulását.

A gyámi gondozói tanácsadó a fentiek megvalósítása érdekében szükség szerinti gyakorisággal, de legalább 2 havonta egyszer a kijelölt gondozási helyen találkozik a gondozott gyermekkel, a gondozóval és a gyámmal. A látogatás céljaként a jogszabály konkrét szempontrendszerrel határozza meg. A gyámi gondozói tanácsadó a látogatás során szerzett tapasztalatait, megállapításait, illetve a gyermek érdekében tett intézkedéseit írásban dokumentálja. Ez az alapja a szakszolgálat intézkedéseinek.

1.2 AZ ELLENRZÉS MENETE, GYAKORLATA A SZOCIÁLIS IGAZGATÁS TERÜLETÉN

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.) kijelöli a szociális igazgatás szerveit. Az Szt-ben szereplő szociális feladat- és hatásköröket a helyi önkormányzat képviselő-testülete, a települési önkormányzat polgármestere, a települési önkormányzat jegyzője, valamint a szociális hatóság gyakorolja. A jegyző szakmai irányítását a szociális hatóság látja el.

A törvény elírja, hogy a pénzübeli és a természetben nyújtott ellátásra jogosultság, a jogosultat érintő jog és kötelezettség megállapítására, továbbá a hatósági ellenrészre, egyszóval a szociális igazgatási eljárásra a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni (továbbiakban: S~~S~~Ket~~+~~). Az Szt. illetve a felhatalmazása alapján készült Kormány rendeletek tehát tartalmazznak speciális szabályokat az ellenrész menetére a szociális igazgatás területén, azonban az ott nem szabályozott kérdésekben háttérjogszabályként a Ket. általános rendelkezéseit kell figyelembe venni a különböz eljárásokban, így a jelen tanulmányban vizsgált ellenrési eljárásokban is például, amikor szakhatóság közremködik az eljárásban stb.

A szociális hatóság az Szt-ben meghatározott önkormányzati ellátási kötelezettségek teljesítését folyamatosan figyelemmel kíséri. Amennyiben az önkormányzat ellátási kötelezettségéből adódó feladatainak, különösen fenntartói feladatának, illetve a szolgáltatástervezési koncepció elkészítésének nem tesz eleget, felszólítja az önkormányzatot megfelelő határidő kitérésével a feladat teljesítésére.

1.2.1 Az ellenrész menete a szociális szolgáltatóknál és intézményeknél

Az Szt. a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény állami fenntartója feladatkörei közt határozza meg, hogy a szakmai ellenrészhez kapcsolódóan - hogy az többek között ellenrész az intézmény működésének törvényességét, jóváhagyja az intézmény szervezeti és működési szabályzatát, szakmai programját, valamint a szakosított ellátást nyújtó intézmény esetében a házirendet, ellenrész és évente egy alkalommal értékeli a szakmai munka eredményességét.

A szociális szolgáltatások engedélyezésével kapcsolatban a működési engedély kiadásáról - a fenntartó kérelmére - a működést engedélyező szerv dönt. A működést engedélyező szerv ellenrész, hogy a szociális szolgáltató, illetve intézmény működése megfelel-e a működési engedélyben és a jogszabályokban foglaltaknak. A működést engedélyező szerv a működési engedélyt visszavonhatja, és kötelezheti a fenntartót a szociális szolgáltatás abbahagyására, ha működése nem felel meg a jogszabályokban, illetve a működési engedélyben foglaltaknak. Az ezzel kapcsolatos, valamint további szakmai ellenrészrel kapcsolatos részletszabályokat a 321/2009. (XII.29.) Korm. rendelet tartalmazza, ami 2010. január 1-én lépett hatályba.

A hivatkozott Korm. rendelet alapján a működést engedélyező szerv (városi jegyző, szociális és gyámhivatal, FSZH) legalább két évente ellenrész, hogy a szociális szolgáltató, intézmény a jogszabályokban és a működési engedélyben foglaltaknak megfelelően működik-e. Ennek keretében a működést engedélyező szerv éves ellenrzési tervet készít, amelyet minden év január 31-éig megküld a felügyeleti szervének, az illetékes módszertani intézményeknek és érkeztetés, nappali ellátás és bentlakásos intézményi ellátás esetén az ÁNTSZ kistérségi intézetének, egyházi vagy nem állami fenntartású, tanköteles korú vagy annál fiatalabb fogyatékos személyeket is ellátó ápolást, gondozást nyújtó intézmény esetén pedig a megyei, városi jegyzőnek.

A működést engedélyező szerv három esetben tart helyszíni ellenrész:

1. A két évente elírt ellenrészekkor.

2. Ha tudomására jut, hogy a szociális szolgáltató, intézmény személyi, tárgyi feltételei vagy m ködése az ellátottak életét, testi épségét vagy egészségét veszélyezteti vagy más jogát sérti, illetve a szociális szolgáltató, intézmény m kódására vonatkozó jogszabályokat vagy a m kódési engedélyben foglaltakat súlyosan megsértették.
3. Ha a nappali vagy bentlakásos intézményi ellátásba a szociális intézmény elhelyezésére korábban nem szolgáló épületet (épületrészt) vont be, vagy a nappali vagy bentlakásos intézményi ellátásból korábban erre a célra szolgáló épületet (épületrészt) vont ki. Ez esetben a helyszíni ellen rzést a bejelentést követ huszonkét munkanapon belül kell lefolytatni.

Ha a szociális szolgáltató, intézmény m kódásával kapcsolatban más hatóság észlel hiányosságot, köteles azt öt munkanapon belül jelezni az els fokú m kódést engedélyez szervnek.

A kétévenkénti ellen rzés és szükség esetén más ellen rzés során a szakmai programban foglaltak megvalósulása és a szociális szolgáltatások szakmai megfele lése kérdésében a módszertani intézményt szakért nek kell kirendelni. A módszertani intézmény helyszíni ellen rzést is végez, amelyet lehet leg a m kódést engedélyez szerv helyszíni ellen rzésével azonos vagy egymáshoz közeli id pontban kell lefolytatni. A m kódést engedélyez szerv a módszertani intézmény szakért i véleményének másolatát megküldi a fenntartónak és a szociális szolgáltatónak, intézménynek.

A módszertani intézmény köteles a szakvéleményét a kirendelést követ huszonkét munkanapon belül elkészíteni és megküldeni a m kódést engedélyez szervnek. A m kódést engedélyez szerv a határid t - a módszertani intézménynek a határid letelte el tt benyújtott indokolt kérelmére - egy alkalommal, legfeljebb tíz munkanappal meghosszabbíthatja. A m kódést engedélyez szerv a módszertani intézmény szakért i véleményének másolatát megküldi a fenntartónak és a szociális szolgáltatónak, intézménynek.

Az ellen rzés során a m kódést engedélyez szerv az ellátottjogi képvisel t l adatot, illetve tájékoztatást kérhet, amely köteles azt tíz munkanapon belül megadni.

A m kódést engedélyez szerv az ellen rzésr l készült jegyz könyvet, illetve hivatalos feljegyzést megküldi

1. a fenntartónak,
2. a szociális szolgáltatónak, intézménynek,
3. másolatban az igazgatóságnak,
4. támogató szolgáltatást, közösségi ellátást vagy jelz rendszeres házi segítségnyújtást nyújtó szociális szolgáltató, intézmény esetén másolatban az FSZH-nak,
5. nappali ellátás esetén másolatban a szociális foglalkoztatást engedélyez szociális és gyámhivatalnak, ha a nappali ellátással kapcsolatban szociális foglalkoztatási engedélyt adtak ki.

Ha a Ket. másként nem rendelkezik, az eljárás során a fenntartó és a szociális szolgáltató, intézmény köteles átadni, illetve megküldeni az érdemi döntéshez szükséges adatokat és iratokat a m kódést engedélyez szervnek.

1.2.2 Szakhatóságok részvétele az eljárásban, együttl kódés az ellen rzést végz hatóságok között, esetleges jogviták

A m kódést engedélyez szerv az engedélyezésekor szakhatóságként bevont hatóságokat (ÁNTSZ, t zvédelmi szakhatóság, Mez gazdasági Szakigazgatási Hivatal, építésügyi hatóság, megyei, f városi f jegyz , Kormány általános hatáskör területi államigazgatási szerve) a m kódés ellen rzésekor is megkeresi, az a feladat- és hatáskörükbe tartozó kérdésekben és a szakhatóság szociális szolgáltatónál, intézménynél, a m kódést engedélyez szervvel együttl kódve, huszonkét munkanapon belül ellen rzést folytat le.

Ebben az esetben a m kódést engedélyez szerv a legalább kétévente el írt ellen rzés esetben az ellen rzést megel z en legalább tizenöt munkanappal ellen rzés lefolytatása céljából megkeresi

1. étkeztetés, nappali ellátás és bentlakásos intézményi ellátás esetén az ÁNTSZ kistérségi intézetét,

2. egyházi vagy nem állami fenntartású, tanköteles korú vagy annál fiatalabb fogyatékos személyeket is ellátó ápolást, gondozást nyújtó intézmény esetén a megyei, f városi f jegyz t.

Ez a fajta együttl kódési, illetve tájékoztatási kötelezettség fordítva is igaz, tehát amikor nem a m kódést engedélyez hatóság ellen rzése keretében van szükség a szakhatóság bevonására.

Az engedélyezésakor kötelez en bevont, fentebb felsorolt szakhatóság valamelyike a szociális szolgáltatónál, intézménynél lefolytatandó ellen rzésr l el zetesen értesíti az els fokú m kódést engedélyez szervet, ha az ellen rzés lefolytatása céljából nem a m kódést engedélyez szerv kereste meg.

Az ellen rzésben érintett hatóságok közti információ cserét és ezáltal a hatékonyságot segíti el az a rendelkezés, hogy ha a szakhatóság vagy más hatóság szociális szolgáltatót, intézményt ellen riz, akkor az ellen rzésér l készült jegyz könyv, illetve hivatalos feljegyzés másolatát megküldi az els fokú m kódést engedélyez szervnek és az ügyben hozott döntését közli az els fokú m kódést engedélyez szervvel.

A szakhatóságok közrem kódésekor felmerülhetnek viták a hatóságok között. Ennek jogi rendezésére, amennyiben a vonatkozó speciális Kormány rendeletek nem tartalmazznak eltér szabályokat, úgy a Ket. szabályai az irányadók.

Általánosságban a Ket. VI. fejezete, a 87-94.§-ai tartalmazzák a hatósági ellen rzések általános szabályait, de a Ket. egészét figyelembe kell venni a hatósági ellen rzési eljárások során is pl. a kizárásra, az adatvédelemre vagy a nyelvhasználatra, illetve a szakhatóság eljárására vonatkozóan.

A Ket. 45. § értelmében Törvény vagy kormányrendelet egyes ügyfajtákban kötelezheti a hatóságot és a szakhatóságot az engedélyezési feltételek egyeztetés útján való megállapítására; az egyeztetés módjáról és határidejér l a szakhatóságokat a szakhatósági megkeresés megküldésével kell értesíteni.

Ha a hatóság és a szakhatóság vagy a szakhatóságok egymással - egészben vagy részben - ellentétes egyedi el írást állapítanak meg vagy feltételt írnak el , a hatóság és az érintett szakhatóságok álláspontjukról - ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik - a hatóság erre irányuló felhívásától számított öt munkanapon belül egyeztetnek, és a szakhatóságok az egyeztetés eredményeként felülvizsgált állásfoglalásukat haladéktalanul közlik a hatósággal.

Ha a hatóság megítélése szerint a szakhatóság a hatáskörét túllépte, vagy állásfoglalása ellentétes Ket-ben foglalt szakhatósági állásfoglalásra vonatkozó el írásokkal, a hatóság a szakhatósági állásfoglalás beérkezését l számított öt munkanapon belül egyeztet a szakhatósággal. Az egyeztetés eredménytelensége esetén a hatóság az eljárás egyidej felfüggesztése mellett a szakhatóság felügyeleti szervénél felügyeleti eljárást kezdeményez. A felügyeleti szerv tíz munkanapon belül dönt.

A szakhatóság a szakhatósági állásfoglalásának figyelmen kívül hagyása vagy törvényben vagy kormányrendeletben el írt eljárásának mell zése esetén az err l való tudomásszerzést l számított öt munkanapon belül egyeztet a hatósággal, ennek eredménytelensége esetén a hatóság felügyeleti szervénél felügyeleti eljárást kezdeményez. A felügyeleti szerv tíz munkanapon belül dönt.

Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a szakhatóság jogszabálysért állásfoglalása miatt helyezte hatályon kívül vagy változtatta meg a határozatot, a szakhatóság megtéríti a hatóságnak a jogszabálysért állásfoglalással okozott költségeket. Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság azért helyezte hatályon kívül vagy változtatta meg a határozatot, mert a hatóság figyelmen kívül hagyta a szakhatósági állásfoglalást a hatóság megtéríti a szakhatóságnak az ezzel okozott költségeket.

A szakmai ellen rzés hatékonyságának záloga, hogy a szakmai ellen rzést végz hatóságok együttm ködjenek, tapasztalataikat, módszereiket megosszák egymással. A vonatkozó Kormány rendelet, ahogyan az fentebb kifejtésre került kifejezetten tartalmaz területeket ahol különböz hatóságok együttes ellen rzésére kerül sor egy adott szociális szolgáltatónál. Ennek el segítésére az FSZH szociális intézményi ellen rzésének stratégiai terve, illetve koncepciója⁵ a következ célokat fogalmazza meg:

Szükség van az ellen rzések során tapasztaltak hatóságok közötti egyeztetésére, ennek érdekében az FSZH tájékoztatja a szociális hatóságokat ellen rzéseinek időpontjairól, közös ellen rzéseket szervez, az ellen rzésekr l készült feljegyzéseket megküldi a hatóságoknak és a MÁK Területi Igazgatóságainak, közös megbeszéléseket, egyeztet fórumot szervez.

Ezen célok megvalósítása érdekében a hivatkozott stratégiai tervben a következ konkrétumok kerültek meghatározásra:

A szociális intézmények ellen rzési feladatainak koordinációja érdekében az FSZH fontosnak tartja a m kódési engedélyezést végz szociális hatóságokkal való kapcsolat kialakítását és folyamatosságát, a következ k szerint:

1. 2008. február- március hónapban valamennyi engedélyez hatóság felkeresése (281 városi jegyz és 19 szociális és gyámhivatal), az ellen rök bemutatkozó látogatása, illetve az FSZH ellen rzési koncepciójának, ellen rzési ütemtervének ismertetése, a hatóságok tapasztalatainak megismerése, az ágazati regiszter vezetésének helyszíni megtekintése, tanácsadás.
2. 2008. évi kiemelt ellen rzés (támogató szolgálat, közösségi ellátás, komplex ellen rzés, ellátotti jogok érvényesülése) során valamennyi hatóság tájékoztatása az ellen rzési időpontokról, az ellen rzési tapasztalatokról, a szolgáltatásról készült feljegyzések megküldése, az ágazati regiszterben szerepl hatósági feladatok nyomon követése, adataibák javíttatása.
3. Engedélyez hatóságok munkatársainak bevonása, részvétele az ellen rzésekbe.
4. Szakmai értekezlet, munkamegbeszélés az ellen rzési tapasztalatokról a hatóságok részére.

⁵ Kovács Ibolya: A Foglalkoztatási és Szociális Hivatal szociális intézményi ellen rzésének stratégiai terve, koncepciója

5. Tájékoztató anyagok elkészítése a m kódési engedélyezés gyakorlatáról, az ellen rzés során szerzett tapasztalatok az engedélyezési folyamatról, hiányosságokról.
6. 2009. január- április között valamennyi szociális hatóságnál helyszíni vizsgálat lefolytatása a szociális regiszter alkalmazásáról, a felvitt adatok tényszer ségér l, annak tartalmáról, a tapasztalatok visszacsatolására feljegyzés formájában került sor.
7. sHatósági min sítés+(évvégén, az ellen rzések befejezésekor) a m kódési engedélyek szabályszer kiadásáról, az engedélyeztetéshez kapcsolódó kötelez ellen rzés gyakoriságáról, az együttm kódés során szerzett tapasztalatokról, az ágazati regiszter pontos vezetésér l.

A hivatkozott stratégiai terv értelmében a fenti feladatok évenként kerülnek megtervezésre, annak az alapelvnek a mentén, hogy a hatóságokkal való folyamatos kapcsolattartás az FSZH egyik f feladata és hatósági tevékenységének, szakmai munkájának az alapja.

1.2.3 Az ellen rzés eredményeként a m kódést engedélyez szerv által alkalmazható intézkedések, szankciók

A Ket-ben foglalt általános ellen rzést követ szankciórendszeren túl a 321/2009-es Kormány rendelet a szociális ágazat sajátosságaira tekintettel tételesen felsorolja az ellen rzés eredményeként a m kódést engedélyez szerv által alkalmazható intézkedéseket, szankciókat, amelyek a következ k:

1. A m kódési engedélyt visszavonja, ha a szociális szolgáltató, intézmény megs nt vagy szociális szolgáltatást nem nyújt.
2. Az ellátottak számára nyitva álló egyéb helyiséget, illetve a küls fér helyet - szükség szerint az intézmény fér helyszámának egyidej csökkentésével - törli a m kódési engedélyb l, ha az elhelyezésére szolgáló épület (épületrész) állaga az ellátottak életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyezteti.
3. A szociális intézmény épületének egy részét lezárhatja, ha az a szociális intézmény m kód képességének fenntartása mellett megfelelő en lezárható, és állaga az ellátottak életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyezteti.
4. A 2-3. pontokban nem említett esetben a m kódési engedélyt visszavonja, és kötelezi a fenntartót, hogy a szociális szolgáltatással hagyjon fel, ha a szociális szolgáltató, intézmény személyi, tárgyi feltételei vagy m kódése az ellátottak életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyezteti, illetve más alapvet jogát súlyosan sérti.
5. Az 1., 2. és 4. pontokban nem említett jogsértés esetén a jogsértés jellegét l és súlyától függ en, az ellátottak érdekeinek figyelembevételével:
  - a) legalább tizenöt munkanapos, de legfeljebb négy hónapos határid megjelölésével szólíthatja fel a fenntartót a hiányosság vagy más jogsértés megszüntetésére, illetve a jogszer m kódés helyreállítására. A fenntartó kérelmére ez a határid indokolt esetben egyszer, legfeljebb két hónappal meghosszabbítható.
  - b) az a) alpont szerinti felszólítással egyidej leg - ha az ellátottak Szt. szerinti jogainak megóvása érdekében szükséges - legfeljebb a hiányosság vagy más jogsértés megszüntetéséig, illetve a jogszer m kódés helyreállításáig megtilthatja újabb ellátottak felvételét,
  - c) az ügynek az ellátottak, az ellátási érdek és a fenntartó szempontjából is el nyös rendezése érdekében a hiányosság - legfeljebb három éven belül történ - megszüntetésér l a fenntartóval hatósági szerz dést köthet,

-
- d) a m ködési engedélyt az ellen rzés során megállapított tényeknek és a jogszabályoknak megfelelen a b) pontban foglaltakon túl hivatalból módosíthatja, ha a fenntartó elmulasztotta kérni a m ködési engedély módosítását;
  - e) legfeljebb 200.000,-Ft összeg szociális igazgatási bírságot szabhat ki.
6. Ha a fenntartó a megjelölt határid ben nem igazolja, hogy a felszólításban foglaltaknak eleget tett, vagy a felszólításban foglaltak teljesítésének megállapítása érdekében egyébként szükséges, a m ködést engedélyez szerv utóellen rzést tart. Ha a fenntartó a megjelölt határid ben nem intézkedik a szabályszer m ködés megteremtése érdekében, a m ködést engedélyez szerv a jogsértés jellegét I és súlyától függ en, az ellátottak érdekeinek figyelembevételével:
- a) A határozatlan vagy határozott idej m ködési engedélyt feltételek el írása mellett - legfeljebb két évig hatályos - ideiglenes m ködési engedélyre módosíthatja.
  - b) Az ügynek az ellátottak, az ellátási érdek és a fenntartó szempontjából is el nyös rendezése érdekében a hiányosság - legfeljebb három éven belül történ - megszüntetésér l a fenntartóval hatósági szerz dést köthet.
  - c) A hiányosság vagy más jogsértés megszüntetéséig, illetve a jogszer m ködés helyreállításáig megtilthatja újabb ellátottak felvételét.
  - d) Alapszolgáltatás esetén - ide nem értve a nappali ellátást - csökkentheti az ellátási területet, ha a szociális szolgáltató, intézmény a biztosított feltételek alapján az alapszolgáltatást a teljes ellátási területen nem tudja nyújtani.
  - e) Csökkentheti a fér helyek számát, házi segítségnyújtás esetén az ellátható személyek számát, jelz rendszeres házi segítségnyújtás esetén a kihelyezhet jelz készülékek számát.
  - f) A szociális intézmény épületének egy részét lezárathatja.
  - g) Az ellátottak számára nyitva álló egyéb helyiséget, illetve a küls fér helyet - szükség szerint az intézmény fér helyszámának egyidej csökkentésével - törölheti a m ködési engedélyb l.
  - h) A m ködési engedélyt visszavonhatja, és kötelezheti a fenntartót, hogy a szociális szolgáltatással hagyjon fel.
  - i) A m ködési engedélyt az ellen rzés során megállapított tényeknek és a jogszabályoknak megfelelen a 6. a), d)-e) és g) pontban foglaltakon túl hivatalból módosíthatja, ha a fenntartó elmulasztotta kérni a m ködési engedély módosítását.
  - j) Az egyházi és nem állami fenntartású bentlakásos intézmény esetén az Szt. szerint határozhat a normatív állami hozzájárulás visszatartásáról.
  - k) Legfeljebb 200.000,-Ft összeg , szociális igazgatási bírságot szabhat ki.
7. A Kormány rendelet 14.§ paragrafusa további 11 konkrét jogsértést határoz meg, amikor ugyancsak legfeljebb 200.000,-Ft összeg szociális igazgatási bírságot szabhat ki a m ködést engedélyez szerv.

A jogsértés jellegének, súlyának megfelelen egyidej leg több jogkövetkezmény is megállapítható.

Nem állapítható meg jogkövetkezmény, ha az FSZH ugyanazt a jogsértést saját hatáskörében már elbírálta, kivéve, ha a jogsértés megszüntetésére, illetve a jogszer állapot helyreállítására az el írt határid ben, illetve módon nem került sor, és az FSZH még nem intézkedett.

1.2.4 Az FSZH ellen rzési jogköre

Az FSZH ellen rízheti, hogy a fenntartó a szociális szolgáltatót, intézményt a jogszabályokban és a m ködési engedélyben foglaltaknak megfelelő en m ködteti-e. Az FSZH a miniszter felkérésére ellen rzést végez.

Ha az FSZH ellen rzése során a szakmai programban foglaltak megvalósulása vagy a szociális szolgáltatások szakmai megfelelő sége kérdésében szakért kirendelése szükséges, a módszertani intézményt kell szakért nek kirendelni.

A módszertani intézmény ebben az esetben is köteles a szakvéleményét a kirendelést követ huszonkét munkanapon belül elkészíteni és megküldeni az FSZH-nak, amit az FSZH a módszertani intézménynek a határid letelte el tt benyújtott indokolt kérelmére - egy alkalommal, legfeljebb tíz munkanappal meghosszabbíthat. Az FSZH a módszertani intézmény szakért i véleményének másolatát megküldi a fenntartónak és a szociális szolgáltatónak, intézménynek.

Az ellen rzés során az FSZH az ellátottjogi képvisel t l adatot, illetve tájékoztatást kérhet, amely köteles azt tíz munkanapon belül megadni.

Az FSZH az ellen rzésr l készült jegyz könyvet, illetve hivatalos feljegyzést megküldi

1. a fenntartónak,
2. a szociális szolgáltatónak, intézménynek,
3. másolatban az igazgatóságnak,
4. nappali ellátás esetén másolatban a szociális foglalkoztatást engedélyez szociális és gyámhivatalnak, ha a nappali ellátással kapcsolatban szociális foglalkoztatási engedélyt adtak ki.

Ha a Ket. másként nem rendelkezik, az eljárás során a fenntartó és a szociális szolgáltató, intézmény köteles átadni, illetve megküldeni az érdemi döntéshez szükséges adatokat és iratokat az FSZH-nak.

Amennyiben az FSZH a m ködés engedélyezésekor kötelez en bevont szakhatóságot ellen rzés lefolytatása céljából megkeresi, az a feladat- és hatáskörébe tartozó kérdésekben - szociális szolgáltatónál, intézménynél, az FSZH-val együttm ködve, huszonkét munkanapon belül ellen rzést folytat le.

Az együttes ellen rzésnél amennyiben a szakhatóság, ha az ellen rzés lefolytatása céljából az FSZH kereste meg, az ellen rzésér l készült jegyz könyv, illetve hivatalos feljegyzés másolatát az FSZH-nak is megküldi, továbbá az ügyben hozott döntését az FSZH-val is közli.

Az FSZH ellen rzése során nem állapítható meg jogkövetkezmény, ha a m ködést engedélyez szerv ugyanazt a jogsértést már elbírálta, kivéve, ha a jogsértés megszüntetésére, illetve a jogszer állapot helyreállítására az el írt határid ben, illetve módon nem került sor, és a m ködést engedélyez szerv még nem intézkedett.

Az FSZH általi ellen rzéskor az ellen rzésr l készült jegyz könyv, illetve hivatalos feljegyzés másolatát a m ködést engedélyez szervnek és miniszteri felkérés alapján végzett ellen rzés esetén a miniszternek is megküldi, illetve a döntését közli az els fokú m ködést engedélyez szervvel és miniszteri felkérés alapján végzett ellen rzés esetén a miniszterrel.

Ha az FSZH a szociális szolgáltatót, intézményt teljes körben ellenőrzi, a m ködést engedélyez szervnek a kétévente esedékes (Kormány rendelet 11.§ (1)) ellenőrzést az FSZH ellenőrzésétől számított két éven belül kell lefolytatnia.

Az ellenőrzés menetével kapcsolatos speciális rendelkezés az id szakos férőhelyekre vonatkozóan, hogy a m ködést engedélyez szerv az id szakos férőhelyek m ködtetését az engedélyezett id szakban, az id szakos férőhelyek több évre történő engedélyezése esetén kétévente legalább egyszer ellenőrzi. Bázisszállások esetén pedig nem kell lefolytatni a kétévente esedékes ellenőrzést.

AZ FSZH az ellenőrzése kapcsán gyakorlatilag ugyanazokat a jogkövetkezményeket, szankciókat alkalmazhatja, amit a m ködést engedélyez szerv.⁶

1.2.5 Ellenőrzési jogkörök és intézkedési eszközök engedély nélkül nyújtott szociális szolgáltatások esetén

A jegyző, más hatóság és az ellátottjogi képviselő haladéktalanul értesíti az első fokú m ködést engedélyez szervet, ha tudomására jut, hogy szociális szolgáltatást engedély nélkül nyújtanak.

Ha a m ködést engedélyez szerv tudomására jut, hogy szociális szolgáltatást engedély nélkül nyújtanak,

a) annak megállapítása érdekében, hogy valóban szociális szolgáltatást nyújtanak-e, valamint

b) ha megállapításra kerül, hogy szociális szolgáltatást nyújtanak engedély nélkül, akkor a biztosított feltételek és a m ködés körülményeinek megállapítása érdekében soron kívül - szükség szerint az rendeletben felsorolt hatóságok bevonásával - helyszíni ellenőrzést tart. Az ellenőrzés magánlakásban és abban az esetben is lefolytatható, ha az ügyfél vagy a helyszínen jelen lévő más személy úgy nyilatkozik, hogy az ápolásra, gondozásra nem intézményi jogviszony keretében kerül sor.

Ha a m ködést engedélyez szerv megállapítja, hogy szociális szolgáltatást engedély nélkül nyújtanak, bírságot szab ki, és

1. Felszólítja a m ködtetőt, hogy a felszólítás közlésétől számított tizenöt munkanapon belül kérelmezze a m ködési engedély kiadását, ha a szolgáltatás eleget tesz a m ködési engedély kiadásához szükséges, külön jogszabályban meghatározott személyi és tárgyi feltételeknek, vagy a feltételek tizenöt napon belül biztosíthatók.
2. Az ügynek az ellátottak szempontjából előnyös rendezése érdekében a m ködési engedély kiadásához szükséges feltételek megteremtéséről és az ideiglenes m ködési feltételeiről a m ködtetővel hatósági szerződést köthet.
3. Az 1-2. pontban nem említett esetben kötelezi a m ködtető személyt, szervezetet, hogy a szociális szolgáltatással hagyjon fel.
4. Ha a m ködtető a m ködési engedély iránti kérelmet határidőben nem nyújtja be, vagy kérelmét elutasítja, a m ködést engedélyez szerv ismételt bírságot szab ki, és kötelezi a m ködtető személyt, szervezetet, hogy a szociális szolgáltatással hagyjon fel.

A m ködést engedélyez szerv fenti 1-4. pont szerinti jogerőssé, illetve fellebbezésre való tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánított határozatát az ellátásra köteles helyi önkormányzattal és az ellátottjogi képviselővel is közli, továbbá a 2. pont szerinti hatósági szerződést megküldi az ellátásra köteles helyi önkormányzatnak és az ellátottjogi képviselőnek, valamint értesíti őket a hatósági szerződésben foglalt jogkövetkezmények jogerőssé válásáról.

⁶ Az 1.2.3-as pontban került kifejtésre 1)-7) pontok alatt

1.2.6 Szakmai ellenrzés a szolgáltatástervezési koncepcióval kapcsolatban

Bár nem formális hatósági ellenrzési eljárás keretében zajlik, mégis egyfajta szakmai ellenrzési mechanizmus figyelhet meg az Szt. által elírt szolgáltatástervezési koncepció készítésével és kötelezően elírt véleményeztetésével, ezért röviden bemutatásra kerül ennek a menete is.

Az Szt. elírja, hogy a legalább kétezer lakosú települési önkormányzat, illetve a megyei önkormányzat a településen, illetve a megyében, f városban él szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készít. Amennyiben a települések egyes szociális feladataikat társulás keretében látják el, e szolgáltatások tekintetében a szolgáltatástervezési koncepciót a társulás készíti el. A szolgáltatástervezési koncepció tartalmát a helyi önkormányzat, illetve a társulás két évente felülvizsgálja és aktualizálja.

A koncepció tartalmazza különösen a lakosságszám alakulását, a korösszetételt, a szolgáltatások iránti igényeket, az ellátási kötelezettség teljesítésének helyzetét, az ütemtervet a szolgáltatások biztosításáról, a szolgáltatások m ködtetési, finanszírozási, fejlesztési feladatait, az esetleges együttm ködés kereteit, az egyes ellátotti csoportok (id sek, fogyatékos személyek, hajléktalan személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek) sajátosságaihoz kapcsolódóan a speciális ellátási formák, szolgáltatások biztosításának szükségességét. A megyei, f városi önkormányzat koncepciója a fentiekben túl tartalmazza különösen az általa fenntartott intézményrendszer struktúráját, szerkezetét, legfontosabb jellemzőit, a szakosított ellátások iránti igények alakulását, a várakozók számát, korösszetételét, legfontosabb szociális jellemzőit, az intézményrendszer korszerűsítésének irányait.

A települési önkormányzat által készített koncepciónak illeszkednie kell a társulás és a megyei, f városi önkormányzat által készített koncepcióhoz. A társulás által készített koncepciónak illeszkednie kell a megyei, f városi önkormányzat által készített koncepcióhoz, illetve többcélú kistérségi társulás esetén a kistérség területének összehangolt fejlesztését biztosító tervekhez, programokhoz.

A szakmai ellenrzés szolgáltatástervezési koncepcióval kapcsolatban els sorban úgy van biztosítva, hogy a helyi önkormányzatnak az elfogadást megelőzően véleményeztetnie kell azt az intézményvezetőkkel, a kisebbségi önkormányzat(ok)kal, továbbá a települési önkormányzat és a társulás a Szociálpolitikai Tanács területi szervével, a megyei, f városi önkormányzat a Szociálpolitikai Tanács országos szervével. A koncepció végleges változatának elfogadása során a kialakított véleményeket az önkormányzat lehetőség szerint figyelembe veszi.

A települési önkormányzat és a társulás szolgáltatástervezési koncepcióját a megyei, f városi önkormányzat elzetesen véleményezi. A megyei, f városi önkormányzat és a megyei jogú város a szolgáltatástervezési koncepciót a saját területére készíti el, amelyet az egyeztető bizottság is megtárgyal. A megyei, f városi önkormányzat a szolgáltatástervezési koncepcióját véleményezteti a m ködési területén lévő - szolgáltatástervezési koncepciót készítő - települési önkormányzattal és a szociális szolgáltatási feladatot ellátó társulással.

Amennyiben a települési önkormányzat, a társulás és a megyei jogú város által készített szolgáltatástervezési koncepció tervezete nincs összhangban a megyei, f városi koncepcióval, egyeztetést kell tartani a tervek közös irányainak meghatározásáról. A megyei, megyei jogú városi önkormányzat a jóváhagyott szolgáltatástervezési koncepciót megküldi a szociál- és családpolitikáért felelős miniszternek.

1.2.7 Szakmai ellenrzés bentlakásos id sek otthonában

Az elz 1.2.6 pontban kifejtettekhez hasonlóan nem formális hatósági ellenrzési eljárás keretében zajlik, mégis egyfajta szakmai ellenrzési mechanizmus figyelhet meg a

bentlakásos idők otthonában az Szt. szabályozásában, a kötelező gondozási szükségletet igazoló szakvélemény elírása által, ami ezért röviden ismertetésre kerül.

Az Szt. az ápolást, gondozást nyújtó intézmények között sorolja fel az idők otthonát. Az idők otthonában meghatározott gondozási szükséglettel rendelkező, de rendszeres fekvőbeteg-gyógyintézeti kezelést nem igénylő, a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött személy látható el. Ez a jogszabály által meghatározott gondozási szükséglet napi 4 órát meghaladó, illetve a külön jogszabályban meghatározott egyéb körülményeken alapuló gondozási szükségletet igazoló szakvélemény alapján nyújtható.

A szakmai ellenőrzés az idők otthoni ellátás kapcsán már ott elkezdődik, hogy az idők otthoni ellátás iránti kérelem alapján az intézményvezető kezdeményezi az ellátást igénylő gondozási szükségletének vizsgálatát a szociális szakértői szervnél. Ezt az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet szakértői bizottsága látja el. A szociális szakértői szerv a gondozási szükségletet külön jogszabályban meghatározottak szerint megvizsgálja és kötelező erejű szakvéleményt ad a napi gondozási szükséglet mértékéről, illetve a külön jogszabály szerinti körülményekről.

Ha az idők otthoni ellátást igénylő személy gondozási szükséglete a szakvélemény szerint fennáll, de nem haladja meg a napi 4 órát, és az idők otthoni elhelyezést a külön jogszabályban meghatározott egyéb körülmények sem indokolják, az intézményvezető tájékoztatja a házi segítségnyújtás igénybevételének lehetőségeiről és a szakvéleményt részére átadja, valamint másolatát megküldi az ellátást igénylő lakóhelye, illetve tartózkodási helye szerinti települési önkormányzatnak. Ebben az esetben a házi segítségnyújtás igénylése során a szociális szakértői szerv szakvéleménye igazolja a gondozási szükségletet.

Az ápolási gondozási szükségletet egy komplex szakmaközi összetételű bizottság méri fel és állapítja meg. A vizsgálat során az érintett személy életkörülményei és egészségi állapota teljes körben felmérésre kerülnek. A szakvélemény tartalmazza, hogy a komplex vizsgálat eredményeként milyen mértékű napi gondozási szükséglettel rendelkezik az ellátást igénylő személy, azonban elképzelhető, hogy a kérelmező egyéb személyes körülményei alapján az alacsonyabb gondozási idő ellenére indokolt a bentlakásos intézményi elhelyezés.

Ha az idők otthoni ellátást igénylő személy egészségi állapota vagy személyes körülményei az ellátás halaszthatatlan biztosítását teszik szükségessé, az ellátás az intézményvezető döntése alapján határozott időre, de legfeljebb három hónapra - a gondozási szükséglet vizsgálata nélkül - biztosítható. Ebben az esetben az ellátásra vonatkozó, ellátást igénylő és intézmény közötti megállapodást határozott időre kell megkötöni, és a megállapodás azt is tartalmazza, hogy ha a szociális szakértői szerv a határozott időtartam leteltéig nem állapítja meg a jogszabályban meghatározott gondozási szükségletet, akkor az ellátást meg kell szüntetni. A gondozási szükséglet vizsgálata az ellátás megkezdését követően kezdeményezhető.

Az azonnali felvétel lehetőségeinek megteremtésével a törvény lehetőséget biztosít arra, hogy indokolt esetben a gondozási szükséglet vizsgálata nélkül is megkezdhető legyen az igénylő intézményi ellátása. Ebben az esetben a felvételt követően a gondozási szükséglet, illetve a jövedelem vizsgálatát is meg kell indítani. Amennyiben a gondozási szükséglet vizsgálat 4 órát meg nem haladó gondozási szükségletet megállapító szakvéleménnyel zárul, a szolgáltatást meg kell szüntetni. Az átmeneti ellátás idejére, az ellátással kötött határozott idejű megállapodás időtartamára a fenntartó az időskorúak ápoló-gondozó otthoni ellátásának alacsonyabb normatíva kategóriájához tartozó normatív hozzájárulást igényelheti. A megállapodásban meghatározott időtartamát követően már a jegyzői igazolás alapulvételével kell megállapítani az igénylő által fizetendő személyi térítési díj összegét, illetve az ebben foglaltak szerint részesül a fenntartó normatív hozzájárulásban.

A törvény az időskorúak esetében is rendelkezik az átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekről, ún. idők gondozóházáról, amelyek nevében is adódón ideiglenes jelleggel legfeljebb egyévi időtartamra teljes körű ellátást biztosítanak. Ez az átmeneti elhelyezés különös méltánylást érdemlő esetben az intézmény orvosa szakvéleményének figyelembevételével egy alkalommal, egy évvel meghosszabbítható. Az idők gondozóházába azok az időskorúak, valamint azok a

---

18. életévüket betöltött beteg személyek vehet k fel, akik önmagukról betegségük miatt vagy más okból otthonukban id legesen nem képesek gondoskodni.

1.3 AZ ELLENRZÉS MENETE, GYAKORLATA GYERMEKJÓLÉTI ÉS GYERMEKVÉDELMI SZOLGÁLTATÓKNÁL

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: sGyvt.) meghatározza a gyermekvédelmi/gyermekjóléti szolgáltatások, illetve szolgáltatók, intézmények szakmai ellenrzésének kereteit. A Gyvt. felhatalmazást ad továbbá a Kormánynak, hogy kidolgozza, meghatározza a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végzők szakmai ellenrzésének részletes szabályait. Az ezekkel kapcsolatos legfontosabb szabályokat a 259/2002. (XII. 18.) és 331/2006 (XII.23.) Kormány rendeletek tartalmazzák, amelynek a tanulmány szempontjából fontos szabályai bemutatásra kerülnek. A Gyvt. a szakmai ellenrzés tekintetében a következő szabályokat tartalmazza:

1.3.1 A helyettes szülők szakmai ellenrzése a Gyvt. és a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet alapján

A helyettes szülő a családban élő gyermek átmeneti gondozását a m ködtető által készített egyéni gondozási-nevelési terv alapján, saját háztartásában biztosítja. A törvény garanciális szabályokat fogalmaz meg, hogy ki lehet helyettes szülő, ezen felül pedig elírja, hogy többek között a helyettes szülőnek külön jogszabályban meghatározott tanfolyamot eredményesen kell elvégeznie.

A Gyvt. értelmében a helyettes szülőket a m ködtető eleve a külön jogszabályban meghatározott szakmai követelmények figyelembevételével választja ki, kéri fel, készíti fel, veszi nyilvántartásba és tevékenységükben folyamatos szakmai tanácsadással segíti, továbbá folyamatosan ellenrzi a nevelési díj és a külön ellátmány felhasználásában, a szakmai tevékenységük ellátásában.⁷ A helyettes szülői jogviszony fennállása alatt a helyettes szülő együttműködik a m ködtetővel, a települési önkormányzat jegyzéjével, a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermek törvényes képviselőjével, továbbá a helyettes szülő tevékenységét ellenrzi gyámhivatallal.

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és m ködésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a Gyvt. felhatalmazása alapján a helyettes szülő szakmai ellenrzésére a gyermekjóléti szolgálatot nevezi ki, amely szerint a gyermekjóléti szolgálat szervezi és m ködteti a helyettes szülői hálózatot, vagy önálló helyettes szülőket foglalkoztat. Helyettes szülői tanácsadó alkalmazásával folyamatosan segíti a helyettes szülőket feladatai ellátásában, illetve ellenrzi tevékenységét. A gyermekjóléti szolgálatnak abban az esetben is gondoskodnia kell a helyettes szülő szakmai segítéséről, illetve ellenrzéséről, ha a helyettes szülői hálózat létszáma helyettes szülői tanácsadó alkalmazását nem indokolja.

1.3.2 A nevelő szülők szakmai ellenrzése a Gyvt. és a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet alapján

A Gyvt. értelmében a nevelő szülőket is a m ködtető eleve a külön jogszabályban meghatározott követelmények figyelembevételével választja ki, készíti fel, veszi nyilvántartásba, és tevékenységükben szakmai tanácsadással, családgondozással és utógondozással segíti, illetve folyamatosan segíti és ellenrzi a nevelési díj és az ellátmány felhasználásában, a szakmai tevékenységük ellátásában.⁸ A nevelő szülői jogviszony fennállása alatt a nevelő szülő együttműködik a m ködtetővel, a gyámi tanácsadóval, az ellátási és gyámi tevékenységét ellenrzi gyámhivatallal és - ha a gyámságot nem látja el - a hivatásos gyámmal. A nevelő szülő az együttműködés keretében köteles haladéktalanul tájékoztatni a m ködtetőt, ha feladatainak ellátásában tartósan akadályoztatva van, vagy életkörülményeiben jelentős változás várható.

⁷ Lásd Gyvt. 49.§

⁸ Lásd Gyvt. 55.§

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet elírja, hogy a nevelőszülői hálózat működését jénél kell nevelőszülői tanácsadó alkalmazásával folyamatosan segíteni a nevelőszülői feladatai ellátásában, illetve biztosítani a szakmai ellenőrzését.

A nevelőszülői tanácsadó feladatai különösen:

1. A nevelőszülőnél elhelyezett gondozott gyermek egyéni gondozási nevelési tervének a nevelőszülővel közösen történő elkészítése.
2. A nevelőszülői család rendszeres, szükség szerinti alkalommal - de legalább 3 hetente - történő meglátogatása, és tájékozódás a gondozott gyermek helyzetéről, fejlődéséről, a nevelőszülőnek a gyermek gondozásával, nevelésével kapcsolatos tapasztalatairól, esetleges problémáiról.
3. A gondozott gyermek nevelési-oktatási intézményének rendszeres, szükség szerinti alkalommal történő felkeresése, és tájékozódás a gyermek viselkedéséről, tanulmányi eredményéről.
4. Tanácsadás keretében a nevelőszülő segítése a gondozott gyermekkel kapcsolatos problémák megoldásában, szükség esetén a nevelőszülő, illetve a gyermek megfelelő szakemberhez történő irányítása, továbbá a szükséges ellátáshoz való hozzájutásuk el segítése.
5. Ellenőrzés keretében annak vizsgálata, hogy a nevelőszülő megtesz-e mindent a gondozott gyermek harmonikus fejlődése érdekében, továbbá, hogy a gyermek ellátására kapott nevelési díjat, ellátmányt, illetve családi pótlékot a gyermekre fordítja-e.
6. A családgondozás.

A nevelőszülői tanácsadó haladéktalanul tájékoztatja a működését, ha a nevelőszülő tevékenységének ellenőrzése során azt tapasztalja, hogy a nevelőszülő a gyermek nevelése, ellátása során meg nem engedett nevelési módszereket alkalmaz, vagy ha a gyermeket bántalmazza, élelmezését megvonja, illetve a gyermek gondozását, nevelését súlyosan elhanyagolja, a törvény szerinti családjával való kapcsolattartását nem biztosítja, továbbá a gyermek ellátásához biztosított juttatásokat nem a gyermek szükségleteire fordítja. Ebben az esetben a működését megkeresi a gyámhivatalt a gyermek új gondozási helyének kijelölése érdekében.

1.3.3 A gyermekjóléti/gyermekevédelmi szolgálatok szakmai ellenőrzése

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekevédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet értelmében a gyermekjóléti szolgálat szakmai ellenőrzése a gyermekevédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 14. §-a (1) bekezdésének b) pontja szerint történik.

Ennek megfelelően a gyermekjóléti és gyermekevédelmi szolgáltatókat a szociális és gyámhivatal ellenőrzési jogkörében legalább négyévenként ellenőrzi az egészségügyi szakfelügyelet kivételével az SZMI vagy a kijelölt módszertani feladatokat ellátó intézmény, illetve az Országos Gyermekevédelmi Szakértői Névjegyzékbe felvett szakértő szükség szerinti bevonásával.

A módszertani feladatot is ellátó gyermekjóléti szolgálat a megyei gyámhivatal, a fenntartó, illetve a működést engedélyező jegyző felkérésre szakvéleményt ad arról, hogy az ellenőrzött

gyermekjóléti szolgálat m kódése megfelel-e a jogszabályban el írt szakmai követelményeknek.

1.3.4 A m kódést engedélyez szerv szakmai ellen rzési feladatai a Gyvt. alapján

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység m kódési engedélyhez kötött. A m kódési engedély kiadásáról - a fenntartó kérelmére - a m kódést engedélyez szerv dönt. A m kódési engedély kiadásával, módosításával és visszavonásával kapcsolatos eljárás illetékmentes. A m kódést engedélyez szerv ellen rzi, hogy a szolgáltató tevékenységet a m kódési engedélyben és a jogszabályokban foglaltaknak megfelel en végzik-e. A m kódést engedélyez szerv a m kódési engedélyt visszavonja, ha a szolgáltató tevékenység nem felel meg a jogszabályokban, illetve a m kódési engedélyben foglaltaknak. Az erre vonatkozó részletes szabályokat, az ellen rzés menetét a kés bb bemutatásra kerül 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet határozza meg.

1.3.5 A területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás szakmai ellen rzési feladatai a Gyvt. alapján

A területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás feladata a Gyvt. meghatározása szerint az átmeneti és tartós nevelésbe vétel iránti eljárás során, valamint az ideiglenes hatályú elhelyezést követ en a gyermek gondozási helye meghatározása érdekében

1. A gyermek személyiségvizsgálata, a gyermekre vonatkozó szakvélemény és elhelyezési javaslat elkészítése a gyámhivatal megkeresésére.
2. A gyermek egyéni elhelyezési tervének elkészítésér l való gondoskodás a gyámhivatal megkeresésére.
3. Az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermeket is befogadó önkormányzat által m ködtetett, illetve fenntartott nevel szül és gyermekotthon kijelölése.

A szakmai ellen rzés, illetve a gyermekvédelmi szakszolgáltatás az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek gyámja (hivatásos gyámja), gondozója egyéni program szerinti gondozási, nevelési tevékenységének segítése érdekében a következ feladatokat látja el:

1. Elkészíti a gyermek egyéni gondozási-nevelési tervét.
2. A gyámhivatal megkeresésére, ennek hiányában félévenként hivatalból tájékoztatja a gyámhivatalt a gondozással-neveléssel kapcsolatos feladatok ellátásáról, a gyermek és a szül kapcsolattartásának alakulásáról, illetve a szül nek a gyermekét gondozó intézménnyel vagy személlyel való együttm ködésér l.
3. Jelzi a gyámhivatalnak, ha a gyám (a hivatásos gyám) jogkörének korlátozása, tisztségéb l való felmentése vagy felfüggesztése indokolt.
4. Szervezi az elhelyezési terv végrehajtását, és ennek érdekében - a gyermekjóléti szolgálattal együttm ködve - családgondozást végez a vér szerinti család gyermekneveléséhez szükséges körülményei megteremtéséhez, a szül és a gyermek közötti kapcsolat helyreállításához.
5. Családgondozást, utógondozást végez - a gyermekjóléti szolgálattal együttm ködve - a gyermek családjába való visszailleszkedéséhez, illetve önálló életvitelének el segítéséhez, ha a gyermek gondozási helye nem gyermekotthon.

1.3.6 Módszertani intézmények szakértői részvétele a szakmai ellenőrzésben

A Gyvt. a gyermekvédelmi feladatok ellátásával és irányításával összefüggésben a szakmai ellenőrzés elősegítése érdekében előírja, hogy a fenntartó kezdeményezi a gyámhivatalnál a gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodást nyújtó működési engedéllyel rendelkező gyermekjóléti szolgálatok és lakásotthonok közül a módszertani feladatokat ellátó intézmény kijelölését, azzal, hogy ellátási típusonként a megyében egy, a fővárosban két módszertani intézet működhet. A kijelölés ötévi időtartamra szól, amelynek elteltét követően az intézmény ismételtén kijelölhető. Az ifjúság védelméért felelős miniszter - pályázat útján, a fenntartó egyetértésével

1. A gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények, illetve a gyermekotthonok közül regionális módszertani feladatokat ellátó intézményt jelöl ki.
2. Az átmeneti gondozást biztosító otthonok, a nevelői hálózatok, a speciális gyermekotthonok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, illetve a gyermekjóléti és gyermekvédelmi innovatív szolgáltatást alaptevékenységként végző, jogi személyiséggel és működési engedéllyel rendelkező szervezetek közül országos hatáskörrel módszertani feladatokat ellátó intézményt jelöl ki.

Mindkét esetben a kijelölés ötévi időtartamra szól, amelynek elteltét követően az intézmény ismételtén kijelölhető.

A kijelölt módszertani intézmény feladatkörében

1. Részt vesz a minőségfejlesztési elvek kidolgozásában.
2. A kijelölt feladatok tekintetében ajánlásokat készít a hatékonyabb szolgáltatási módszerek alkalmazására.
3. Szakmai tanácsadással segíti a kijelölt feladatok tekintetében a területén levő gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végző szakmai munkáját.
4. Szakértőként közreműködik a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végző szakmai ellenőrzésében, a szakmai programok értékelésében.
5. Kezdeményezi a gyermekvédelmi rendszerben dolgozók továbbképzését és tapasztalatcseréjét.

1.3.7 A gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet ellátó állami és nem állami intézmény fenntartójának szakmai ellenőrzési feladatai

A Gyvt. mind az állami mind a nem állami intézmény fenntartójának a feladatköreihez csoportosítja a szakmai ellenőrzéshez kapcsolódó területeket.

Ezek többek között a következők:

1. A fenntartó hagyja jóvá az intézmény szakmai programját.
2. Ellenőrzi és évente egy alkalommal értékeli a szakmai munka eredményességét, a szakmai program végrehajtását, valamint a gazdálkodás szabályszerűségét és hatékonyságát.
3. Gondoskodik a szakemberek képzéséről, továbbképzéséről.

Az állami és nem állami intézmény fenntartója a szakmai munka eredményességét különösen a névjegyzékben szereplő szakértő által készített szakértői vélemény, a gyámhivatal szakmai ellenőrzése, illetve az intézmény által készített beszámoló alapján értékeli.

1.3.8 A bölcsődei szakmai ellenőrzése

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 45.§ egy téves jogi hivatkozást tartalmaz, ugyanis a jelenleg hatályos verziója a Gyvt. 118.§ (3) bekezdésére utal, miszerint a bölcsődei szakmai ellenőrzése ezen jogszabályhely szerint történik. A Gyvt. hivatkozott paragrafusát azonban 2007. január 1-én hatályon kívül helyezték, viszont az NM rendeletben ez nem került módosításra.

Ennek ellenére az NM rendelet ad útmutatást a bölcsődei szakmai ellenőrzésére vonatkozóan. A bölcsődei egészségügyi tevékenysége feletti szakfelügyeletet az ÁNTSZ területileg illetékes megyei (fővárosi) intézetének tisztifőorvosa (a továbbiakban: tisztifőorvos) gyakorolja. A tisztifőorvos feladata ellátása érdekében közreműködésre felkérheti a regionális módszertani bölcsődét vagy az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékben szereplő szakértőt.

A módszertani bölcsőde felkérésre szakvéleményt ad a működési engedélyt kiadó, az ellenőrzést végző, illetve a felügyeletet gyakorló szervnek, valamint a fenntartónak, hogy a bölcsőde tárgyi és személyi feltételei, szakmai programja és működése megfelel-e a jogszabályokban elírt szakmai követelményeknek.

A regionális módszertani bölcsőde együttműködik az egységes óvoda-bölcsődevel. Az egységes óvoda-bölcsőde fenntartójának felkérésére a regionális módszertani bölcsőde az alábbi feladatokat látja el:

1. Szakmai véleményt ad arról, hogy az egységes óvoda-bölcsőde rendelkezik-e a 3 évesnél fiatalabb gyermekek neveléséhez, gondozásához szükséges feltételekkel.
2. Véleményezi az egységes óvoda-bölcsőde nevelési programját, minőségirányítási programját, házirendjét, valamint szervezeti és működési szabályzatát a 3 évesnél fiatalabb gyermekek nevelésével, gondozásával összefüggésben.
3. Részt vesz az egységes óvoda-bölcsőde ellenőrzésében, amelynek során a 3 évesnél fiatalabb gyermekek nevelésével, gondozásával összefüggő szakmai kérdéseket ellenőrzik.

1.3.9 A 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet szakmai ellenőrzésre vonatkozó rendelkezései

Ahogy az fentebb már említésre került a Gyvt. felhatalmazása alapján egyrészt a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatótevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedélyről szóló 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet tartalmazza az engedélyezési és ellenőrzési rendszer részletes szabályozását a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatótevékenység, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedélyhez kapcsolódóan. Ezen rendelet is több ponton módosítva lett 2010. január 1-i, illetve 2010. március 1-i hatállyal és az ellenőrzésre, működési engedélyezésre vonatkozó szabályok, mechanizmusok több eleme teljesen megegyezik a szociális szolgáltatások és intézmények ellenőrzésére vonatkozó 321/2009. (XII.29) Kormány rendeletben lefektetett eljárásokkal.

A rendelet a m ködést engedélyez (engedélyt módosító és visszavonó), illetve m ködést ellen rz szervekként a városi jegyz t, illetve a szociális és gyámhivatalokat jelöli ki az alábbiak szerint:

1. Gyermejjóléti szolgáltatás és gyermekek napközbeni ellátása esetén a szolgáltató (intézmény) székhelye, illet leg telephelye szerint illetékes, a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetér l és illetékességér l szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyár.) mellékletében kijelölt települési, f városi kerületi önkormányzat jegyz je (a továbbiakban: városi jegyz).
2. Helyettes szül i hálózat, nevel szül i hálózat, küls fér helyen biztosított utógondozói ellátás esetén a m ködtet székhelye szerint illetékes szociális és gyámhivatal.
3. Az 1-2. pontban nem szabályozott szolgáltatótevékenység engedélyezése esetén a szolgáltató (intézmény) székhelye, illet leg telephelye szerint illetékes szociális és gyámhivatal.

Az ellen rzést el segít rendelkezés az is, hogy a m ködést engedélyez szerv a m ködési engedély kiadásáról, módosításáról és visszavonásáról értesíti

1. az ellátásra köteles helyi önkormányzat jegyz jét, f jegyz jét,
2. az illetékes gyermekjogi képvisel t,
3. az illetékes módszertani intézményt,
4. a szolgáltató (intézmény, m ködtet) székhelye, telephelye szerint illetékes települési jegyz t,
5. helyettes szül i, nevel szül i hálózat esetén az ellátás helye szerint illetékes szociális és gyámhivatalt,
6. gyermekjóléti szolgáltatás és gyermekek napközbeni ellátása esetén a Gyár. 14. §-a alapján ellen rzésre jogosult szociális és gyámhivatalt;
7. illetve végzését közli a Magyar Államkincstár - a normatív állami támogatás ügyében illetékes - regionális igazgatóságával.

A m ködés engedélyezés garanciális szabályai közé tartozik a rendeletben tételesen felsorolt dokumentumok csatolása, továbbá, hogy a m ködést engedélyez szerv a bölcs de, a hetes bölcs de, a családi napközi, a családi gyermekfelügyelet, a Gyvt. 41. §-ának (4) bekezdése szerinti ellátások⁹, a gyermekek átmeneti otthona, a családok átmeneti otthona, a gyermekotthon és az utógondozó otthon székhelyén, illetve telephelyén, valamint az önálló gyermekjóléti szolgáltató, a gyermekjóléti szolgálat, a gyermekjóléti központ és a területi gyermekvédelmi szakszolgálat székhelyén és területi irodájában helyszíni szemlét tart. Nem kell a székhelyen helyszíni szemlét tartani, ha ott ellátást nem nyújtanak.

A m ködési engedély kiadására irányuló eljárásban gyakorlatilag ugyanazok a szakhatóságok m ködnek közre, mint a szociális szolgáltatások, illetve intézmények engedélyezési eljárásában, azaz az ÁNTSZ, a t zvédelmi szakhatóság, az illetékes építésügyi hatóság, a Kormány általános hatáskör területi államigazgatási szerve, a Mez gazdasági Szakigazgatási Hivatal, és a megyei illetve f városi f jegyz . A szakhatóságok ügyintézési határideje huszonkét munkanap. A szakhatóság a fenntartó kérelmére el zetes szakhatósági állásfoglalást ad ki, amely a m ködési engedélyezési eljárásban akkor használható fel, ha a fenntartó a m ködési engedély iránti kérelmét az el zetes szakhatósági állásfoglalás kiadását követ hat hónapon belül benyújtja.

⁹ A gyermekek napközbeni ellátásának min sül az iskolai napközis ellátásban nem részesül , különösen a cselleng vagy egyéb okból veszélyeztetett tíz év feletti gyermekek számára nyújtott nappali felügyelet, foglalkoztatás - sport- és egyéb klubfoglalkozás, illetve játszótér, játéktár, játszóház keretében - és az étkeztetés biztosítása is, feltéve, ha a m ködtet rendelkezik az ehhez szükséges - a külön jogszabályban meghatározott - személyi és tárgyi feltételekkel.

A m ködést engedélyez szerv legalább évente ellen rzi, hogy a szolgáltató (intézmény, hálózat) a jogszabályokban és a m ködési engedélyben foglaltaknak megfelel en m ködik-e.

A m ködést engedélyez szerv éves ellen rzési tervet készít, amelyet minden év január 31-éig megküld a felügyeleti szervének és

1. családi napközi, a Gyvt. 41. §-ának (4)¹⁰ bekezdése szerinti ellátások, bölcs de, hetes bölcs de, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona, gyermekotthon és utógondozó otthon esetén az ÁNTSZ kistérségi intézetének,
2. egyházi vagy nem állami fenntartású, korai fejlesztést és gondozást, illetve fejleszt felkészítést végz bölcs de, hetes bölcs de és gyermekotthon esetén a megyei, f városi f jegyz nek.

A m ködést engedélyez szerv helyszíni ellen rzést tart:

1. A fentebb említett éves ellen rzésnél.
2. Ha tudomására jut, hogy a szolgáltató (intézmény, hálózat) személyi, tárgyi feltételei vagy m ködése az ellátott gyermekek életét, testi épségét, egészségét vagy fejlődését veszélyezteti, vagy más jogát sérti, illetve a szolgáltató (intézmény, hálózat) m ködésére vonatkozó jogszabályokat vagy a m ködési engedélyben foglaltakat súlyosan megsértették.
3. Amennyiben a fenntartó bejelenti, hogy az ellátásba a szolgáltató (intézmény) elhelyezésére korábban nem szolgáló épületet (épületrészt) vont be, vagy az ellátásból korábban erre a célra szolgáló épületet (épületrészt) vont ki, úgy a bejelentést követ 22 munkanapon belül.

Ha a szolgáltató (intézmény, hálózat) m ködésével kapcsolatban más hatóság észlel hiányosságot, köteles azt öt munkanapon belül jelezni az els fokú m ködést engedélyez szervnek.

Családi gyermekfelügyelet ellen rzése során ki kell kérni a véd n véleményét, hogy a családi gyermekfelügyelet körülményei alkalmasak-e a 2-4 éves gyermekek ellátására.

A m ködést engedélyez szerv az ellen rzésr l készült jegyz könyvet, illetve hivatalos feljegyzést megküldi a fenntartónak és a szolgáltatónak (intézménynek, hálózatnak), továbbá azok másolatát normatív állami hozzájárulásban részesül egyházi és nem állami fenntartású szolgáltató (intézmény, hálózat) esetén a Magyar Államkincstár Regionális Igazgatóságának.

Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az eljárás során a fenntartó és a szolgáltató (intézmény, m ködtet , helyettes, illetve nevel szül k) köteles átadni, illetve megküldeni az ellen rzéshez szükséges adatokat és iratokat a m ködést engedélyez szervnek.

Ha a m ködést engedélyez szerv a rendeletben felsorolt szakhatóságot (ÁNTSZ, t zvédelmi szakhatóság, építésügyi hatóság, Mez gazdasági Szakigazgatási Hivatal területi államigazgatási szerv stb.) ellen rzés lefolytatása céljából megkeresi, az a feladat- és hatáskörébe tartozó kérdésekben a szolgáltatónál (intézménynél, hálózatnál), a m ködést engedélyez szervvel együttm ködve, huszonekét munkanapon belül ellen rzést folytat le.¹¹

A m ködést engedélyez szerv az éves ellen rzést megel z en legalább tizenöt munkanappal ellen rzés lefolytatása céljából megkeresi

¹⁰ Lásd 2. lábjegyzetet

¹¹ Az együttes ellen rzés menete, valamint a Ket. irányadó háttérszabályai esetleges viták esetén a hatóságok megállapításai között megegyeznek a szociális szolgáltatók és intézmények ellen rzésénél kifejtettekkel, ami az 1.2.2 pontban került kifejtésre.

1. családi napközi, a Gyvt. 41. §-ának (4)¹² bekezdése szerinti ellátások, bölcsőde, hetes bölcsőde, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona, gyermekotthon és utógondozó otthon esetén az ÁNTSZ kistérségi intézetét,
2. egyházi vagy nem állami fenntartású, korai fejlesztést és gondozást, illetve fejleszt felkészítést végző bölcsőde, hetes bölcsőde és gyermekotthon esetén a megyei, fővárosi jegyző.

A módosítást engedélyezése során bevonásra kerül a szakhatóság a szolgáltatónál (intézménynél, hálózatonál) lefolytatandó ellenőrzésről eljuttatva értesíti az első fokú módosítást engedélyező szervet, ha az ellenőrzés lefolytatása céljából nem a módosítást engedélyező szerv kereste meg.

Ha a szakhatóság vagy más hatóság szolgáltatót (intézményt, hálózatot) ellenőriz, az ellenőrzésről készült jegyzőkönyv, illetve hivatalos feljegyzés másolatát megküldi az első fokú módosítást engedélyező szervnek, illetve az ügyben hozott döntését közli az első fokú módosítást engedélyező szervvel.

1.3.10 Az ellenőrzéssel kapcsolatban a módosítást engedélyező szerv által hozható intézkedések, jogkövetkezmények

1. A módosítási engedélyt visszavonja, ha a szolgáltató (intézmény, hálózat) megszűnt vagy szolgáltató tevékenységet nem végez.
2. A területi irodát, illetve a külső férőhelyet - szükség szerint a szolgáltató férőhelyszámának egyidejű csökkentésével - törli a módosítási engedélyből, ha az elhelyezésére szolgáló épület (épületrész) állaga az ellátott gyermekek életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyezteti.
3. A nevelőszülő, helyettes szülő - szükség szerint a hálózat férőhelyszámának egyidejű csökkentésével - törli a hálózati módosítási engedélyből, ha az ellátott gyermekek életét, testi épségét, egészségét vagy fejlődését súlyosan veszélyezteti, illetve más alapvető jogát súlyosan sérti, vagy jogszabály a nevelőszülőként, helyettes szülőként történő módosítását kizárja.
4. Az intézmény épületének egy részét lezárhatja, ha az az intézmény működésének fenntartása mellett megfelelően lezárható, és állaga az ellátott gyermekek életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyezteti.
5. A 2-4. pontban nem említett esetben a módosítási engedélyt visszavonja, és kötelezi a fenntartót, hogy a szolgáltató tevékenységgel hagyjon fel, ha a szolgáltató (intézmény, hálózat) személyi, tárgyi feltételei vagy módosítása az ellátott gyermekek életét, testi épségét, egészségét vagy fejlődését súlyosan veszélyezteti, illetve más alapvető jogát súlyosan sérti.
6. Az 1-3. és 5. pontban nem említett jogsértés esetén a jogsértés jellegétől és súlyától függően, az ellátott gyermekek érdekeinek figyelembevételével
  - a) Legalább tizenöt munkanapos, de legfeljebb négy hónapos határidő megjelölésével szólíthatja fel a fenntartót a hiányosság vagy más jogsértés megszüntetésére, illetve a jogszabályi módosítás helyreállítására. A fenntartó kérelmére a jelen pont szerinti határidő indokolt esetben egyszer, legfeljebb két hónappal meghosszabbítható. Ha a fenntartó a megjelölt határidőben nem igazolja, hogy a felszólításban foglaltaknak eleget tett, vagy a felszólításban foglaltak teljesítésének megállapítása érdekében egyébként szükséges, a módosítást engedélyező szerv utóellenőrzést tart.

¹² Lásd 2. lábjegyzetet

- b) Az a) alpont szerinti felszólítással egyidejűleg - ha az ellátott gyermekek Gyvt. szerinti jogainak megóvása érdekében szükséges - legfeljebb a hiányosság vagy más jogsértés megszüntetéséig, illetve a jogszabály szerinti ködés helyreállításáig megtilthatja újabb gyermekek, illetve más ellátottak felvételét.
- c) Az ügynek az ellátott gyermekek, az ellátási érdek és a fenntartó szempontjából is elnyitandó rendezése érdekében a hiányosság - legfeljebb három éven belül történő - megszüntetéséről a fenntartóval hatósági szerződést köthet.
- d) A ködési engedélyt az ellenőrzés során megállapított tényeknek és a jogszabályoknak megfelelően a 2)-3) pontban foglaltakon túl hivatalból módosíthatja, ha a fenntartó elmulasztotta kérni a ködési engedély módosítását.

7. A Gyvt.-ben meghatározott esetben esetenként legfeljebb 200.000,-Ft összegben gyermekvédelmi igazgatási bírságot szabhat ki.

Ha a fenntartó a megjelölt határidőben nem intézkedik a szabályszerű ködés megteremtése érdekében, a ködést engedélyező szerv a jogsértés jellegétől és súlyától függően, az ellátott gyermekek érdekeinek figyelembevételével:

1. A határozatlan vagy határozott idejű ködési engedélyt feltételek elírása mellett - legfeljebb két évig hatályos - ideiglenes ködési engedélyre módosíthatja. A jelen pont alapján kiadott ideiglenes ködési engedély hatálya egy alkalommal, legfeljebb egy évvel meghosszabbítható.
2. Az ügynek az ellátott gyermekek, az ellátási érdek és a fenntartó szempontjából is elnyitandó rendezése érdekében a hiányosság - legfeljebb három éven belül történő - megszüntetéséről a fenntartóval hatósági szerződést köthet.
3. A hiányosság vagy más jogsértés megszüntetéséig, illetve a jogszabály szerinti ködés helyreállításáig megtilthatja újabb gyermekek, illetve más ellátottak felvételét. Az újabb gyermekek, illetve más ellátottak felvétele a jelen pontban foglaltaktól eltérő időpontig is megtiltható, ha az egyidejűleg alkalmazott más jogkövetkezmény azt indokolja. Ha a tilalmat megszegik, a ködési engedélyező szerv a jelen 1-11. pontokban meghatározott más jogkövetkezményt is alkalmazhat.
4. Csökkentheti a férőhelyek számát.
5. Az intézmény épületének egy részét lezárathatja.
6. A nevelőszülő, helyettes szülő - szükség szerint a hálózat férőhelyszámának egyidejű csökkentésével - törölheti a ködési engedélyből.
7. A területi irodát, illetve a külső férőhelyet - szükség szerint a szolgáltató férőhelyszámának egyidejű csökkentésével - törölheti a ködési engedélyből.
8. A ködési engedélyt visszavonhatja, és kötelezheti a fenntartót, hogy a szolgáltató tevékenységgel hagyjon fel.
9. A ködési engedélyt az ellenőrzés során megállapított tényeknek és a jogszabályoknak megfelelően az 1., 4. és 6-7. pontban foglaltakon túl hivatalból módosíthatja, ha a fenntartó elmulasztotta kérni a ködési engedély módosítását.
10. A Gyvt.-ben meghatározott esetben legfeljebb 200.000,-Ft összegű gyermekvédelmi igazgatási bírságot szabhat ki.
11. Alkalmazhatja a Gyvt.-ben meghatározott egyéb jogkövetkezményeket.

A jogsértés jellegének, súlyának megfelelően egyidejűleg több jogkövetkezmény is megállapítható.

Az intézmény épületének lezárt része szolgáltató tevékenységhez akkor használható, ha a m ködést engedélyez szerv a lezárást - az arra okot adó körülmény megszűnése esetén - a fenntartó kérelmére megszünteti.

A hatósági szerződésben meg kell határozni azt az egy vagy több fentebb felsorolt jogkövetkezményt, amelyik jogerőssé válik, ha a fenntartó a hatósági szerződésben foglaltakat megszegi. A jogkövetkezmény jogerőssé válását - ha ezzel a m ködési engedély módosításra vagy visszavonásra kerül - a m ködést engedélyez szerv végzéssel állapítja meg, amelyben a m ködési engedély módosítása esetén fel kell tüntetni a módosítás időpontját és a m ködési engedélynek a módosítást követően hatályos valamennyi adatát.

A szociális és gyámhivatal, a Gyár. 14. § (1) bekezdésének *b)* pontjában meghatározott intézmények, illetve személyek bevonásával¹³, legalább négyévente ellenőrzi a szolgáltatók (intézmények, hálózatok) szakmai munkáját. A kijelölt módszertani feladatokat ellátó intézmény módszertani és szolgáltató tevékenységének ellenőrzését a szociális és gyámhivatal a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet bevonásával ellenőrzi.

Ha a szociális és gyámhivatal jogszabálysértést észlel, akkor a fenti 1)-7), illetve 1)-11) tartó felsorolásban szereplő jogkövetkezmények alkalmazásával intézkedik a jogszabályban ködés helyreállítása érdekében, illetve legamennyiben a m ködési engedélyt nem az ellenőrzést végző szociális és gyámhivatal adta ki, jelzéssel él a fenntartó felé, és ezzel egyidejűleg ezen intézkedések megtétele céljából értesíti a m ködést engedélyez szervet.

1.3.11 Ellenőrzési jogkör és szankciók engedély nélkül végzett szolgáltató tevékenység esetén

Ha az engedélyez szerv engedély nélkül végzett szolgáltató tevékenységgel szerez tudomást úgy kötelezi a fenntartót a szolgáltató tevékenység abbahagyására, ha a gyermekek elhelyezésére szolgáló épület állaga vagy a szolgáltató (intézmény, hálózat) m ködése a gyermekek életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyeztet, illetve a gyermekek más alkotmányos jogait súlyosan sérti.

Egyéb esetekben felszólítja a fenntartót, hogy harminc napon belül kérelmezze a m ködési engedély kiadását.

Amennyiben a fenntartó a meghatározott határidő lejártáig a m ködési engedély iránti kérelmét nem nyújtja be, vagy a kérelmet elutasítják, a m ködést engedélyez szerv kötelezi a fenntartót a szolgáltató tevékenység abbahagyására, továbbá értesíti a szolgáltató (intézmény, m ködőt) székhelye, telephelye szerint illetékes városi, f városi kerületi gyámhivatalt és az ellátásra köteles helyi önkormányzat jegyzőjét, f jegyzőjét.

1.3.12 Az ellenőrzés menete a 331/2006 (XII. 23.) Korm. rendelet alapján

A hivatkozott Kormány rendelet a gyámhatósági feladat és hatáskörök, köztük a szakmai ellenőrzési hatáskörök gyakorlására a települési önkormányzat jegyzőjét, a városi gyámhivatalt és a szociális és gyámhivatalt jelölte ki az alábbiak szerint:

¹³ A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet vagy a kijelölt módszertani feladatokat ellátó intézmény, illetve az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékbe felvett szakértő szükség szerinti bevonásával.

Városi gyámhivatalként a rendelet mellékletben kijelölt települési önkormányzat polgármesteri hivatalának önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező gyermekvédelmi és gyámügyi ügyintézőjét jelöli ki. A rendelettel a Kormány összesen 280 városi gyámhivatalt jelölt ki.

Szociális és gyámhivatalként a rendelet a Kormány általános hatáskör területi államigazgatási szervének a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörrel rendelkező szakigazgatási szervét jelöli ki.

A gyermekjóléti szolgáltató tevékenység esetében a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvény szerinti, a szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságoknak - a működési engedélyezési eljárásban meghatározott hatáskörrel és illetékességgel - a gyermekjóléti szolgáltató tevékenység működését engedélyező szerveket jelöli ki.

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény szerinti családvédelmi koordinációért felelős szervként a városi gyámhivatalt jelöli ki.

A gyermekvédelmi és gyámügyi igazgatási ügyekben általános első fokú hatóságként jár el a települési önkormányzat jegyzője, illetve a városi gyámhivatal, illetve a rendeletben meghatározott ügyekben a szociális és gyámhivatal.

A települési önkormányzat jegyzőjének és a városi gyámhivatalnak a gyermekvédelmi és gyámügyi hatósági ügyekben a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság a szociális és gyámhivatal.

A szociális és gyámhivatalnak

- a) a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység engedélyezésével kapcsolatos hatósági ügyekben a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság az FSH,
- b) az a) pont szerinti hatósági ügyekben a felügyeleti szerv a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter,
- c) az a) pontban nem említett gyermekvédelmi és gyámügyi hatósági ügyekben a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság és a felügyeleti hatóság ugyancsak az ifjúság védelméért felelős miniszter.

A szociális és gyámhivatal feladatai és hatásköre a Kormány rendelet alapján:

1. Ellátja az illetékességi területéhez tartozó települési önkormányzat jegyzőjének és a városi gyámhivatalnak a szakmai irányítását, felügyeletét és ellenőrzését.
2. Első fokon dönt a gyermekek átmeneti gondozása és a gyermekvédelmi szakellátások működésének engedélyezéséről, ellenőrzi a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók működését, valamint ennek keretében szükség esetén a gyermekvédelmi igazgatási bírságot szab ki vagy a Gyvt. 100/B. §-ában foglalt intézkedést tesz¹⁴.
3. Másodfokú hatósági jogkört gyakorol a települési önkormányzat jegyzőjének, a városi gyámhivatalnak a gyermekvédelmi és gyámügyi hatósági ügyekben, valamint a

¹⁴ 100/B. § A működést engedélyező szerv vagy a gyámhivatal ellenőrzési jogkörében a gyermekvédelmi igazgatási bírság kiszabása helyett vagy mellett

a) a gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatás engedélyezésével, a ködtetésével kapcsolatos rendelkezések megsértése esetén a külön jogszabályban meghatározott jogkövetkezményeket alkalmazhatja,

b) a fenntartót, a ködtetést kötelezheti, hogy a jogsértő személyt küldje az Országos Szociális és Gyermekvédelmi Továbbképzési és Szakvizsga Bizottság által minősített továbbképzésre, illetve

c) a jogsértéssel érintettek között egyeztetett megbeszélés tartása iránt intézkedhet.

gyermekvédelmi jelz rendszer elégtelen m ködése esetén megteszi a Gyvt. 17. §-a (4) és (5) bekezdésében foglalt intézkedéseket.¹⁵

4. Ellátja a jogszabályokban hatáskörébe utalt egyéb feladatokat.

A szociális és gyámhivatal ellen rzési jogkörében legalább négyévenként ellen rzi

1. A gyámhatóságok gyámügyi és gyermekvédelmi hatósági tevékenységének jogszer ségét.
2. Az egészségügyi szakfelügyelet kivételével a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet vagy a kijelölt módszertani feladatokat ellátó intézmény, illetve az Országos Gyermekvédelmi Szakért i Névjegyzékbe felvett szakért szükség szerinti bevonásával - a külön jogszabályban meghatározottak szerint - a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók tevékenységét.

A szociális és gyámhivatal ezen ellen rzési jogkörét a Kormány általános hatáskör területi államigazgatási szerve vezetével egyeztetett éves ellen rzési terv és program szerint gyakorolja, amelyben meghatározza a teljes kör , illetve célllellen rzés alá vont szerveket, valamint a célvizsgálati tárgyköröket.

Az ifjúság védelméért felel s miniszter a szociális és gyámhivatal vezetjét az ellen rzési tervben meghatározottakon túl vizsgálat lefolytatására utasíthatja. A szociális és gyámhivatal vezet je az ellen rzési tervr l, valamint az ellen rzések tapasztalatairól tájékoztatja a minisztert.

A szociális és gyámhivatal ellen rzési feladatkörének ellátása során jogosult szakmai koordinációs értekezletet összehívni, els sorban a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatásköröket ellátó hatóságok, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók számára.

A szociális és gyámhivatal a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, illetve az Országos Gyermekvédelmi Szakért i Névjegyzékbe felvett szakért k véleményének kikérésével kijelöli a gyermekjóléti alapellátást, illetve a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények közül a szakmai módszertani feladatokat ellátó intézményeket.

A szociális és gyámhivatal - a miniszter által meghatározottak szerint - közrem ködik az ágazati képzések, továbbképzések szervezésében.

A szociális és gyámhivatal a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet bevonásával véleményezi a helyi önkormányzatnak - a Gyvt. 121. §-ának (2) bekezdése¹⁶ alapján megküldött - az önkormányzati ellátórendszer átalakítására vonatkozó javaslatait, és szükség esetén kezdeményezi a javaslatok megváltoztatását.

¹⁵ (4) Ha a törvényben meghatározott személy vagy szerv alkalmazottja jelzési vagy együttm ködési kötelezettségének nem tesz eleget, a gyámhivatal - jelzésre vagy hivatalból - értesíti a fegyelmi jogkör gyakorlóját és javaslatot tesz az érintett személlyel szembeni fegyelmi felel sségre vonás megindítására. A gyermek sérelmére elkövetett b ncesekekmeny gyanúja esetén a gyámhivatal büntet eljárást kezdeményez.

(5) A gyámhivatal a (4) bekezdésben foglaltakkal egyidej leg egyeztet megbeszélést tart és a gyermekjóléti szolgálatnál kezdeményezi a külön jogszabály szerinti esetmegbeszélés megtartását.

¹⁶ (2) A helyi önkormányzat köteles el zetesen kikérni a gyámhivatal véleményét, ha
a) személyes gondoskodást nyújtó intézményt kíván megszüntetni, illet leg annak ellátási területét vagy az ellátási kötelezettség terjedelmét változtatja meg,
b) az ellátórendszer m ködését szolgáló vagyont más célra kívánja felhasználni,
c) az e törvényben vagy külön jogszabályban nem szabályozott új ellátást kíván bevezetni.

A szociális és gyámhivatal el segíti és koordinálja a b nelkövetés, illetve a b nismétlés megelőzését célzó programok indítását a veszélyeztetett, továbbá a b ncselekményt elkövetett, de nem büntethető, valamint a büntető eljárás alá vont gyermekek számára.

A szociális és gyámhivatalok szakmai irányítását az ifjúság védelméért felelős miniszter látja el, amelynek során

1. Négyévenként ellenőrzi a szociális és gyámhivatalok gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységét, az alapellátó és szolgáltató intézményrendszer, valamint a gyámhatóság szakmai munkáját.
2. Részt vesz a helyi önkormányzatokért felelős miniszter által koordinált, a Kormány általános hatáskör területi államigazgatási szerve szervezeti egységeként működő szakigazgatási szervek tevékenységének szakmai irányítását ellátó miniszterek bevonásával zajló felügyeleti vizsgálatokban, meghatározza az ellenőrzés szakmai szempontjait.
3. A szociális és gyámhivatalok számára meghatározza az éves ellenőrzési terv kiemelt területeit és értékeli a szociális és gyámhivatalok éves beszámoló jelentéseit.

1.4 AZ ELLEN RZÉSEK GYAKORLATA, TAPASZTALATAI

1.4.1 Az ellen rzések gyakorlata, tapasztalatai az FSZH-nál

Az FSZH gyakorlata alapján az ellen rzés három f fázisra bontható:

1. Az els fázis az ellen rzés el készítése. Ezt szolgálja az ellen rzési terv, az ellen ri ütemezés, az ellen rzés elrendelése, az intézményi nyilvántartás használata, kiértékelés, kapcsolattfelvétel az engedélyez hatósággal, közös ellen rzésnél az ellen rzési szempontok egyeztetése.
2. A második fázis az ellen rzés helyszíni lefolytatása. Ez magában foglalja a helyszíni szemlét, bejárást, interjút, dokumentumelemzést, tematikus vizsgálatot, kérd ívek kitöltését, összegzést.
3. A harmadik fázis az ellen rzés záró szakasza. Ezek a jelentés készítése, szankciók alkalmazása, intézkedési terv, intézkedések nyomon követése, utóellen rzés lefolytatása, illetve az ellen rzés lezárása.

A 2008-as évben például 988 helyszíni ellen rzést végeztek és majdnem az esetek 10%-ban, 97 esetben szociális igazgatási bírság kiszabására is sor került. Ezen id szakban egyébként mintegy 300 hatóság, 3600 fenntartó, 6140 engedélyes, 12700 engedélyezett szolgáltatás volt, amelyb l mintegy 3000 gyermekjóléti/gyermekvédelmi szolgáltatásként, 9700 pedig szociális szolgáltatásként m ködött.

Az ellen rzés tapasztalataiból kiemelhet , hogy a m ködési engedélyezéssel kapcsolatban a változások bejelentései többször elmaradtak a fenntartó részér l, hiányosak voltak az ellátási szerz désekre vonatkozó adatok és, hogy a hatóságok sokszor illetékesség hiányában jártak el. A komplex ellen rzésekkel kapcsolatban az ellen rzések hiányosságként tárták fel, hogy nem elkülönített a menedzsment és a szakmai munka irányítása, a dokumentációkban sok a típushiba.

A 2009-es évben a 2008-as évhez hasonlóan az FSZH az ellen rzések során ellátási szerz déseket, tárgyi feltételeket, dokumentációs rendet (intézményi és ellátotti dokumentációkat), a tájékoztatási kötelezettség megvalósulását, igénybevételi eljárást, ellátottjogi képviselőt, korlátozó intézkedéseket, panaszkezelést és az érdekképviselőt vizsgálta.

2009-ben az ellen rzéseket az FSZH a következ módszertan és eljárásrend alapján végezte¹⁷:

- A szociális és gyámhivataloktól a panasz ügyek bekérése, azok áttekintése, valamint a szociális regiszter adatai alapján az intézményi adatok megismerése.
- A fenntartó, szolgáltató és a m ködési engedélyt kiadó hatóság írásban történ értesítése az ellen rzésr l.
- A helyszíni ellen rzés el tt az illetékes ellátottjogi képvisel vel lehet leg személyes találkozás, egyeztetés az ellen rzés alá vont intézmény kapcsán nyert szakmai tapasztalatairól.
- Vizsgálati szempontok megismertetése a fenntartóval és a szolgáltatóval.
- Személyes interjú, beszélgetés lefolytatása egy vázlat alapján az ellátottakkal, hozzátartozókkal, gondnokokkal az ellátással kapcsolatos témakörben. A személyes

¹⁷ Összefoglalás az FSZH 2009. évi ellen rzéseinek tapasztalatairól, az ellátotti jogok érvényesülésér l a szociális intézményekben, összeállította Heidl Beáta

interjúk, beszélgetések feltétele volt a négy szemközti. Azon ellátottak, akiknek volt már panasz, valamint az érdekképviseleti fórum vezetője és egy ellátotti tagja lehetősége szerint bekerültek a megkérdezett lakók körébe.

- A megállapodások egy részének tételvizsgálata, amely szám az ellátotti létszám legkevesebb 10%-nak felelt meg. Kisebb intézményben is legalább 5 megállapodás szűrőpróbaszer ellenőrzése. A nem állami intézményekben, ahol egyedi megállapodások is megkötésre kerülhetnek, több ellátott dokumentációjának vizsgálata.
- Dokumentumok (intézményi, ellátotti) elemzése, különös tekintettel a házirend szabályozásainak megfeleltetésére.
- Az ellátottak, illetve egyéb megkérdezettek által elmondottak összevetése a dokumentumokkal.
- Korlátozó intézkedések szabályozásának, dokumentumainak vizsgálata.
- Az írásban benyújtott panaszok iratokon keresztül történő vizsgálata. Szóban elhangzott panaszok esetén azok rögzítési módjának, és a további eljárás áttekintése.
- Az érdekképviseleti fórum működésének vizsgálata dokumentum elemzés módszerével.
- Azon benyomások rögzítése, majd lehetősége szerint részletes vizsgálata ahol érzékelhető az ellentétes álláspont az intézmény vezetője, munkatársai, illetve az ellátottak által elmondottak között.
- A záró megbeszélésen az intézményvezető, fenntartó képviselője felé szóbeli visszajelzés az ellenőrzés tapasztalatairól, jelzés a súlyos hibákról. Indokolt esetben azonnali intézkedés kezdeményezése súlyos jogsértések észlelése vagy megalázó helyzetek esetében.
- A céllellenőrzés megállapításairól "Feljegyzés" elkészítése és megküldése mind az engedélyező hatóság, mind a fenntartó, mind az intézményvezetője felé. A megteendő intézkedések határidőhöz kötött elírása, esetenként szociális igazgatási bírság kiszabásával (határozatban) és az utóellenőrzés megjelölésével.

A tárgyi feltételek vizsgálatánál a 2009. évben az ellenőrzések több szolgáltató esetében azt állapították meg, hogy az intézmények tárgyi feltételei, adottságai, kialakításai miatt jelentősen sérül az ellátottak testi-lelki egészséghez való joga, valamint az egészséges környezethez, a szabad mozgáshoz, illetve az emberi méltósághoz való joga.

A dokumentáció vizsgálatával összefüggésben a tájékoztatás nem kielégítő megvalósulása miatt a vizsgálatok több esetben szólították fel a szolgáltatókat a lakók és a hozzátartozókkal való rendszeres kommunikációra, az ellátottak jogainak érvényesülése érdekében a tájékoztatások pótlására, módosítására, ismételtesre.

1.4.2 Az ellenőrzések gyakorlata, tapasztalatai a városi jegyzőknél

Az ellenőrzési tevékenység szakaszai az FSZH ellenőrzéseihez hasonlóan három fő szakaszra oszthatók a jegyzők által végzett ellenőrzéseknél is:

1. Az első szakasz az ellenőrzés előkészítése, amelybe beletartozik az éves ellenőrzési ütemterv elkészítése, kapcsolattétel a szolgáltatóval, az illetékes módszertani intézmény (illetve bizonyos szolgáltatásoknál az ÁNTSZ, megyei és városi jegyző stb.) megkeresése, valamint az értesítés az ellenőrzésről.

2. A második szakasz az ellenrzés helyszíni lefolytatása. Helyszíni ellenrzés során tájékozódás, személyi és tárgyi feltételek vizsgálata, dokumentáció vizsgálata, összegzés.
3. A harmadik szakasz az ellenrzés záró szakasza, ami magában foglalja a jegyzkönyv elkészítését, megállapított jogsértéseket, szankciók alkalmazását, intézkedések nyomon követését, illetve szükség szerint utóellenrzést.

A szakmai ellenrzés tapasztalatai között említhet az Észak-alföldi Regionális Államigazgatási Hivatal Szociális és Gyámhivatalának Nyíregyházi Osztályának felmérése szerint, hogy az ellenrzések 71.5%-ban készült ellenrzési ütemterv, 64.3%-ban küldték meg az ütemtervet a regionális módszertani intézménynek, 78.6%-ban bevonták a regionális módszertani intézményt az ellenrzésbe.

1.4.3 Az ellenrzések gyakorlata, tapasztalatai a szociális és gyámhivataloknál

A jelen pontban els sorban az Észak-magyarországi Regionális Államigazgatási Hivatal Szociális és Gyámhivatalának gyakorlata kerül rövid áttekintésre. A bemutatásra kerül ellenrzési gyakorlat még a 2010. január 1-vel hatályon kívül helyezett, a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény és a falugondnoki szolgálat m kötésének engedélyezésér l, továbbá a szociális vállalkozás engedélyezésér l 188/1999. (XII. 16.) Korm. rendelet (továbbiakban Szmr.) alapján került kialakításra, de rendszere értelemszer módosításokkal alkalmazható az új jogszabályok alapján is.

A szociális és gyámhivatal minden év január hónapjában az el z évr l szóló beszámoló és a munkaterv elkészítésével egyidej leg ellenrzési ütemtervet készít, amelyben a jogszabályi felhatalmazáson alapuló, tárgyévi ellenrzési kötelezettségein túl meghatározásra kerülnek azon ellenrzései körök, amelyek igazodnak az ágazati célokhoz, valamint a Hivatal céljaihoz.

Az ellenrzési ütemterv megynként (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megye), de régiós szinten összesítve kerül meghatározásra, majd jóváhagyásra.

Az ellenrzési ütemtervben foglaltak végrehajtásáért a szociális és gyámhivatal vezetője, a kirendeltségek vezetői, valamint a szociális főosztályvezető-helyettes felelősek.

A közigazgatási hatósági eljárás megindítása

A Szociális és Gyámhivatal értesíti az érintett ügyfelet (fenntartót és intézményvezetőt), hogy a szociális intézmény ellenrzése tárgyban hivatalból hatósági eljárás indult. A szociális és gyámhivatal a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló a 2004.évi CXL. törvény (továbbiakban sKett.) 29. §. (2) bekezdés a) pontja, (3) bekezdés a) pontja alapján, a 29.§. (5) bekezdésében foglalt tartalommal, tájékoztatást ad az ügy tárgyról, iktatási számáról, az eljárás megindításnak napjáról, az ügyintéző nevére l, elérhetőségére l, az ellenrzés várható időpontjáról, helyére l. Az ellenrzés zökken mentes lefolytatása érdekében a szociális és gyámhivatal az intézmény vezetőjének l. az eljárás megindításáról szóló értesítés megküldésével egyidej leg l. adatlapot küld, és határid t zésével együttl kötésre, az adatlap visszaküldésére hívja fel. Az adatlap tartalmazza, az intézmény adatait, az általános m ködési feltételeket (alapiratok, szabályzatok, dokumentációk) személyi feltételeket, tárgyi-környezeti feltételeket, szolgáltatásokat, költségvetéssel, térítési díjakkal összefüggő adatokat, gondozottak adatait.

Amennyiben szakhatóság közrem kötésére kerül sor az ellenrzésnél (pl. ÁNTSZ regionális intézete), úgy a szociális és gyámhivatal értesíti az intézmény ellenrzésének tényére l, tervezett időpontjáról, és felkéri közrem köd szakhatóságként.

Szakért bevonása

Az Szmr. 14. § (1) bekezdése alapján a m ködést engedélyez szerv az illetékes módszertani intézmény, mint szakért bevonásával végezte az ellen rzést. Az új, fentebb bemutatott 2010. január 1-t l hatályos jogszabály ugyancsak el írja, hogy a m ködést engedélyez szerv által a szociális szolgáltatónál, intézménynél legalább kétfévente tartott Kormány rendelet által el írt ellen rzésnél és szükség esetén más ellen rzés során a szakmai programban foglaltak megvalósulása és a szociális szolgáltatások szakmai megfelel sége kérdésében a módszertani intézményt szakért nek kell kirendelni. A konkrét vizsgált szociális és gyámhivatal , végzésben a Miskolci Családsegít Szolgálat, Regionális Módszertani Központ és Gyermekjóléti Szolgálat Megyei Módszertani Központot, mint illetékes regionális módszertani intézményt rendeli ki a szociális intézmény tárgyévi szakmai ellen rzése ügyében.

A szociális és gyámhivatal a kirendel végzésében felhívja a szakért figyelmét, hogy a szakért i kirendelés alapján a Módszertani Intézmény szakvéleményében az intézményi feladatellátás mely területeinek véleményezésére térjen ki:

- A bentlakásos intézmények esetében a tartós elhelyezést megel z el gondozási feladatoknak eleget tettek-e.
- A gondozási tevékenység és annak dokumentálásának szabályszer ségére.
- Alap-, és egyéni gyógyszer; gyógyászati segédeszköz ellátásra.
- Vizsgálja meg a mentálhigiénés ellátást és dokumentációját.
- Vizsgálja meg a szocioterápiás foglalkozások megszervezését.
- Az érvényes szakmai program és kapcsolt dokumentumai tartalmi és formai megfelel ségének vizsgálatára.
- Az Szt-ben foglalt ellátotti jogok érvényesülésére (figyelembe véve az ellátotti interjúk tapasztalatait is), az érdekképviselői fórum m ködésére, dokumentációjára.

A szakért t kirendel végzés tartalmazza, hogy a Módszertani Intézmény a szakvéleményét a végzés kézhezvételét követ en mennyi id n belül köteles elkészíteni és megküldeni a m ködést engedélyez szervnek, illetve, hogy a végzés ellen . a szakért t kivéve . önálló fellebbezésnek helye nincs. A végzésr l a fenntartó, és az intézményvezet k értesülnek.

Értesítés helyszíni szemlér l

A szociális és gyámhivatal a szociális intézmény vezet jének, valamint a fenntartónak értesítést küld, a helyszíni ellen rzés konkrét id pontjáról, helyér l az ellen rzés céljáról. Tájékoztatja az ellen rzés alá vontat, hogy a hatósági ellen rzés keretében a közigazgatási szervnek milyen jogai és kötelezettségei vannak, ezzel szemben az ellen rzés alá vontnak milyen jogai és kötelezettségei vannak. Felhívja az ellen rzés alá vont figyelmét az eljárás akadályozásának jogkövetkezményeire.

Felkészülés az ellen rzésre

Az ellen rzésre való felkészülés keretében áttekintésre kerülnek az el z ellen rzés tapasztalatai, az el z ellen rzés óta eltelt id ben történ változások az intézmény vonatkozásában, a visszaküldött adatlap tartalma, valamint az ügyben keletkezett iratok.

Helyszíni szemle

A helyszíni szemle során az adatlapban közöltek valódisága kerül ellen rzésre, az alapidokumentumok megléte, tartalma kerül megvizsgálásra, a szakdolgozók munkaügyi iratai kerülnek megtekintésre, a szociális intézmény épületét, környezetét bejárják, interjúkat készítenek az ellátottakkal. Ezt követ en - szükség esetén - ismételt helyszíni ellen rzésre,

---

vagy pótlólagos iratbekérésre kerül sor. A helyszíni szemléről jegyzet készül, amelynek terjedelme és tartalma meggyőzően eltér.

A Szociális és gyámhivatal ellenőrzést végző munkatársa elkészíti a vizsgálati összefoglaló tervezetét a szociális intézményben végzett ellenőrzés tapasztalatairól, az alábbi tartalommal:

- Az ellenőrzés célja, vizsgált időszak.
- Az intézmény adatai, engedélyezett férőhelyek száma, az ellenőrzés időpontjában a betöltött férőhelyek száma, az intézmény típusa, az intézmény ellátási területe, működési engedély száma, fajtája, az intézmény működésének kezdő időpontja.
- A korábbi ellenőrzés hiányosságai, az akkor feltárt hiányosságok pótlása.
- A szociális intézmény működésének szabályozottsága.
- Az intézményi szolgáltatások ellátása intézményen kívüli szervezet által.
- Személyi feltételek, a személyi feltételekkel kapcsolatos megállapítások.
- Az intézmény tárgyi feltételei.
- Tájékoztatás az intézmény működésével, gazdálkodásával kapcsolatosan.
- A Miskolci Családsegítő Szolgálat Regionális Módszertani Központ és Gyermekjóléti Szolgálat Megyei Módszertani Központ konzorciumi partnere által a szociális intézményben végzett szakmai vizsgálatról szóló összegzés.
- A vizsgálat során tapasztaltak alapján a feltárt jogszabálysértések és hiányosságok.
- A jogszabálysértések és hiányosságok megszüntetésére illetve pótlására határidőbeosztása.
- Kötelezettségek megoszlása az intézmény vezetői és a fenntartó között.
- Jogkövetkezményekről szóló tájékoztatás.

Ezt követően a vizsgálati összefoglalót kiadmányozzák, expedíálják, záradékolják.

További lehetséges lépések az utóellenőrzés, illetve visszacsatolás a szociális intézmény fenntartójától illetve intézményvezetőitől. A gyakorlatban lehetőség van még ad-hoc jellegű, vagy célellenőrzések végzésére is.

2. EU TAGÁLLAMOK VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁSA

A jelen pontban bemutatásra kerül, hogy más EU tagállamokban, mint Anglia, Németország, Ausztria, Franciaország és Csehország hogyan működik a szociális szakmai ellenrzés rendszere. Amennyiben van egységes, országos szemlélet és módszertan, illetve átfogó stratégia a min ség ellen rzési rendszerben az adott országban ez hogyan működik az ellen rzési gyakorlatban. A tanulmány korlátozott terjedelmére tekintettel az egyes országoknál els sorban azok a sajátosságok kerülnek kiemelésre, amelyek valamelyest eltérnek a magyarországi gyakorlattól és ami így példaként is szolgálhat, ötleteket adhat további fejlesztésekre egy-egy területen hazánkban.

2.1 ANGLIA

2.1.1 A szociális szolgáltatások szakmai ellen rzése

Angliában a szociális szakmai ellen rzési rendszer jelent s szervezeti változáson ment keresztül 2009. április 1-t l. El tte három országos szerv végezte a hatósági és ellen rz funkciókat az egészségügyi szolgáltatások területén a Healthcare Commission (Egészségügyi Bizottság), illetve a Mental Health Act Commission (Mentális Egészségügyi Törvény által létrehozott Bizottság), a szociális szolgáltatások területén pedig a Commission for Social Care Inspection (Bizottság a Szociális Ellátások Felügyeletért). 2009. április 1-t l egyetlen egységes szerv jött létre a Care Quality Commission (az Ellátások Min ségért felel s Bizottság) (továbbiakban: sCQC+).

A szervezeti reformnak köszönhet en a CQC egyedüli szervként hatósági jogkörrel rendelkezik az egészségügyi és a feln tt szociális ellátások területén, ami hozzájárul, hogy valóban egységes min ségi sztenderdek kerüljenek alkalmazásra valamennyi szolgáltatás kapcsán. A CQC el segíti, hogy a kórházak, id seket gondozó és egyéb otthonok, valamint a szociális szolgáltatók együtt dolgozzanak a szolgáltatást igénybe vev k javára.

Anglia (tehát nem az Egyesült Királyság) 9 régióra van felosztva és erre a régiós adminisztrációra épül a CQC szervezeti felépítése is.

2010. áprilisától valamennyi egészségügyi és szociális szolgáltatónak regisztrálnia kell magát a CQC-nél, amely során be kell mutatniuk, hogy az alapvet min ségi sztenderdeknek megfelelnek. Amennyiben egy szolgáltató ezen regisztrációs kötelezettségnek nem tesz eleget, úgy nem működhet. Az egységes regisztrációs rendszer, illetve az alapjául szolgáló sztenderdek áttekinthet vé teszik a m ködést és jobban összehasonlíthatók az egyes szolgáltatók.

A CQC ellen rzi, hogy a szolgáltatók eleget tesznek-e a min ségi követelményeknek. Információt gy jt róluk és helyszíni ellen rzéseket végez. Az ellen rzések eredményeként szankciókat alkalmazhat, bírságot szabhat ki, figyelmeztetést intézhet a szolgáltatóhoz, amennyiben a szolgáltatások színvonala nem felel meg az alapvet sztenderdeknek. Amennyiben az emberi jogok sérülhetnek vagy biztonsági kockázat merül fel úgy fel is függesztheti az adott szolgáltató m ködését.

Az ellen rzések között vannak rendszeres id közönként végzett revíziók, illetve speciális revíziók (kvázi céllen rzések), amelyek pedig meghatározott szolgáltatásokra fókuszálnak.

Figyelemre méltó sajátossága az angol ellen rzési rendszernek, hogy a szolgáltatásban részesül ket, ellátottakat is bevonják a munkába.

A CQC feladatai közé tartozik, hogy információt nyújt az egészségügyi és szociális szolgáltatásokról. Ezen feladata ellátása során figyelembe veszi a szolgáltatók és a

szolgáltatásban részesül ket is és a levont következtetéseket, összegyjtött információkat minden érintett, továbbá a politikai döntéshozók és a nyilvánosság számára is elérhetővé teszi.

2.1.1.1 Az ellenrészre vonatkozó jogszabályok és gyakorlatuk

A háttérjogszabályokat a 2008. évi Egészségügyről és Szociális Ellátásokról szóló törvény, illetve 2010-es Szabályozás, (Health and Social Care Act 2008, Regulations 2010) (továbbiakban: sHSC+) valamint a 2009-es CQC Regisztrációs Szabályok képezik.

Az alábbiakban bemutatásra kerülnek a vonatkozó jogszabályok szociális szakmára vonatkozó ellenrészével, min ségbiztosítással és biztonsági sztemdekekkel kapcsolatos kulcselemei.

1. A HSC törvény 10. pontja írja el a szolgáltatások min ségének értékelését és ellenrészét. Tekintettel arra, hogy ez egyfajta szociális szakmai ellenrzési funkció is egyben ezért az egész rendelkezés idézésre kerül:

s10. (1) A szolgáltatónak meg kell védenie a szolgáltatást igénybe vev it és más érintetteket, a nem megfelelő , vagy nem biztonságos kezelések és szolgáltatások kockázatától azáltal, hogy olyan hatékony rendszert m ködtet, ami el segíti, hogy a szolgáltató-

a) rendszeresen értékelje és felügyelje a nyújtott szolgáltatások min ségét a jelen jogszabályban foglalt követelmények alapján, továbbá

b) azonosítsa, értékelje és menedzselje a szolgáltatást igénybe vev k és más érintettek egészségére, jólétére és biztonságára vonatkozó kockázatokat a szolgáltatás nyújtásával összefüggésben.

- (2) Az (1) bekezdésben foglaltak érdekében a szolgáltatónak

a) ahol lehetséges megfelelő szaktanácsot kell igénybe vennie,

b) figyelemmel kell lennie

kezelésekkel foglaltakra i) a szolgáltatást igénybe vev k, illetve képvisel ik panaszaira, észrevételeire, álláspontjaira (beleértve a tapasztalataikról szóló beszámolójukat a és ellátásokkal kapcsolatban) az e) alpontban illetve 19-es pontban tekintettel,

ii) a szolgáltató által végzett bármely vizsgálatra olyan alkalmazottra vonatkozóan, aki a szabályozott tevékenység érdekében van foglalkoztatva,

iii) a 20. pontban foglalt nyilvántartásokban szerepl információkra,

iv) megfelelő szakmai és szakért i tanácsra (beleértve az a) alpont szerinti tanácsot is),

v) a CQC által készített jelentésekre, ami a szolgáltató jelen Szabályzatban foglaltakkal való megfelelésségre vonatkozik, továbbá

vi) a CQC által végzett periodikus és speciális ellenrzésekre és vizsgálatokra az egészségügyi és szociális szolgáltatásokkal kapcsolatban, ahol ezen ellenrzések és vizsgálatok a szolgáltató által végzett szabályozott tevékenységre vonatkoznak.

c) ahol szükséges változtatásokat kell eszközölnie a kezelés, illetve szolgáltatás vonatkozásában azon információkkal összhangban, amelyeket a felel s szolgáltatónak ismernie kell és amelyek

i) olyan esetekkel kapcsolatosak, amelyek a szolgáltatást igénybe vev jének kárt okoztak, vagy kárt okozhattak volna, továbbá

ii) a helyi és nemzeti szolgáltatás ellen rzések következtetései, továbbá klinikai auditok és kutatási projektek, amelyeket megfelel szakért i intézetek végeztek,

d) mechanizmusokat kell m ködtetnie, amelyek biztosítják, hogy

i) a szolgáltatást igénybe vev k kezelésével és ellátásával kapcsolatos döntéseket a megfelel szinten és a megfelel személy hozza meg és

ii) ez a döntéshozó személy számon kérhet legyen a döntésért a szolgáltatást igénybe vev számára nyújtott szolgáltatással kapcsolatban, azon személy irányába, aki felügyeli, vagy irányítja a döntéshozó személyt, és

e) rendszeresen járjon utána a szolgáltatást igénybe vev k véleményének (beleértve a tapasztalataikat az ellátásokkal, szolgáltatásokkal kapcsolatban), a képvisel ik véleményének, és alkalmazottaik véleményének, ami el segíti, hogy a szolgáltató tájékozott képpel rendelkezzen a nyújtott ellátások, szolgáltatások színvonaláról.

(3) Az (1) bekezdésben foglalt követelményekkel kapcsolatban a szolgáltatónak a CQC-nek írásbeli jelentést kell küldenie ilyen megkeresés esetén, amiben ki kell fejtenie hogyan és milyen mértékig felel meg ezen követelményeknek azokkal a szolgáltatónál lévő tervekkel együtt, amelyek arra vonatkoznak, hogy a szolgáltatások színvonalát javítsa a szolgáltatást igénybe vev k egészségének és jólétének érdekében.

Tehát a hivatkozott jogszabály értelmében a szakmai ellen rzés els szintje Angliában maga a szolgáltatók szintje, akik a jogszabály, illetve irányelvek által arra vannak kötelezve, hogy maguk is ellen rizzék a sztenderdek, szabályok alapján a saját szolgáltatásaik szakmai színvonalát.

A szakmai ellen rzés következ szintje pedig a CQC, amelyik közvetlenül jogosult ellen rizni a helyi szolgáltatókat.

2. A HSC törvény 19. pontja írja el , hogy a szolgáltatónál hatékony panaszkezelési rendszernek kell m ködnie, amely által a panaszok és észrevételek azonosítása, beérkezése, kezelése és megválaszolása megfelel en m ködik. Ennek érdekében a szolgáltatónál m köd panaszkezelési rendszert a szolgáltatást igénybe vev k tudomására kell hozni megfelel módon és formában. Garanciális szabály, hogy a szolgáltatónak ilyen megkeresés esetén a CQC-nak meg kell küldenie mind a hozzá beérkezett panaszokat, mind a panaszokra adott válaszokat.
3. A HSC törvény 17. pontja értelmében a szolgáltatást igénybe vev t tiszteletben kell tartani, illetve be kell vonni kezelésükkal, szolgáltatásokban való részvételükkel kapcsolatos döntések meghozatalába. Ezért a szolgáltatónak megfelel információval és támogatással kell ellátnia a szolgáltatást igénybe vev t az ellátásával, illetve kezelésével kapcsolatban. Ez a rendelkezés azt a célt szolgálja, hogy a szolgáltatást igénybe vev k megértsék a választási lehet ségeiket a kezelésekkal, ellátásokkal kapcsolatban. Amennyiben képesek rá kifejezhessék álláspontjukat, illetve, hogy be legyenek vonva a kezelésükkal, ellátásukkal kapcsolatos döntésekbe, miközben magánéletük, méltóságuk és önállóságuk tiszteletben van tartva. A szolgáltatók szemszögéb l pedig azt er síti ez a rendelkezés, hogy elismerjék a szolgáltatást igénybe vev k különböz ségeit, értékrendjét, emberi jogait, illetve a döntéshozatalban való részvétel biztosításával a szolgáltatások középpontjában az igénybe vev k legyenek.
4. A HSC törvény 18. pontja el írja, hogy a regisztrált szolgáltatónak a szolgáltatást igénybe vev hozzájárulásával kell rendelkeznie és olyan rendszert kell m ködtetnie,

amely során a beleegyezés bekérésre kerül és mindvégig figyelembe van véve a szolgáltatás nyújtása során.

5. A HSC törvény 24. pontja kifejezetten el írja az együttműködési kötelezettséget a szolgáltatók között, ha valamely módon több szolgáltató van érintve egy ügyben.
6. A HSC törvény 11. pontja el írja, hogy a szolgáltatónak megfelelő intézkedéseket kell tennie, hogy biztosítsa, hogy a szolgáltatást igénybe vevő védve van a visszaélésektől, ami lehet, szexuális, fizikai, pszichikai természetű továbbá, védve van a lopástól vagy a pénze, vagyona jogtalan felhasználásától, hanyag kezelésétől. Ennek érdekében a szolgáltatónak intézkedéseket kell tennie, hogy a visszaélési lehetőségeket azonosítsa és lehet legmegelőző, továbbá, hogy megfelelő intézkedéseket tegyen bármilyen visszaélésre utaló vélelem esetén.

További fontos minőségbiztosítási szempontok még a dolgozók és vezetők kiválasztási rendszere, amely során az fizikai, mentális alkalmasságuk tesztelésre kerül, valamint a továbbképzési rendszer, továbbá a szolgáltatást igénybe vevő jólétének szem előtt tartása, a tisztaságra vonatkozó szabályok, és a fertőzések elleni védelem, a szolgáltatási helyiségek és eszközök megfelelő állapota és biztonsága, illetve az is, hogy a szolgáltatónak a CQC-hoz írásban be kell jelentenie bármilyen jelentős változást, ami a tevékenységével van kapcsolatban.

2.1.1.2 Ösztönzők és egyéb sajátosságok az ellenőrzési rendszerben

Szemléletmódbeli különbséget jelent a rendszerben, hogy az ellenőrző hatóságnak nemcsak szankciós jogköre van, hanem ösztönző jogköre is. A CQC jogelődje a Social Services Inspectorate (Szociális Szolgáltatások Felügyelősége) (továbbiakban: SSI) 2002-től csillagokkal osztályozott minden szociális szolgáltatót. A legjobban teljesítő szolgáltatók nagyobb szabadságot kaptak, míg a gyengébben teljesítőknél támogatást nyújtanak, illetve ahol szükséges beavatkoznak. További ösztönzőként szolgált az ellenőrzési rendszerben, hogy az átfogó ellenőrzések révén kiváló minősítést elérő szolgáltatók hároméves 2003-2006-ig terjedő időszakra felmentést kaptak a további vizsgálatok alól.

Az ellenőrzési rendszer további sajátossága a laikus elem aktív részvétele a szakmai ellenőrzésekben. Az SSI valamennyi ellenőrzési csapatában volt laikus résztvevő, aki nem hivatásos ellenőrző vagy szociális munkás. Nem a vizsgált szolgáltatónál, intézménynél dolgoznak és nem lehet egyéb pénzügyi érdekeltségük sem a szolgáltatásokkal kapcsolatban. Ezen laikusok részvétele a vizsgálatokban egy más perspektívát nyújt az ellenőrzéshez, képviselve a szolgáltatásban részesülő álláspontját, illetve a szélesebb nyilvánosságát is.

2.1.1.3 Stratégiák a 2010-2015-ös időszakra

A CQC 2009. áprilisi indulását követően egy széleskörű konzultációt folytatott le, az érdekeltek bevonásával a következő 5 évre szóló stratégiák meghatározása érdekében. Kiemelendő, hogy Angliában a szakma képviselőin túl a szolgáltatásban részesülő, illetve laikus személyek véleményének is teret adnak mind a szakmai ellenőrzési eljárásokban és még a stratégiák kidolgozásában is. Ennek eredményeként a 2010-2015-ös időszakra öt stratégiai cél került megfogalmazásra a CQC számára:

1. Érzékeny hozzáállás a változó gazdasági és finanszírozási környezetből eredő nyomásra, amit az a szolgáltatókra gyakorol és a CQC értékelésekre vonatkozóan a pénzért értéket+alapvető figyelembe vétele.
2. Nagyobb hangsúlyt helyezni a megővésre és arra a szerepre, amit betöltünk, amikor a sebezhető körülmények között élő emberek jogainak védelmére van szó.

3. Biztosítani, hogy a hatósági és azon belüli ellenőrzési gyakorlatok magas színvonalúak legyenek és egységes elbírálási rendszert eredményeznek.
4. Nagyobb elismerést biztosítani egyéb szervezetek szerepének az egészségügyben és a szociális rendszerben, hogy az emberek számára a kívánt eredményt érjük el.
5. Egyértelműbb, tisztább képet adni a munkánkról, beleértve a vizsgálati módszereinket és értékeléseinket, továbbá az azonnali és későbbi prioritásainkról, hogy az évről-évre érthető és nyomon követhető legyen.

2.1.1.4 Átfogó területi felmérések: CAA

Egy viszonylag új 2009-től működő ellenőrzési módszer az ún. átfogó területi felmérés+ (Comprehensive Area Assessment) (továbbiakban: CAA), amely során a teljes folyamat átvilágításra kerül a helyi szolgáltatóknál, amely során valaki valamilyen szolgáltatásban/ellátásban részesül. A CAA ellenőrzésben hat egymástól független ellenőrző szervezet vesz részt köztük a CQC, a későbbiekben bemutatásra kerül Ofsted, ami többek között a gyermekvédelmi/gyermejjóléti szolgáltatások központi szerve, továbbá az ún. Audit Commission¹⁸. Ezek a szervek együttesen, átfogó ellenőrzést tartanak az adott helyi önkormányzatnál/hatóságnál és egységes osztályozási rendszer alapján minősítik a közszolgáltatások minőségét az ellenőrzések eredményét. Az első sajtóvisszhangok, elemzések arról számoltak be, hogy a CAA az ellenőrzések kultúrájában hatalmas változást hozott mind az ellenőrző szervek, mind az ellenőrzöttek szemszögéből nézve. Az első közös ellenőrzések eredményeit 2009. december 9-én hozták nyilvánosságra a sOneplace+ nevű honlapon, így az mindenki számára elérhető¹⁹.

Fontos szempont a hivatkozott weboldalon közzétett anyagoknál, hogy nem az ellenőrzési jegyzőkönyvek kívülálló által nem igazán érthető, nehézkes, szakmai nyelvezetét használják, hanem kifejezetten mindenki számára közérthető, mindennapi nyelvezeten vannak megfogalmazva. A jelentések Angliát 152 részre felosztva mutatják be a különböző közszolgáltatásokat. Köztük a jelen tanulmányban is vizsgált szociális, ill. gyermekvédelmi/gyermejjóléti szolgáltatások - minőségét. A térképen zöld zászló jelzi azt, ha a szolgáltatások egy adott területen jól működnek, piros zászló, ha gondok vannak.

A Oneplace kinyilatkoztatott célja, hogy egy 21. századi elszámoltatási rendszer legyen, ami szakértői értékeléseken alapul és ami nem azt mutatja be milyen módon vannak megszervezve az adott szolgáltatások, hanem, hogy ezek a szolgáltatások mit nyújtanak az embereknek.

2.1.2 A gyermekvédelmi/gyermejjóléti szolgáltatások szakmai ellenőrzése

Angliában a gyermekvédelmi/gyermejjóléti szolgáltatások szakmai ellenőrzésének a csúcsszerve az Ofsted, vagyis Office for Standards in Education, Children's Services and Skills (Oktatási, valamint Gyermekek részére nyújtott Szolgáltatások és Képzések Színvonaláért felelős Hivatal). 2007. április 1-től kezdte meg működését négy korábbi felügyeleti egyesítését követően. Országos illetékességgel rendelkezik hatósági és ellenőrzési jogkör gyakorlására a hatáskörébe tartozó ügyekben, mint a gyermekvédelem, gyermekek szociális védelme, beleértve az örökbefogadást és nevelőszülői hálózatokat, a családsegítő központokat, gyermekotthonokat stb. Akárcsak a CQC-nél az Ofstednél is alapvető szempont a nyilvánosság, azaz a jelentéseik, egyéb irataik bárki által hozzáférhetőek.²⁰ Másik szintén CQC-nél is jellemző beállítottság, hogy tárgyteret adnak a szolgáltatásban részesülők, egyéb érdekeltek véleményének a munkájuk során beleértve az ellenőrzéseket, illetve a stratégiák kialakítását is.

¹⁸ A másik három a jelen tanulmány szempontjából kevésbé érintett szervek a Her Majesty's Inspectorates of Constabulary, Prisons and Probation.

¹⁹ www.direct.gov.uk/oneplace

²⁰ lásd www.ofsted.gov.uk

Az Ofsted élén felsége F felügyel je áll (Her Majesty's Chief Inspector). A 2006-os Childcare Act, vagyis gyermekvédelmi törvény határozza meg, hogy a F felügyel többek között felel s a gyermekvédelem min ségért és szakmai színvonaláért. A törvény el írja a kötelez ellen rzéseket és azt is, hogy a Secretary of State bármikor vizsgálatot rendelhet el, amit a F felügyel nek le kell folytatnia, továbbá a F felügyel is indíthat vizsgálatot ha szükségesnek tartja. Az Ofsted egyik testülete (non-Executive Board) évente négyszer ülészik és többek között feladatai közé tartozik a stratégiai prioritások, célok meghatározása az Ofsted részére. A testület célja az is, hogy a szolgáltatásokban részesül k szempontjából legyen érzékelhet a fejlesztés, továbbá, hogy a rendelkezésre álló forrásokat hatékonyan és gyakorlatiasan használják az Ofsted, mint hatóság által felügyelt, illetve ellen rzött szolgáltatásoknál. Ez a testület biztosítja azt is, hogy az Ofsted általi ellen rzések és hatósági aktusok arányosak legyenek, továbbá hogy az ellen rzéseknél és egyéb hatósági aktusoknál az újabb megközelítések, fejlesztések teret kapjanak.

Az Ofsted ellen rzi többek között valamennyi helyi hatóságnál a fiatalok és gyermekeknek nyújtott szolgáltatások min ségét és eredményességét. Az ellen rzések célja, hogy megvizsgálja, hogy a nyújtott szolgáltatások megfelelnek-e az ún. Nemzeti Minimum Szenderdeknek (National Minimum Standards), továbbá a szolgáltatásokat igénybe vev gyermekeknek és fiataloknak.

A vonatkozó jogszabályok értelmében a gyermekotthonokat évente legalább kétszer a bentlakásos speciális iskolákat évente egyszer, a családsegít központokat, helyi hatóság/önkormányzat által végzett örökbefogadásokat, nevel szül i szolgáltatásokat, illetve független nevel szül i ügynökségeket, stb. pedig legalább háromévente egyszer kell ellen rizniük.

Az Ofsted intézkedései között vannak enyhébbek (non-statutory actions), amik lehetnek ajánlások, jelzések, illetve felszólító levelek a szolgáltatónak. Amennyiben ezekre nincs válasz vagy súlyosabb probléma merül fel, úgy er teljesebb szankciós lehet ségek a (statutory actions): jogszabályi el írás betartására való kötelezés, feltételek el írása vagy el írt feltételek megváltoztatásának elrendelése, jogsértés megállapítása vagy írásbeli figyelmeztetés, rendkívüli intézkedésként feltételek el írása vagy el írt feltételek megváltoztatásának elrendelése, a szolgáltató nyilvántartásból való törlése, nyilvántartásának felfüggesztése, illetve sürg s esetben azonnali törlése.

Az Ofsted döntései ellen a Health, Education and Social Care Chamber-hez²¹ (Egészségügyi, Oktatási és Szociális Ellátások Kamarája) lehet fellebbezni, többek között az Ofstednek a gyermekeknek szociális szolgáltatást nyújtó szolgáltatók nyilvántartásba vételével kapcsolatos határozataival szemben.

Az Ofsted 2009-ben egy új éves, egységes ellen rzési osztályozási rendszert vezetett be, amivel méri a helyi hatóságok által a gyermekeknek nyújtott szolgáltatásokat. A min ségosztályozási rendszer a vizsgált kritériumok alapján négy min sítési fokozatba sorolja a szolgáltatásokat, mint skiváló+, jó+, smegfelel +, smem megfelel +. A 2008-2009-es évben kiosztott osztályzatok összességében úgy oszlottak meg, hogy a szolgáltatók 9% ért el skiváló+ min sítést, 5% smem megfelel + min sítést, tehát a vizsgált szolgáltatók 95%-a legalább smegfelel +min sítést kapott.

Az új ellen rzési rendszer, ami egy teljesítmény profilt+ állít fel a szolgáltatónál abban is különbözik a korábbi éves teljesítményértékelésekt l, hogy nemcsak egy adott évre vonatkoznak a következtetései, hanem információt nyújt több év Ofsted által végzett ellen rzés kapcsán az adott szolgáltatónál mérhet trendekr l, fejl désr l, illetve adott esetben visszafejl désr l.

A vizsgálatok kiemelték többek között, hogy azok a szolgáltatók, akik akár a helyi hatóság/önkormányzat által, akár független szakmai szervezetek által szervezett

²¹ lásd www.carestandardtribunal.gov.uk

min ségbiztosítási programokban vettek részt nagyobb százalékban kaptak jó vagy kiváló min sítést. Ez még Angliában is gyerekcip ben jár ezen a területen, hiszen a 2008-2009-ben vizsgált mintegy 1500 szolgáltatóból területenként mindössze 4%, illetve 11% vett részt ilyen min ségbiztosítási programokban. Viszont, akik rendelkeztek ilyen min ségbiztosítással 87%-ban jó vagy kiváló min sítést szereztek, míg azok, akik nem ott mindössze 64% kapott ugyanilyen min sítéseket az Ofsted-t l.

A vizsgált ügyek 69%-ban nem volt szükség semmilyen intézkedésre az Ofsted részér l. Az ellen rzések 31%-ban levélben kötelezték a szolgáltatókat, hogy tegyenek eleget a regisztrációs kötelezettségeiknek. Huszonöt esetben pedig hivatalos felhívásban kellett rögzíteni, hogy a szolgáltató nem tesz eleget az el írásoknak és amennyiben nincs változás, úgy jogi eljárást kell ellenük indítani.

Az Ofsted részletes iránymutatásokat ad az ellen röknek, hogy egy konkrét vizsgálatnál milyen szempontok legyenek kifejtve, hogyan legyenek kitöltve, elkészítve a jelentések.²² Ezek az iránymutatások a vizsgálatok egységét, a jelentések konzisztenciáját szolgálják. Kritériumokat határoznak meg, amelyet aztán széles körben hozzáférhet vé tesznek a szociális szolgáltatók, illetve helyi hatóságok közt.²³

Az ellen rzés menete pl. a nevel szül i szolgáltatásoknál azzal kezd dik, hogy a helyi hatóság két hónappal a vizsgálat el tt értesítést kap a vizsgálatról. Az ellen rzés metodikájába tartozik az esettanulmányok készítése, illetve a helyszíni szemle a gyermekek és fiatalok szemszögéb l elért eredményekre fókuszálva. A vizsgálat részeként interjúkat készítenek a helyi hatóság hivatalnokaival, szociális munkásokkal és a Helyi Gyermekvédelmi Testület illetékeseivel. Beszélgetnek az érintett fiatalokkal, nevel szül kkel. Megvizsgálásra kerülnek a nyilvántartások, a döntéshozatali eljárások.

A szakmai ellen rzési rendszer további vonzó sajátossága, hogy pl. az összefoglaló jelentésekben témákra lebontva nemcsak a hiányosságok, rossz gyakorlatok vannak bemutatva, hanem az ún. jó gyakorlatok+ is, ami az egész szakmának, a szolgáltatóknak hasznos példákkal szolgál.

A min ség és színvonal szakmai ellen rzésének egy további gyakorlatban használt eszköze az ún. súlyos incidensek és ügyek vizsgálata+ (Serious incidents and serious case reviews). A súlyos ügyek vizsgálatát a Helyi Gyermekvédelmi Testületek végzik (Local Safeguarding Children Board), amelyeket aztán az Ofsted is kiértékel 2007. április 1. óta. Ezekre akkor kerül sor, ha egy gyermek meghal vagy jelent s sérelmet szenved, vagy ha visszaélés, súlyos mulasztás válik ismertté vagy erre vonatkozóan gyanú merül fel. Az Ofsted szerepe, hogy ellen rizza a Helyi Gyermekvédelmi Testületek által készített jelentést és biztosítsa, hogy a súlyos eset tanulságait alkalmazzák. Magát a vizsgálatot azonban a Regionális Kormányzati Irodák támogatják.²⁴ 2008. szeptember 1. és 2009. augusztus 31. között 414 súlyos incidensr l érkezett jelentés. Ebb l 199 súlyos ügyben készült jelentés került ellen rzésre az Ofsted részér l. A jelentések átvizsgálását követ en a jelentések értékeléseként az Ofsted 56 jó+ min sítést, 86 megfelel +min sítést, 57 nem megfelel +min sítést adott.

²² lásd <http://www.ofsted.gov.uk/Ofsted-home/Forms-and-guidance>

²³ lásd Benchmarking guidance on making social care inspection judgements (080042), Ofsted, 2008

²⁴ lásd www.gos.gov.uk/national

2.2 FRANCIAORSZÁG

2.2.1 A szociális szolgáltatások, valamint gyermekvédelmi/gyermekjóléti ellátások szakmai ellenőrzése

Franciaország történelmében I. közigazgatási hagyományából adódóan kiértelt ellenőrzési rendszerekkel rendelkezik a területen, mint általában a 2004-ben az Európai Unióhoz csatlakozó államok. Ezzel együtt Franciaországban is folyamatosan vannak változások és tervek az ellenőrzési rendszerek átalakítására, továbbfejlesztésére.

A Code de l'action sociale et des familles, vagyis a szociális segítségnyújtásról és családokról szóló, mintegy 1300 oldalas Francia Törvénykönyv (továbbiakban: sCASF+) tartalmazza a törvényi garanciákat a szociális szolgáltatások nyújtására, valamint ellenőrzésére. A CASF határozza meg a szociális segítséghez való jogot, tartalmazza a családsegítés, gyermekvédelem, időskorúak ellátásának, fogyatékosok ellátásának alapvető formáit, feladatait.

Szervezeti szinten a CASF a megyék (départements) szintjére helyezi az ellátások megszervezését. Franciaország a tengerentúli megyékkel együtt 100 megyére van felosztva, illetve 26 régióra. A megyei közgyűlés (conseil général) rendeletet alkothat a CASF felhatalmazása alapján és keretei között a szociális szolgáltatások ellátására vonatkozóan. A helyi önkormányzatok (communes) ezen megyei közgyűlési rendeletek alapján elláthatják az egyébként a megyére háruló feladatokat. Minden helyi önkormányzatnál, vagy társulásoknál mindig működik egy ún. Szociális Központ (centre d'action sociale), ami helyi szinten szervezi, intézi a szociális ügyeket, kapcsolatot tart az állami és magánszolgáltatókkal.

A CASF részletezi a szociális ellátásokkal kapcsolatos jogviták elbírálásának menetét. Valamely ellátásban való részesülésről szóló határozatot a CASF szabály szerint a megye szintjén hozza meg az állam képviselője. A megyei elnök, illetve a megye szintjén az állam képviselője által hozott határozat ellen a Megyei Bizottsághoz (commissions départementales) lehet fellebbezni. A megyei bizottság határozatai ellen pedig a Szociális Segítségnyújtás Központi Bizottságához (commission centrale d'aide sociale) lehet fellebbezni. A Szociális Segítségnyújtás Központi Bizottsága határozatával szemben az Államtanácshoz lehet fordulni (Conseil d'État) ún. semmítő eljárásban.

A CASF más EU tagállamok gyakorlatához hasonlóan előírja, hogy meghatározott szociális szolgáltatások nyújtásához a szolgáltatónak, illetve az intézménynek engedéllyel kell rendelkeznie, ugyanígy engedélyeztetni kell a szolgáltatásokban történő változásokat, bejelentéseket is.

Meghatározott esetekben az engedélyhez szükség van egy magasabb szintű országos, vagy regionális szerv véleményére is.

Az engedélyeket a CASF szabály szerint 15 évre adják. Az engedély hatályát veszti, ha három éven belül nem kap a szolgáltató a tevékenység tényleges megkezdésre jogosító végrehajtási határozatot. Az engedély nem átruházható, kivéve a hatáskörrel rendelkező hatóság hozzájárulásával. Minden jelentős változást be kell jelenteni az engedélyező hatóságnak a tevékenységre, szervezeti elrendezésekre, ügyvezetésre, vagy a nyújtott szolgáltatásokra vonatkozóan.

Az engedélyt a szolgáltatás típusától függően az alábbi szervek adják ki:

1. A megyei közgyűlés elnöke,
2. A regionális egészségügyi ügynökség vezetője
3. Az állam hatáskörrel rendelkező hatósága
4. A megyei közgyűlés elnöke és a regionális egészségügyi ügynökség vezetője együttesen

5. A megyei közgyűlés elnöke és az állam hatáskörrel rendelkező hatósága együttesen
6. A regionális egészségügyi ügynökség vezetője és az állam hatáskörrel rendelkező hatósága együttesen

Az engedélyt akkor adják ki, amennyiben a tervezet:

- megfelel a vonatkozó szociális és egészségügyi-szociális szervezetekre vonatkozó követelményeknek, sémának,
- kielégíti a CASF-ban előírt szervezeti és működési előírásokat, továbbá tartalmazza az értékelési intézkedéseket és információs rendszereket, amelyeket a CASF 312.8-9 ír elő,
- olyan költségvetést tartalmaz, amelynek ráfordításai arányban állnak a nyújtott szolgáltatásokkal az adott szakterületen,
- kompatibilis a vonatkozó megyeközi programmal, és költségvetése is kompatibilis a rendelkezésre álló pénzügyi dotációkkal.

Az engedélyben, illetve meghosszabbításában speciális feltételeket is elő lehet írni a szolgáltatásban részesülők érdekében.

Sajátos szolgáltatási, illetve intézményi státuszként említi meg a CASF az ún. kísérleti jellegű szolgáltatásokat, illetve intézményeket. Ezekre határozott idejű engedélyt adnak, amelynek az érvényességi ideje maximum 5 év lehet.

Az engedély minden esetben kötelezően tartalmazza:

- a szolgáltatásban részesülők csoportjait, és az intézmény vagy szolgáltatás fogadóképességét,
- a kitűzött célokat és a megvalósítás eszközeit,
- az adminisztratív, pénzügyi és számviteli dokumentumok típusát, formáját, valamint azokat a statisztikai adatokat, információkat, amelyeket a hatóságok felé kell jelenteni.

Amennyiben az engedélyben nem szerepelnek, úgy a szabályzat minden esetben kötelezően tartalmazza:

- a végzett tevékenységek értékelésének szempontjait, kritériumait,
- a más szociális vagy egészségügyi-szociális szervezetekkel való együttműködés formáit, típusait,
- azon feltételeket, amely alapján a hatóság jóváhagyja az intézmény vagy a szolgáltatáshoz szükséges előleg folyósítását,
- azon feltételeket, határidőket és formalitásokat, amely alapján a szabályzatot meg lehet újítani, vagy felmondani,
- a vitarendezés módját, amennyiben a szabályzat rendelkezéseinek értelmezésében vita támad.

A szabályzatot az aláírásától számított két hónapon belül nyilvánosságra kell hozni.

Részletes szabályokat a CASF L313-13-19-es cikkelyei tartalmaznak az ellenrészekkel kapcsolatban. A hivatkozott cikkely értelmében a szociális szolgáltatásokat, valamint egészségügyi-szociális szolgáltatásokat és intézményeket ellenrészét az engedélyt kibocsátó szerv ellenőrzi. A fentebb kifejtettek szerint az engedélyt kiadó szerv 3 féle lehet, viszont az együttes eljárások miatt összesen 6 féle engedélyezési eljárás létezik.

Ennek megfelelően, amennyiben az engedélyt az állam hatáskörrel rendelkező hatósága adta ki, úgy az ellenrészét saját hatáskörben végzi vagy a Regionális Egészségügyi Ügynökségén keresztül vagy a Fiatalok Igazságügyi Védelméért felelős Dekoncentrált Szolgáltatások ellenrészével (services déconcentrés de la protection judiciaire de la jeunesse).

Amennyiben az engedélyt a regionális egészségügyi ügynökség vezet je adta ki, úgy az ellen rzést ez az ügynökség végzi a Közegészségügyi Törvénykönyv rendelkezései szerint (code de la santé public).

Amennyiben az engedélyt a megyei közgy lés elnöke adta ki, úgy az ellen rzésre a CASF általános szabályait kell alkalmazni. Ebben az esetben a megyei közgy lés elnöke által a megye hatósági jogkörrel felruházott szervei rendelkeznek hatáskörrel a CASF által meghatározott szociális szolgáltatások, illetve intézmények törvényességi/hatósági ellen rzésére. Megyei rendelet határozza meg ezen ellen rzések módjait. Ezeket az ellen rzéseket az ellen rzésre feljogosított szervek önállóan és együttesen is végezhetik.

Amennyiben az engedélyt a megyei közgy lés elnöke és a regionális egészségügyi ügynökség vezet je együttesen adta ki, úgy az ellen rzéseket a megyei ellen rök, illetve a regionális egészségügyi ügynökség ellen rei végzik a hatásköreiknek megfelelő terjedelemben.

Általános szabály, hogy bárki is legyen az engedély kibocsátója, az állam képvisel je a megyéb l bármikor vizsgálatot tarthat. Ezen hatáskör ellátásához a regionális egészségügyi ügynökség ellen rzési jogköreivel, eszközeivel rendelkezik.

Az ellen rök további jogköre, hogy el zetes bírósági felhatalmazással akár le is foglalhatják az ellen rzés során a dokumentumokat, tárgyakat és termékeket.

Az engedély megszerzésén túl további garanciális szabály, hogy egy intézmény megnyitása vagy egy CASFben szabályozott szolgáltatás nyújtásának megkezdése el tt két hónappal, illetve bizonyos szolgáltatások esetén három héttel az engedélyezéssel érintet hatóságok helyszíni szemlét tartanak, amely során ellen rzik, hogy a szükséges dokumentációval, szabályzatokkal rendelkezik-e a szolgáltató/intézmény (pl. els évre vonatkozó pénzügyi tervvel, az ügyvezet önéletrajzával, nyilvántartási naplóval, ellátási szerz dés mintával stb.), továbbá, hogy egyébként meg vannak-e az alapvet tárgyi és személyi feltételek a szolgáltatások nyújtásához. Err l a látogatásról jegyz könyv készül, amelyet megküldenek az érintett hatóságoknak, valamint az engedély jogosultjának. Amennyiben a látogatás eredménye pozitív, úgy a szolgáltató megkezdheti a m kódését. Amennyiben viszont a tárgyi feltételek nem megfelelő ek, úgy ezt hozzák az engedély jogosultjának tudomására, azzal együtt, hogy mit kell még kijavítani, hogy a szolgáltató a követelményeknek megfeleljen. Ha ezt kijavították, úgy egy újabb helyszíni szemlén ellen rzik le a tárgyi és személyi feltételek meglétét.

2.2.2 Ellen rzési jogkörök, szankciók rendszere

A CASF L313-14 cikkelye értelmében az ellen rzést végz hatóság kötelez meghagyást (injonction) adhat ki az ellen rzött intézménnyel, illetve szolgáltatással kapcsolatban, amelyben határid t szab egy hiányosság kiküszöbölésére, amennyiben az ellen rzés során megállapításra kerül, hogy az intézmény vagy a szolgáltató nem tartja be a vonatkozó szabályokat, az ügyvezetés nem m kódik megfelelő en, a m kódés alkalmas arra, hogy a szolgáltatásban részesül k jogai sérüljenek. A meghagyásban rögzített határid t úgy kell megszabni, hogy az ésszer en elegend legyen a cél elérésére. Err l a meghagyásról a hatóság tájékoztatja a szolgáltatást használók képvisel jét, az érintett családokat, a dolgozókat és amennyiben szükséges az állam képvisel jét a megyében.

A fenti meghagyás tartalmazhat továbbá el írásokat az átszervezésre vonatkozóan, és amennyiben szükséges biztonsági intézkedéseket a munka törvénykönyvében vagy a kollektív szerz désben foglaltak betartása érdekében.

Amennyiben a meghagyás nem elegend , az ellen rz hatóság ideiglenes hatállyal igazgatási biztost nevezhet ki (administrateur provisoire) maximum hat hónapos id tartamra, amely kinevezést egyszer megújíthat. A kinevezett biztos az ellen rz hatóság nevében, az intézmény, illetve szolgáltató költségére megteheti a sürg s és szükséges intézkedéseket a nem megfelelő m kódés, illetve feltárt szabálytalanságok felszámolása érdekében.

Amennyiben az intézményt, illetve a szolgáltatást két hatóság együttesen engedélyezte, úgy a fenti intézkedéseket bármelyik hatóság kezdeményezheti.²⁵

Nem szakmai ellenrzési, hanem a szolgáltatók pénzügyi ellenrzésével kapcsolatos hatáskör, hogy amennyiben az ellenrzött szervnél pénzügyi, gazdálkodási problémák merülnek fel, akkor a fentiekhez hasonlóan meghagyásban kötelezheti az ellenrz hatóság az intézményt, illetve szolgáltatót a helyreállításra, amennyiben pedig ez nem vezet eredményre, úgy igazgatási biztost nevezhet ki ugyancsak maximum hat hónapos, egyszer megújítható időintervallumra, a szolgáltató pénzügyi, gazdálkodási helyzetének rendezése, stabilizálása érdekében.

Er teljes és valószínűleg a visszatartó erő képviselő szankciós lehetőség, hogy az ellenrz hatóság leállíthat/bezárathat mindenfajta szolgáltatást, illetve intézményt, amennyiben azt engedély nélkül végzik/m ködtetik legyen szó akár új alapításról, módosításról vagy tevékenység bevitéséről. Amennyiben az adott tevékenységet az állam és a megyei közgyűlés elnöke közös hatáskörben engedélyezi, úgy a bezárásról szóló intézkedést is közösen kell meghozniuk.

Amennyiben nincs egyetértés a két hatóság között a kérdésben, akkor az állam képviselője hozhatja meg a döntést. Amennyiben az adott tevékenységet a regionális egészségügyi ügynökség és a megyei közgyűlés elnöke közös hatáskörben engedélyezi, akkor a bezárásról szóló intézkedést is közösen kell meghozniuk. Amennyiben nincs egyetértés a két hatóság között a kérdésben, akkor ebben az esetben is az állam megyei képviselője hozza meg a döntést.

Az engedélyező hatóság, illetve amennyiben szükséges az állam megyei képviselője rendeli el az intézmény/szolgáltató részleges vagy teljes, időleges vagy végleges bezárását amennyiben:

- A működésre vonatkozó jogszabályba foglalt minimális technikai feltételek sincsenek betartva.
- Megállapítást nyer, hogy a szolgáltatóra, illetve szolgáltatásra vonatkozó jogszabályok és rendelkezések megsértése felveti a polgári jogi felelősség kérdését, illetve a vezető k büntető jogi felelősségének kérdését.

Amennyiben egy intézmény/szolgáltatás bezárására/leállítására kerül sor, úgy az ellenrz hatóság(ok) meghozzák a szükséges intézkedéseket az érintett ellátott személyek elhelyezésére vonatkozóan is.

A CASF L331-1-es, illetve gyermekeknek nyújtott szociális szolgáltatásokkal kapcsolatban L-221-9-es cikkelye nevezi meg legfőbb ellenrzési hatóságként a l'inspection générale des affaires sociales-t (IGAS) (Szociális Ügyek Általános Felügyelete) (továbbiakban: dIGAS+).

Ellenrzéssel kapcsolatos előírás, hogy minden intézményben egy nyilvántartást kell vezetni az ott tartózkodó személyekről, a belépésük és távozásuk időpontjáról. Ezt a nyilvántartást bármikor a bírósági és hatósági jogkörökkel rendelkező szervek rendelkezésére kell tudni bocsátani. A nyilvántartásban szereplő adatokra a szakmai titoktartásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Az intézményben dolgozó személyek kötelesek az ellenrzést végző hatóságoknak minden szükséges felvilágosítást megadni. Kötelesek továbbá bárhová beengedni az ellenrzőket az intézmény területén belül a nap bármely órájában (még éjszaka is!). Az ellenrzést végzők minden helységet átvizsgálhatnak, az ellátott személyekkel megismerkedhetnek, és felvilágosítást kérhetnek, ami csak szükséges az intézmény működésének tárgyi és személyi feltételeinek meglétének vizsgálatához. Az éjszakai ellenrzésekre törvényben meghatározott esetekben kerülhet sor és amennyiben erre kerül sor, úgy az effajta ellenrzés okait írásban az intézményvezető tudomására kell hozni.

²⁵ Bizonyos szolgáltatások esetében az ügyész is kezdeményezheti ezen intézkedéseket lásd L313-14 § utolsó bekezdés.

Az ellenrzést végző személyekre is vonatkoznak a szakmai titoktartás szabályai.

Az ellenrzés akadályozásának is súlyos szankcióit tartalmazza a CASF. Amennyiben valaki nem adja meg az elírt felvilágosítást az ellenrzést végző hatóságnak, vagy akadályozza a helyszíni ellenrzés során a bejutást, úgy három hónapig terjedő elzárásra, illetve 3750 euróig terjedő pénzbüntetésre ítéltethető.

2.2.3 A szociális szolgáltatások ellenrzésének országos csúcsszerve az IGAS

A közigazgatás ellenrzésének egyik csúcsszerve az IGAS, amelyet 1967-ben alapítottak. Több minisztérium alá tartozó, mintegy tárcaközi ellenrző szerv, amely ellenrzési funkcióit az ellenrzési hatáskörébe tartozó szakterületeken, mint az egészségügy, munkaügy, társadalombiztosítás, illetve a tanulmány témájához kapcsolódó szociális szolgáltatások területén is végzi. Mintegy 100 szakképzett ellenrző dolgozik az IGAS-nál és szakterületenként öt bizottságra vannak osztva a feladatok ellátására (comites des pairs). A szakmaiságot mutatja az a tény is, hogy az IGAS elmúlt 43 éves történetében eddig összesen 7 vezetője volt, tehát bár a minisztériumok alá rendelt szerv a működése kevésbé átpolitizált.

Az IGAS hatáskörébe tartozik

- a törvényességi ellenrzés, azaz, hogy a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően működnek-e az intézmények, illetve az ellenrzött szolgáltatások,
- annak ellenrzése, hogy hatékonyan vannak-e felhasználva a rendelkezésre bocsátott források,
- a szolgáltatások minőségének, hatékonyságának ellenrzése.

Az IGAS által végzett ellenrzések hatékonyságát biztosítja, hogy jelentős jogkörei vannak az információkhoz való hozzáféréshez. A vizsgálatai alkalmával helyszíni ellenrzést tarthat, hozzáférhet az informatikai rendszerekhez. Az ellenrzések alkalmával mindig készül egy jelentés (rapport). Kontradiktórius elem az ellenrzési eljárásban, hogy az ellenrzött szervek megjegyzéseket tehetnek az elkészült jelentéshez. Ezt követően készül el a végleges jelentés, amely tartalmazza a vizsgált szerv észrevételeit is.

A mélyreható éves elemzések, mindig új ismeretekkel bívnak az IGAS tapasztalatait, amelyeket felhasznál az általa kibocsátott ajánlásokban, és amelyek ezért kell tekintéllyel és szakmai háttérrel rendelkeznek.

Az ellenrzések mellett az IGAS értékeléseket, elemzéseket is készít, amely során egy-egy terület jó gyakorlatai+ és rossz gyakorlatai+ kerülnek elemzésre. Ezek alapján az IGAS javaslatokat is tesz az illetékes szerveknek újabb intézkedések bevezetésére. Az IGAS a szakmai háttérének köszönhetően rendszeresen részt vesz jogszabályok készítésében munkákban is miniszteri vagy tárcaközi szinten.

Összefoglalva az IGAS Franciaországban egy olyan szakmai minőség helye, ami hatásköréből, feladataiból, helyzetéből adódóan nagyban hozzájárul(t) a szociális igazgatás modernizációjához. Az IGAS 1967-es megalakítása óta évente éves beszámolót nyújt be a köztársasági elnöknek, a parlamentnek és a kormánynak, ami nyilvános. A 2008-as évben a IGAS tevékenységének 29%-át tették ki az ellenrzések, auditok, 26%-át a különböző értékelések és 41%-át a projektvezetési és egyéb tanácsadói tevékenységek.²⁶ A tanácsadói területhez tartoznak azok az elemzések, amelyek egy-egy területet megközelítve tárják fel (pl. a gyermekvédelmet, vagy az örökbefogadásokat).

Speciális hatásköre még az IGAS-nak, hogy az Európai Szociális Alapból származó források felhasználásának menedzselésében, ellenrzésében, auditálásában részt vesz az ún. Ellenrzési Koordinációs Tárcaközi Bizottság keretein belül.

²⁶ Forrás: Rapport D'Activité 2008 De l'IGAS, 2009. június

Az IGAS jelentéseit miniszteri jóváhagyást követően közzéteszik a www.ladocumentationfrancaise.fr weboldalon.

Az ország méreteiből is adódóan az IGAS ellenrzéseinek első sorban nem az a célja, hogy az egyes szolgáltatókat ellenrizze, átfogó ellenrzései sokkal inkább egy-egy terület működési mechanizmusainak feltárását, modernizációját szolgálják, illetve hogy általában a szakmai ellenrzések minőségét, hatékonyságát növelje. Az előbbi ellenrzéseket 2010. április 1-ig regionális és megyei szinten a DRASS (direction régionales des affaires sanitaires et sociales, Egészségügyi és Szociális Ügyek Regionális Igazgatósága) megyei szinten pedig a DDASS ellenrei (direction départementales des affaires sanitaires et sociales, Egészségügyi és Szociális Ügyek Megyei Igazgatósága) végezték. Az államreform keretében azonban az egészségügyi funkciók ellettek választva a szociális funkcióktól így 2010. április 1-től megyei és regionális szinten egy új szerv kezdte meg működését ezen a területen a DDCSPP (direction départementales de la cohésion sociale et de la protection des populations).

Az IGAS egyik állandó feladata az ellenrzési funkciók folyamatos fejlesztése regionális és megyei szinten. Ezen feladatkör (MAFI), illetve illetékese az IGAS-n belül biztosítja, hogy országos szinten az ellenrzések, ezen belül a szakmai ellenrzések, a felügyelet a szociális és egészségügyi területen koherensek legyenek a központi közigazgatási szervek, ügynökségek vonatkozásában.

Még ha az IGAS nem is avatkozik be a működés ellenrzésébe közvetlenül megyei és regionális szinten, közvetett módon mégis ott van az az IGAS-n belül működő MREICE hálózatán keresztül (Missions Régionales et Interdépartementales d'inspection de Contrôle et d'Évaluation, vagyis Regionális és Megyei Felügyeleti, Ellenrzés és Értékelési Kirendeltségén keresztül), amit szintén a MAFI koordinál. A MAFI találkozót szervez az érintettek számára, hogy az ellenrzés területén felmerülő aktuális kérdéseket megvitassák.

A regionális szinten történő szakmai ellenrzések megerősítése érdekében az országos szervként működő IGAS 2008-ban megbízta 20 ellenrel, hogy egy-egy régió ellenrzési munkáját segítsék (amellett, hogy továbbra is ellátták egyéb feladataikat az IGAS-n belül), így módon ezek az ellenrők a belső szleng szerint regionalizálva lettek.

2.2.4 Közös ellenrzések

A más hatóságokkal végzett közös ellenrzések lehetnének a különböző megközelítések, módszerek összehangolását, amelyek egyúttal hozzájárulnak az IGAS szakmai háttérének bővüléséhez. Egyre több ilyen közös ellenrzésre kerül sor a másik két nagy tárcaközi országos ellenrzési hivatallal az IGF-fel (Inspection générale des finances. Általános Pénzügyi Felügyelet) és az IGA-val (Inspection générale de l'administration. Általános Közigazgatási Felügyelet), illetve más ellenrző szervekkel regionális és megyei (départementales) szinten is. A 2008-as évben az IGAS által végzett ellenrzések 30%-a valamilyen formában közös ellenrzés volt.

2.2.5 ANESM

Bár nem szakmai ellenrzést végző szerv, mégis érdemes néhány szót ejteni az ANESM-ről, vagyis a Nemzeti Ügynökségről a Szociális és Egészségügyi-szociális Szolgáltatások és Intézmények Értékeléséért és Minőségéért (Agence Nationale de l'évaluation et de la Qualité des Établissements et Services Sociaux et Médico-sociaux, továbbiakban: ANESM+).

Ezt az ügynökséget 2007-ben azzal a céllal hozták létre, hogy fejlessze az értékelési gyakorlatokat, a sebezhető társadalmi csoportokkal (idős emberek, mozgássérültek, gyermekek stb.) foglalkozó szociális szolgáltatóknál/intézményeknél.

Az egyik fő feladata, hogy kidolgozzon, érvényesítsen és naprakészen tartson eljárásokat, referenciákat és ajánlásokat a kívánatos szakmai gyakorlatokkal kapcsolatban, és hogy ezeket minél szélesebb körben terjessze.

A másik fő feladata, hogy külső szervezeteket képesítsen, akik a CASF-ban meghatározott szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatók tevékenységét értékelik.

2.3 CSEHORSZÁG

2.3.1 A szociális szolgáltatások szakmai ellenőrzése

A 2004-ben az Európai Unióhoz csatlakozó Visegrádi országokra jellemzően Csehországban is az ezredforduló elején a szociális szolgáltatások rendszerét az egységes eszközrendszer alkalmazásának hiánya jellemezte helyi és régiós szinten egyaránt. A szakmai képzettség a szociális munkásoknál nem volt megfelelő egyes területeken. A szociális szolgáltatásokat nem megfelelően ellenőrizték, a ráfordítások hatékonyságát pedig egyáltalán nem mérték. Nem volt átfogó információ a szociális szolgáltatásokról, minőségi elemzéseket pedig nem készítettek. A szolgáltatásban részesülők minimálisan vehettek részt a döntéshozatalban arra vonatkozóan, hogy milyen módon és milyen formában nyújtják részükre a szociális szolgáltatásokat, a szolgáltatások ellenőrzésében pedig egyáltalán nem vehettek részt, ami ellentétes az európai trendekkel.

Jellemző volt még a zárt, intézményesített szolgáltatások nyújtása a közösségi szemlélet és nyitott szolgáltatásokkal szemben, továbbá a szociális szolgáltatások nyújtására általánosságban inkább egyfajta sorvosi+megközelítés, orvosi szemléletmód volt jellemző.

Mivel nem volt egységes, átlátható információs rendszer a szociális szolgáltatásokról, így az állampolgárok, a szociális szolgáltatások potenciális igénybevevőinek tudatossága ezen a területen rendkívül alacsony volt. A rendszer nem volt transzparens, a használt terminológia idejétmúlt volt és nem volt egységes. Új koncepciókról szakmai és társadalmi viták nem igazán jelentek meg. Hiányzott az egységes metodika, nem volt olyan hatáskör-hatóság, amelyik kifejezetten a szisztematikus ellenőrzésekkel foglalkozott volna.

Az EU csatlakozás, illetve a csatlakozásra való felkészülés, a konvergencia programokban való részvétel jelentős változásokat hozott ezen a területen is. A szociális szolgáltatások - beleértve a szakmai ellenőrzésüket is - átfogó reformon mentek keresztül az elmúlt években a Cseh Köztársaságban.

Jogszábeli szinten jelentős változást hozott a 2007. január 1-vel hatályba lépett, Cseh parlament által elfogadott új törvény a Szociális Szolgáltatásokról (No. 108/2006 Coll. 2006.03.14.).

Az új törvény komoly strukturális reformot hozott a szociális szolgáltatások területén. Célkitűzése volt, hogy nagyobb szerepet és felelősséget adjon az embereknek, továbbá, hogy a szociális szolgáltatásokat a felhasználók igényeihez, és ne a rendszer igényeihez szabja. Az új törvény szabályozza többek között a szolgáltatást nyújtók kötelező regisztrálását, az ellátási szerződéseket, a minőségi szempontokat, valamint az ellenőrzést is. Az új törvénnyel a szociális szolgáltatók nyilvántartása, illetve az abban foglalt adatok közcélú adatokként mindenki számára hozzáférhetővé váltak.

Az új törvény részletes követelményeket határoz meg a szociális munkások, illetve a szociális szolgáltatások területén dolgozók szakmai képzettségével kapcsolatban, továbbá lefekteti a feltételeket a folyamatos képzésükre vonatkozóan, illetve az oktatási intézmények és programok akkreditációjának feltételeit is tartalmazza.

Megjelent a közösségi tervezés is, amely a helyi és regionális hatóságok együttműködésén alapul. A régiók szintjén kötelező közösségi tervet készíteni, a helyi hatóságok szintjén ez opcionális.

A minőségi szempontok meghatározott szempontrendszer alapján határozzák meg a szociális szolgáltatások nyújtásának minőségi szintjét. Ezek a szempontok a szolgáltatók számára is támpontot jelentenek, amely által maguk is értékelhetik, hogy az általuk nyújtott szolgáltatások biztonságosak és magas színvonalúak. A szempontok biztosítják azt is, hogy a szolgáltatásban részesülők és családtagjaik elérhetik és érthető információkat kapjanak és tevékenyen be

legyenek vonva a szolgáltatással kapcsolatos tárgyalásokba és szerz. d. kötés. eljárásba, továbbá, hogy a szociális szolgáltatások min. ségének, biztonságának szakmai értékelése, ellen. rzése ezen sz. tenderdek mentén történhessen meg.

A törvény hatósági jogkörrel az alábbi szerveket ruházza fel a szociális szolgáltatások területén:

- a) a Munkaügyi és Szociális Ügyek Minisztériuma (továbbiakban: minisztérium²⁷)
- b) regionális hatóságok
- c) kiterjesztett jogkörrel rendelkező helyi hatóságok
- d) munkaügyi irodák

A szociális szolgáltatók nyilvántartásba vételét a regionális hatóságok végzik. A törvény 79-80. § paragrafusai részletezik mindazokat a becsatolandó adatokat, dokumentumokat, min. ségi ellátáshoz szükséges garanciákat, amely alapján nyilvántartásba vehet egy szolgáltató.

Kiemelésre érdemes, hogy a szociális szolgáltatók nyilvántartása nemcsak a törvényben meghatározott szociális szolgáltatóra vonatkozó alapadatokat tartalmazza, mint pl. szociális szolgáltató neve, székhelye, képvisel. je stb. de a törvény 85. § c) pontja azt is el. írja, hogy a papír alapú regiszterben meg. kell. rizni a szolgáltató ellen. rzésér. l. szóló jelentést is másolatban, illetve az elektronikus regiszternek pedig tartalmaznia kell az ellen. rzés eredményér. l. szóló információt. Magát az elektronikus regisztert az illetékes minisztérium vezeti.

A szociális szolgáltatások ellen. rzését a törvény 95-99. § alapján a regionális hatóságok, illetve az illetékes minisztérium végzi.

A regionális hatóság ellen. rzi, értékeli, hogy a szociális szolgáltatásokra vonatkozó fejlesztési tervek megvalósulnak-e, úgy, hogy bevonja a szolgáltatók képvisel. it, valamint a szolgáltatásokat igénybe vev. k képvisel. it is az eljárásba. A fejlesztési tervek megvalósulásáról pedig tájékoztatja a minisztériumot.

A minisztérium ellen. rzi a szociális szolgáltatások területén az államigazgatás teljesítményét, továbbá középtávú nemzeti fejlesztési tervet készít a régiók, a szolgáltatók és a szolgáltatást igénybe vev. k képvisel. inek bevonásával. A minisztérium feladata az is, hogy együttm. ködjön a Belügyminisztériummal, hogy a helyi közszolgáltatásokhoz való hozzáférés optimalizálódjon.

A szociális szolgáltatókat a regionális hatóság ellen. rzi, illetve azokban az esetekben, ahol a régió által m. ködtetett vagy alapított szolgáltatóról van szó, ott a minisztérium látja el az ellen. rzési feladatokat.

Az ellen. rzések során a következ. k kerülnek megvizsgálásra:

- a) A szociális szolgáltatók nyilvántartásba vételekor meghatározott feltételeknek való megfele. sség, kivéve ha a nyilvántartásba vételre a törvény 84. §. alapján nincs szükség.²⁷
- b) A törvény 89-90. §-ban foglaltak betartása (személyek szabad mozgását korlátozó intézkedésekre vonatkozó törvényi szabályok).
- c) A nyújtott szociális szolgáltatások min. sége.

²⁷ A törvény 84. §. értelmében az EU más tagállamaiban jogszer. en bejegyzett, határon átnyúló szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál nem kell regisztráció, amennyiben a Cseh Köztársaság területén csak szórványosan és id. legesen (maximum egy évig) nyújt szolgáltatást. Ebben az esetben is a szolgáltatás nyújtásának megkezdését l. számított 8 napon belül tájékoztatnia kell a szolgáltatónak a regionális hatóságot. Törvényben meghatározott esetekben a regionális hatóság felfüggesztheti egy ilyen szolgáltató m. ködését a Cseh Köztársaság területén.

A vizsgálat minden esetben helyszíni ellenrzés keretében zajlik. Az ellenrzéseket legalább három f s ellenrz csapatok végzik. A csapatból legalább egy személy a régió, vagy a minisztérium alkalmazottja, amennyiben minisztériumi ellenrzési hatáskörön alapuló vizsgálatról van szó. Az ellenrök nem lehetnek munkaviszonyban vagy egyéb olyan jogviszonyban a szociális szolgáltatóval a régióban, ahol az ellenrzéseket végzik.

A törvény 98. § (5) bekezdése kifejezetten lehet vé teszi, hogy az ellenrzésnél felmerült kérdések szakmai szempontjainak figyelembe vétele érdekében területre szakosodott szakembereket lehet bevonni az ellenrzésekbe. Az ily módon meghívott szakembernek elfogulatlannak kell lennie a vizsgálat alá vont szociális szolgáltató irányában. Az ellenrzéssel érintett szociális szolgáltatónak lehet vé kell tennie, hogy a meghívott szakember részt vegyen a vizsgálatban.

Az ellenrzés eredményér l ellenrzési jelentés készül, amely jelentésnek az Állami Ellenrzésekr l szóló Törvényben meghatározott, jegyz könyvekre vonatkozó szempontoknak kell megfelelnie.

Az ellenrzés során a szociális szolgáltatások min sége a szociális szolgáltatásokra vonatkozó min ségi sztenderdek alapján kerül megvizsgálásra. A szociális szolgáltatásokra vonatkozó min ségi sztenderdek min ségi szempontok gy jteményét jelentik (set of criteria), amelyek meghatározzák a szociális szolgáltatások szintjét a szakembergárdára, a m ködésre, valamint a szolgáltató és szolgáltatást igénybe vev közti kapcsolatra vonatkozóan.

A min ségi sztenderdeknek való megfelelés szakmai ellenrzését pontrendszer alkalmazásával végzik.

Amennyiben az ellenrzés feltárja, hogy a törvényben foglalt el írásoknak a szolgáltató nem felelt meg, úgy az ellenrzést végz hatóság bírság kiszabására jogosult. A magyar rendszerhez képest eltér szabályozást jelent, hogy nem csak a maximum összeget írja el a törvény, mint pl. a szociális igazgatási bírságnál, hanem a jogsértés súlyától függ en négy típusra osztja a szankcionált jogsértéseket és minden egyes típusnál meghatározza a maximum kiszabható összeget, ami kisebb súlyú jogsértéseknél 10,000 cseh koronában van maximálva, komolyabb jogsértéseknél 20,000 koronában, még komolyabbaknál 50,000 koronában és a legsúlyosabb esetekben . mint pl. az engedély, ill. nyilvántartásba vétel nélküli szolgáltatás nyújtásnál 250,000 koronában. Ez azt is mutatja, hogy a hatályos magyar szabályozáshoz képest több mint 10-szeres bírságot is kiszabhat a hatóság Csehországban.

2.3.2 A gyermekvédelmi/gyermekjóléti szolgáltatások szakmai ellenrzése

Csehországban a gyermekvédelmi/gyermekjóléti szolgáltatásokra, illetve a gyermekek védelmére vonatkozó törvényi szabályozást a Gyermekek szociális és jogi védelmér l szóló, többször módosított No. 359/1999-es törvény tartalmazza (továbbiakban: sSLP törvény+)

Az SLP törvény értelmében a gyermekvédelemmel kapcsolatos hatósági jogköröket a következ szervezetek gyakorolják:

- a) helyi hatóságok
- b) kiterjesztett jogkörökkel rendelkező helyi hatóságok
- c) regionális hatóságok
- d) a Munkaügyi és Szociális Ügyek Minisztériuma (továbbiakban: minisztérium)
- e) a Gyermekek Nemzetközi Védelméért Felel s Hivatal (a külföldi országok viszonylatában látja el a gyermekek szociális és jogi védelmét)

Bár nem rendelkeznek hatósági jogkörrel mégis ellátják a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatokat az SLP 4.§ (2) alapján a fenti szerveken túl a Gyermek Szociális és Jogi Védelméért Felelős Bizottságok és más jogi és természetes személyek is, amennyiben erre felhatalmazásuk van.

A Gyermek Szociális és Jogi Védelméért Felelős Bizottságot a helyi önkormányzat polgármestere nevezi ki az Önkormányzatokról szóló törvény rendelkezései alapján.²⁸ Ez a Bizottság az illetékességi területén meghatározza és értékeli a szociális és megelőző programokat a gyermekvédelem területén, értékeli az egyes eseteket és véleményt adhat ki ezekkel kapcsolatban.

Az ellenőrzési rendszer beleértve a szakmai ellenőrzési rendszert is- hasonló szervezeti felépítés, mint a fentebb bemutatott szociális szolgáltatások ellenőrzési rendszere, hiszen ugyanaz a minisztérium felügyeli mindkét területet.

A regionális hatóságok látják el majdnem a teljes hatósági ellenőrzési funkciókat, a gyermekek szociális és jogi védelmének ellátását végző szolgáltatók engedélyezését is az ellenőrzésükig, beleértve a módszertani feladatok ellátását is. A helyi hatóságok, illetve a kiterjesztett jogkörökkel rendelkező helyi hatóságok hatáskörébe tartozó ügyekben a regionális hatóságok felügyeleti, ellenőrző szervként működnek, továbbá másodfokú hatóságként a helyi hatóságok első fokú határozataival szemben.

A minisztérium jelenti az ellenőrzés következő szintjét a családvédelem és gyermekvédelem területén. A minisztérium rendeleteket alkot a családok és gyermekek védelme érdekében, továbbá irányelveket ad ki az egységes megközelítés, gyakorlatok érvényre juttatása érdekében. A minisztérium ellenőrző hatóságként, továbbá másodfokú hatóságként működik a regionális hatóságok ügyeiben, továbbá vezeti a nemzeti nyilvántartást a természetes és jogi személyekről, akik a gyermekek jogi és szociális védelmének gyakorlásával vannak megbízva.

A Gyermek Nemzetközi Védelméért Felelős Hivatal szintén országos hatáskörű szerv, ami a nemzetközi vonatkozású ügyekben látja el a gyermekvédelmi feladatokat és közvetlenül a minisztériumnak van alárendelve.

A hatékony ellenőrzést szolgálja többek között az SLP azon elírása is, hogy a gyermekvédelmi hatóságokra kötelezettséget ró egymás értesítésével, a rendelkezésükre álló adatok, dokumentumok átadásával kapcsolatban, amennyiben ez szükséges a másik hatóság eljárásához.

A gyermekvédelmi/gyermekjóléti szolgáltatások területén is megfigyelhetők törekvések, hogy az európai trendeknek megfelelően egységes országos szemlélet és módszertan alapján kezeljék ezt az alrendszert beleértve a kapcsolódó ellenőrzési rendszereket is. Ennek keretében a 2009-2011-es időszakra Nemzeti Cselekvési Tervet dolgoztak ki a kockázati tényezőknek kitett gyermekek ellátási rendszerének átalakítása és egységesítése érdekében. Ez a Nemzeti Cselekvési Terv kulcsterületeket határoz meg, ahol szükséges fejleszteni a munka minőségét a kockázatnak kitett gyermekeknél és családoknál. A Nemzeti Cselekvési Terv szektorokon átnyúló koncepciókon alapul, amely nem az egyes minisztériumokhoz rendelt felelőségek mentén kívánja a kockázatnak kitett gyermekek és családok helyzetét kezelni.

A Nemzeti Cselekvési Terv többek között az alábbi célokat tartalmazza:

- A kockázatnak kitett gyermekeknek és családoknak nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint a munka minőségének fejlesztése első sorban egységes minőségisztenderdek bevezetésével, élethosszig tartó oktatási rendszer bevezetésével azon dolgozók számára, akik a kockázatnak kitett gyermekek ellátási rendszerében dolgoznak, nagyobb hangsúlyt fektetve a megelőzésre, hogy elkerülhető legyen a gyermekek rövid távú, intézményi elhelyezése, továbbá a menedzsment optimalizálásával, valamint a gyermekvédelmi ellátások felügyeletével.

²⁸ 106.§ 128/2000 Coll. önkormányzatokról szóló törvény

-
- Az eljárások egységesítését.
  - A gyermekek hosszú távú intézményi elhelyezésének csökkentését.
  - A gyermekek élet lehetőségeinek fejlesztését.

A reform koncepciója:

A hivatkozott Nemzeti Cselekvési Terv koncepciója kiemeli, hogy a gyermekvédelmi/gyermekjóléti szolgáltatásokkal kapcsolatos munkának mind a dolgozókra, mind az eljárásokra nézve kötelezően minőségi szempontoknak kell megfelelniük. A munkának pedig egységes módszertani menedzsment szerint kell folynia. Az ún. multidisziplináris együttműködés keretében már minőségi eszközöket is kell alkalmazni, amelyre példa Csehországban az ún. „Korai Beavatkozási Rendszer” (Early Intervention System), amely több minisztériumnak ill. szervnek a közös projektjeként működik (rész vesz benne a Belügyminisztérium, a Munkaügyi és Szociális Ügyek Minisztériuma és az Igazságügyi Minisztérium).

A Nemzeti Cselekvési Tervben meghatározott célok évtizedes távlatban kivitelezhetők és a jelenlegi gazdasági válságban a költségminimalizálásra tekintettel az átalakítás három alapszintre koncentrál:

1. Az egész gyermek- és családvédelmi rendszer elemzésére.
2. A rendszer valamennyi résztvevőjének szakmai képzésére (minőségi szempontok, munka módszertanok, szociális munkások képzése)
3. Új elemek elhelyezésére a rendszerben.

A Nemzeti Cselekvési Tervben meghatározott célok, feladatok megvalósítását a Munkaügyi és Szociális Ügyek Minisztériuma felügyeli, mint a tárcaközi együttműködés megbízott elnöke és mint ilyen közvetlenül a Kormánynak tartozik felelősséggel az átalakításért és egységesítésért. Egyéb feladatokat a Tárcaközi-Koordinációs Csoport lát el, amely az érintett minisztériumok helyetteseiből, illetve érintett osztályok osztályvezetőiből áll. A Csoport háromhavonta találkozik és ezt követően átfogó jelentést nyújtanak be a Munkaügyi és Szociális Ügyek Minisztériumának a Nemzeti Cselekvési Terv megvalósításának menetéről, állásáról.

2.4 NÉMETORSZÁG

Németország szövetségi állam, amely 16 tartományból (Land) áll, melyek mindegyike önálló államnak minősül. A tartományok több mint 400 önkormányzattal rendelkeznek járásra (Kreis) oszlanak, melyek egy része csak egy-egy várost foglal magába. A közigazgatás legalsó szintjét pedig mintegy 12 ezer község (Gemeinde) alkotja. Ez a speciális közigazgatási berendezkedés visszatükrözik a gyermek- és ifjúsággondozás ill. a szociális szolgáltatások jogi szabályozásában és szervezeti felépítésében is.

2.4.1 Szervezeti felépítés, feladatok

Szövetségi szint

Szövetségi szinten a jogalapot a gyermek és ifjúsággondozás területén a Gyermek- és Ifjúsággondozási törvény, ami gyakorlatilag a Szociális Törvénykönyv VIII. könyve (Sozialgesetzbuch VIII, 1990. június 26-i törvény, BGBl. I. S. 1163), a szociális gondozás területén pedig az *Otthonotörvény* (Heimgesetz, 2001. november 5-i törvény [BGBl. I. S. 2970], amelyet utoljára a 2009. július 29-i törvény 3. § 2. mondata [BGBl. I. S. 2319] módosított) jelenti. Szövetségi szinten a gyermek- és ifjúsággondozási valamint egyéb szociális feladatokért a Család, Időskorúak, Nők és Ifjúság Minisztériuma felelős. A Minisztérium feladata a tartományokon átívelő gyermek- és ifjúsággondozási, szociális feladatok indítványozása és pénzügyi finanszírozása, szakmai rendezvények tartása, négyévente gyermek- és ifjúsági beszámoló valamint az otthonok állapotáról és a bentlakók gondozásáról szóló beszámoló készítése a szövetségi kormány részére²⁹.

Szövetségi szinten működik továbbá egy úgynevezett Gyermek- és Ifjúsággondozási Munkacsoport (Arbeitsgemeinschaft für Kinder- und Jugendhilfe), amely egy szövetségi szintű kooperációs, ifjúságpolitika és szakmai kommunikációs céllal működik, mintegy 100 tagú szervezet. A Munkacsoport az alábbi 6 csoportban működik:

1. Szövetségi központi ifjúsági szövetségek és tartományi ifjúsági körök
2. Magánjóléti szolgáltatók szövetségi központi csúcsszervei
3. Gyermekgondozás szövetségi központi szakmai szervei
4. Tartományok legfelsőbb ifjúsági és családi hivatalai
5. Tartományi gyámügyi hivatalok szövetségi munkacsoportjai
6. Egyesületek és szervezetek, amelyek szövetségi szinten az ifjúsággondozási személyzet (érdekképviselő) és a képzés (képzés, továbbképzés) területén tevékenykednek.

A Gyermek és Ifjúsággondozási Munkacsoport nem nyújt közvetlenül gyermekgondozási szolgáltatásokat, hanem az a feladata, hogy a gyermek-, és ifjúsággondozás szervezeti és szakmai struktúráját szövetségi szinten összekösse, és egy egységes ifjúsággondozás érdekében kooperatív hálózatot hozzon létre. A Munkacsoport ennek megfelelően állásfoglalásokat és javaslatokat fogalmaz meg mind a törvényhozás felé, mind pedig a gyakorlati munkát végzők felé, továbbá különböző rendezvényeket szervez a gyermek- és ifjúsággondozás gyakorlati feltételeinek javítása és fejlesztése érdekében.³⁰

²⁹ <http://www.kinder-jugendhilfe.org/wai1/showcontent.asp?ThemaID=4759>

³⁰ <http://www.agj.de>

Tartományi szint

Tartományi szinten a jogalapot a Szociális Törvénykönyv VIII. könyvének végrehajtásáról hozott tartományi törvények, valamint a szociális gondozás területén hozott tartományi törvények és rendeletek jelentik. Tartományi szinten a gyermek- és ifjúsággondozásért felelős szervek a 16 Tartományi Gyermek- és Ifjúsági Minisztérium, valamint a Tartományi Gyámügyi Hivatalok, a szociális gondozás területén pedig a Tartományi Szociális és Közellátási Hivatalok.

A Gyámügyi Hivatalok mind tartományi szinten, mind járási/városi szinten kettős szervezeti felépítésűek. Egy államigazgatási részlegből és egy ifjúsággondozási bizottságból állnak. Az ifjúsággondozás területén a köz- és a magán szolgáltatók közötti együttműködés különlegesen jó minőségét az biztosítja Németországban, hogy ezek a szolgáltatók a Gyámügyi Hivatalokon belül az ifjúsággondozási bizottságban együttműködnek. Az ifjúsággondozási bizottság szavazásra jogosult tagjainak 2/5 része a magán szolgáltatók képviselőiből, 3/5 része pedig a helyi parlamenti képviselőiből áll.³¹ Ezen felül a bizottságok munkáját szakmai tanácsadással segítik az egyházak, iskolák, egészségügyi intézmények, bíróságok stb. képviselői. Ezáltal az ifjúsággondozási bizottságok legfontosabb feladatait hatékony együttműködés segíti el. Hogy a köz- és magán szolgáltatók együttműködése még hatékonyabb legyen, az ifjúsággondozási bizottságokon belül gyakran albizottságok alakulnak, amelyek tevékenysége egy-egy szakterületre koncentrálódik, pl.: Ifjúsággondozási terv bizottsága, gyerekek érdekképviselőinek bizottsága, ifjúságtámogatási bizottság, nevelési és családgondozási bizottság.

Németországban igen jelentős a magánszektor részvétele az ifjúsággondozási feladatok ellátása terén. Ezt jól szemlélteti, hogy 79.837 gyermek- és ifjúsággondozási intézményből (beleértve a gyermekek napközbeni ellátásával foglalkozó intézményeket) 2006. végén kb. 68 %-ot a magánszektor (pl. közhasznú egyesületek, jóléti szövetségek, egyházak stb.) működtetett. Ezen belül a gyermekek napközbeni ellátásával foglalkozó intézmények esetében ez az arány 64%, míg a többi intézményben 75%.³² A hatékony együttműködés azon az alapelven alapul, hogy ahol a magánszektor el tudja látni az ifjúsággondozási feladatokat, ott a közszektor engedje át ezeket a feladatokat (szubszidiaritás elve). Ugyanakkor a Gyámügyi Hivatalok, tehát a közszektor felelős általánosságban az ifjúsággondozásért, ennek megfelelően köteles megteremteni a politikai és anyagi keretfeltételeket, köteles biztosítani a szakmai kommunikációt és véleménycserét, köteles min segíti igényfelmérést valamint az ajánlatok fejlesztését megteremteni az ifjúsággondozási tervek keretében a magánszektor szolgáltatóinak részvételének biztosításával.

Az ifjúsággondozás feladatait a Szociális Törvénykönyv 11-60. §-ai határozzák meg:

1. Ifjúsági munka
  - ifjúsági szociális munka
  - nevelő gyermek- és ifjúságvédelem
  - ifjúsági szövetségek támogatása
2. A családban való nevelés támogatása
  - tanácsadás a családok részére
  - kikapcsolódási lehetőségek biztosítása a családok részére
  - válással kapcsolatos tanácsadás
3. A napközbeni ellátást biztosító intézményekben levő gyerekek támogatása
  - bölcsőde

³¹ <http://www.kinder-jugendhilfe.org/wai1/showcontent.asp?ThemaID=4478>

³² <http://www.kinder-jugendhilfe.org/wai1/showcontent.asp?ThemaID=5033>

-
- óvoda
  - iskolai napközi
  - önszerveződő csoportok
4. Nevelési segítség, beilleszkedési segítség szellemileg sérült gyerekek és fiatalok részére, segítségnyújtás fiatal felnőttek részére
- ambuláns nevelési támogatás
  - nevelőszülők
  - otthonokban történő nevelés
5. Egyéb feladatok
- gyámság alá vétel
  - együttműködés gyámsági-, családjogi- és ifjúsági bíróságokkal

A Szociális és Közellátási Hivatalok feladatai nagyon széleskörűek és az egyes tartományokban eltérőek lehetnek, ezért itt csak példálózó jelleggel sorolok fel néhányat a Brandenburgi Szociális és Közellátási Hivatal által közzétett tájékoztató alapján:

Közellátási hivatalként a feladatuk többek között:

- a háború áldozatainak szociális kártalanítása
- gyógyászati és kórházi ellátások
- ortopédiai ellátások
- súlyos fogyatékosság megállapítása
- a büntetőjogi rehabilitációról szóló törvény alapján járó különleges ellátások

Felügyeletként, szociális, törvényszéki pszichiátriai és integrációs hivatalként:

- szakmai felügyeleti tevékenysége körében szakmai tanácsadás a büntetés-végrehajtási és biztonságrizet intézményei részére
- a büntetés-végrehajtási intézmények orvosi vezetése
- szakmai tanácsadás otthonoknak
- szakmai tanácsadás gondozási ügyekben
- szociális segítségnyújtás, egyedi segítségnyújtás különleges szociális nehézségek esetén
- a munkajog területén segítő szolgáltatások nyújtása
- súlyosan fogyatékos emberek felmondási védelmének biztosítása

Egészségügyi hivatalként:

- orvosi gyakorlatok engedélyezése
- egészségügyi területen foglalkozási engedélyek kiadása
- állami vizsgák az egészségügyi tevékenység területén
- gyógyszerek és gyógyszerárak ügyei
- gyógykészítmények
- járványügy
- kórházi higiénia
- egészségügyi és szociális beszámoló készítése

Járási és városi szint

Járási és városi szinten az ifjúság gondozás területén a jogalapot a középtávú ifjúság gondozási tervek szolgáltatják. Több mint 600 városban és járásban működik a helyi önkormányzat Gyámügyi Hivatala. Ezek hasonlóan a tartományi Gyámügyi Hivatalokhoz kettős szervezeti felépítésűek, azaz egy államigazgatási részlegről és egy ifjúság gondozási bizottságból állnak. Ezek a helyi Gyámügyi Hivatalok felelősek a helyi gyermek- és ifjúság gondozás feladataiért,

így többek között a középtávú ifjúság gondozási tervek elkészítéséért, a gyerekek, fiatalok, családok tevékenységeinek pénzügyi támogatásáért az adott városrészben vagy faluban.

A Szociális és Közellátási Hivatalokat eredetileg, mint a tartományok különleges államigazgatási hivatalát hozták létre. Több törvénymódosítás eredményeképpen azonban a tartományok már helyi szinten is ködtethetnek közellátási hivatalokat az egyes városokban. Pl. Brandenburg tartományban Cottbusban ködik a Szociális és Közellátási Hivatal központja és annak három kirendeltsége van (Cottbusban, Frankfurt/Oder-ben és Potsdamban); Bajorországban a Bajor Családi és Szociális Központnak 7 regionális kirendeltsége van a hét bajor régióban.

2.4.2 Ellen rzés, értékelés

2.4.2.1 Gyermek- és ifjúság gondozás

A gyermek- és ifjúság gondozás területén a Szociális Törvénykönyv csak az általános kereteket adja meg, a részletes szabályokat az egyes tartományok által a Szociális Törvénykönyv végrehajtására kiadott jogszabályokban találhatjuk meg. Tekintettel arra, hogy a jelen tanulmány keretei között nincs arra lehet ség, hogy mind a 16 tartomány végrehajtási törvény részletesen bemutatásra kerüljön, példaként a vonatkozó Brandenburgi jogszabály kerül ismertetésre.

A Szociális Törvénykönyv az ellen rzés szabályaira nem tér ki, a 104. § és a 105. § csupán azt határozza meg, hogy mi min sül szabálysértésnek ill. b ncselekménynek, és ez milyen jogkövetkezményeket von maga után.

A 104. § szerint szabálysértésnek min sül, ha valaki

1. a Szociális Törvénykönyvben meghatározott engedély nélkül gondoz gyermeket vagy fiataalt, vagy szállást biztosít neki
2. a Szociális Törvénykönyvben meghatározott engedély nélkül ködtet intézményt vagy egyéb otthont
3. a Szociális Törvénykönyvben az intézmények üzemeltetésével vagy bezárásával kapcsolatban el írt bejelentési kötelezettségének nem, nem megfelelő en, nem teljesen vagy nem id ben tesz eleget
4. gondatlanul vagy szándékosan a munkaadójának, nem megfelelő en, nem teljesen vagy nem id ben ad meg felvilágosítást.

A fenti 1., 3. és 4. pontban meghatározott szabálysértések esetén legfeljebb 500,- EUR, míg a 2. pontban meghatározott szabálysértés esetén legfeljebb 15.000,- EUR pénzbírság szabható ki.

A 105. § szerint b ncselekménynek min sül és 1 évig terjed szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel sújtható, aki

- a 104. § 1. vagy 2. pontjában meghatározott cselekményt követi el, és ezáltal meggondolatlanul egy gyermeket vagy egy fiatalkorút a testi, szellemi vagy erkölcsi fejlődésében jelent sen veszélyeztet vagy
- aki a 104. § 1. vagy 2. pontjában meghatározott szándékos cselekményt ismételtten elköveti.

Az egyes tartományok végrehajtási törvényei határozzák meg, hogy a fenti szabálysértések és b ncselekmények esetén mely szerv vagy szervek rendelkeznek illetékességgel. Brandenburgban például a 104. § 1. pontjában meghatározott szabálysértések esetében a járási szabálysértési hatóság, míg a 2. és 3. pontjában meghatározott esetekben a Tartományi Gyámügyi Hatóság illetékes.

A Szociális Törvénykönyv els végrehajtási törvénye Brandenburgban, az ún. Gyermekek és Ifjúsággondozási törvény, az 1997. június 26-i törvény (GVBl I/97 [Nr.07] S 87), amelyet utoljára a 2008. szeptember 23-i törvény 22. §-a módosított (GVBl I/08 [Nr. 12.] S 202, 208).

A Gyermekek és Ifjúsággondozási törvény 18., 19., és 20. §-ai rendelkeznek a gyermekek napközbeni ellátását biztosító, a teljes idej ellátást biztosító és az egyéb bentlakásos intézmények engedélyezési és ellenőrzési eljárásáról. Az engedélyezésre és az ellenőrzésre ezen intézmények, illetve gyermekotthonok tekintetében a Gyámügyi Hivatalok jogosultak.

A Gyámügyi Hivatal minden esetben a helyszínen köteles ellenőrizni, hogy az engedély feltételei továbbra is fennállnak. A Gyámügyi Hivatal illetékes szakemberei az ellenőrzés során beléphetnek azokba a helyiségekbe, ahol a gondozott gyermekek tartózkodnak. Amennyiben fennáll az alapos gyanúja annak, hogy egy gyermek jóléte veszélyeztetve van, különösen elhanyagolás, bántalmazás vagy szexuális zaklatás gyanúja esetén, úgy a helyiségekbe való belépést és a gondozott gyermekekkel való találkozást haladéktalanul meg kell engedni. A Gyámügyi Hivatal köteles a megadott engedélyt részben vagy egészben visszavonni, ha egy gyermek jóléte az intézményben veszélyeztetve van, és a szakszemélyzet nem hajlandó vagy nem képes a veszélyeztetést elhárítani.

A Gyermekek és Ifjúsági Munkacsoport az elmúlt években több ajánlást ill. tanulmányt jelentetett meg a gyermek és ifjúsággondozásban dolgozó szakemberekkel szemben támasztott egyre magasabb színvonalú szakmai követelményekkel kapcsolatban. Egy 2009-es állásfoglalásában például a bölcsődékben és óvodákban dolgozó szakszemélyzet vonatkozásában rámutatott, hogy egyre nagyobb társadalmi elvárásoknak kell megfelelniük, ezért meg kell találni az egyensúlyt a nevelés, képzés és gondozás között. Ennek érdekében a szakszemélyzet szociálpedagógiai képzésének minden képzési területen egységesnek és szövetségi szinten szabályozottnak kellene lennie. Ez tényleg lehetne az eddig hiányzó összehasonlíthatóságot és átláthatóságot. A szakmai képzés mellett a személyiségfejlesztés fontosságára is felhívta a figyelmet, amely szintén a bölcsődékben és óvodákban folyó munka szakmai továbbfejlesztését szolgálja. A bölcsődéi, óvodai nevelés, képzés, gondozás minőségét csak jól képzett és motivált szakszemélyzet tudja biztosítani. Ezért megfelelő munkakörülményeket kell biztosítani valamint a szakszeméllyzettel szemben támasztott magasabb követelményeknek a társadalmi elismertségben és a fizetésben is vissza kell tükröznie.³³

Egy másik 2009-ben megjelent kiadványában a Gyermekek és Ifjúsági Munkacsoport arra hívta fel a figyelmet, hogy pedagógiai szempontból milyen fontos, hogy a gyermek- és ifjúsági gondozás címzettjei aktívan részt vehessenek a szervezetben, a döntésekben, az intézmények működésében, és ne csak passzív alanyai legyenek az ellátási rendszernek. Ehhez egyrészt szervezeti módosításokra másrészt továbbképzésekre van szükség.³⁴

A családsegítés, ifjúsággondozás minőségének értékelési, ellenőrzési módszereit a Család, Ifjúság és Időskor, Nő és Ifjúság Minisztériuma által a szociálpedagógiai családtámogatás a Német Szövetségi Köztársaságban+ című projekt I. megjelent kézikönyv ismerteti.³⁵ A kézikönyv egyrészt az önértékelés fontosságára hívja fel a figyelmet, azaz arra, hogy a szociális munkások pl. egy kérdőív kitöltésével önmaguk értékelik az általuk végzett családtámogatás hatékonyságát, eredményességét.

Az értékelés egy másik módja, amikor maguk a támogatott családok értékelik a nekik nyújtott segítség eredményességét. Ez történhet oly módon, hogy a segítségnyújtási folyamat lezárásaként maguk a szociális munkások tesznek fel kérdéseket a családnak, vagy oly módon, hogy egy harmadik személy telefonon, személyes beszélgetés során vagy kérdőív útján készít interjút a családdal a segítségnyújtás eredményességéről. Megfigyelhető, hogy amikor maguk a szociális munkások tették fel a kérdéseket, a családok kevésbé voltak kritikusak velük szemben. Ez érthető is, hiszen egyrészt lojálisak a nekik segítő szociális munkással szemben, másrészt saját magukat is pozitív színben akarják feltüntetni, azaz egy olyan családként, aki

³³ http://www.agj.de/pdf/5/Fachkraefte_Kita.pdf

³⁴ http://www.agj.de/pdf/5/Qualifizierung_Fachlichkeit_Partizipation.pdf

³⁵ <http://www.bmfsfj.de/Publikationen/spfh/einleitung.html>

fejlődött és megváltozott a családtámogatás eredményeképpen. Amikor utólag, a segítségnyújtási program lezárását követően keresték meg a családokat, megfigyelhető volt, hogy a programban részt vevő családoknak csak kis hányada volt hajlandó válaszolni a kérdésekre. Minél nagyobb időtartam telt el a program lezárása és az utóellenőrzés között, annál kevesebb családdal lehetett a kapcsolatot felvenni, ami az értékelés eredményeit korlátozza.

Végül a kézikönyv az egyedi eseteken átívelő értékelés fontosságára, azaz az egyedi értékelések összegyűjtésére és statisztikai kiértékelésére hívja fel a figyelmet. A kézikönyv javaslata szerint a családtámogatást a folyamat lezárása után legalább három szemszögből kellene értékelni:

- a Gyámügyi Hivatal szemszögéből
- a családsegítést végző szociális munkások szemszögéből
- a család (családtagok) szemszögéből.

2.4.2.2 Szociális otthonok

A bentlakásos szociális gondozás területén az Otthontörvény rendelkezései szabályozzák szövetségi szinten a szociális otthonok, intézmények ellenőrzését.

Az Otthontörvény 15. §-a értelmében az illetékes hatóságok az otthonokat visszatérő vagy alkalmi ellenőrzések során ellenőrzik. Egy-egy ilyen vizsgálat bármikor bejelentésre vagy bejelentés nélkül is bekövetkezhet. A vizsgálat tárgya, hogy az adott intézmény az Otthontörvényben meghatározott üzemeltetési feltételeknek megfelel-e. Az intézmény üzemeltetése, vezetése és a szakszemélyzet köteles az illetékes hatóságnak ellenőrték nélkül megadni a kért felvilágosítást írásban vagy szóban.

Az illetékes hatóság munkatársai az ellenőrzés során jogosultak:

- belépni az ingatlanra és helységeibe,
- helyszíni vizsgálatokat és szemlét tartani,
- az iratokba betekinteni,
- kapcsolatba lépni az otthonok lakóival ill. az otthonban működő tanáccsal vagy szószólóval,
- ápolásra szoruló lakók esetében a beleegyezésükkel az állapotukat szemrevételezni,
- az alkalmazottakat kikérdezni.

Az illetékes hatóság munkatársai a vizsgálatokhoz szakértőket is bevonhatnak.

Minden otthont évente legalább egyszer meg kell vizsgálni. Ennél ritkábban is sor kerülhet a vizsgálatokra, ha az egészségbiztosítás orvosi szolgálata már ellenőrizte az otthont, vagy ha egy független szakértő által készített szakvélemény igazolja, hogy az otthon az üzemeltetési feltételeknek megfelel. A részletes szabályokat a tartományi jog tartalmazza.

Az otthonok üzemeltetői bevonhatják a vizsgálatba a magánjóléti szolgáltatók tartományi szövetségét, vagy az üzemeltető helyi csúcsszövetségét vagy egyéb egyesületeket, amelyhez az adott üzemeltető tartozik.

Amennyiben valamilyen hiányosságot állapít meg az illetékes hatóság, úgy először is tanácsot ad az üzemeltetőnek a hiányosságok elhárításának lehetőségeiről. Amennyiben a megállapított hiányosságok alapján a bentlakóktól nem elvárható, hogy a továbbiakban is az adott intézményben lakjanak, az illetékes hatóság köteles támogatni őket abban, hogy egyéb megfelelő szállást és gondozást találjanak.

Amennyiben a megállapított hiányosságokat nem hárítják el, az illetékes hatóság intézkedéseket rendelhet el az üzemeltetővel szemben, amelyek a lakók jólétét fenyeget vagy már bekövetkezett sérelem elhárításához, vagy az üzemeltető a lakókkal szemben fennálló kötelezettségeinek betartásához, vagy az otthon szolgáltatásai és a fizetendő díj közötti aránytalanság kiküszöböléséhez szükségesek.

Az illetékes hatóság megtilthatja az üzemeltetnek a vezető vagy egy alkalmazott továbbfoglalkoztatását (teljesen vagy részben, bizonyos funkciókban), amennyiben a tények azt a feltevést erősítik, hogy az adott személy nem rendelkezik a tevékenységéhez szükséges képességekkel. Amennyiben a hatóság a vezető továbbfoglalkoztatását megtiltotta, és az üzemeltet nem gondoskodik új vezetőről, akkor a hatóság az üzemeltet költségére átmenetileg, határozott időre egy megbízott ideiglenes biztost jelölhet ki mindaddig, amíg az üzemeltet nem gondoskodik megfelelő új vezetőről/vezetőről, legfeljebb azonban 1 évig.

Az otthon üzemeltetését meg kell tiltani, ha a törvényben meghatározott követelményeket nem teljesíti, és az intézkedések nem elegendőek. Az üzemeltetést meg lehet tiltani, ha az üzemeltet

- a törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget vagy hiányos adatokat szolgáltat;
- az előírt intézkedéseknek határidőn belül nem tesz eleget;
- a továbbfoglalkoztatási tilalom ellenére tovább alkalmazza az adott személyt;
- a törvény 14. §-ának rendelkezéseit megszegi.

Az Otthontörvény 21. §-a határozza meg, hogy milyen cselekmények minősülnek szabálysértésnek. Szabálysértést követ el, aki

- a törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem, nem megfelelően vagy nem határidőben tesz eleget;
- annak ellenére üzemeltet egy otthont, hogy ezt jogerősen megtiltották;
- pénzért vagy egyéb ellenértékért cserébe olyan szolgáltatásokat ajánl fel a bentlakóknak, amelyek ellenkeznek a törvény rendelkezéseivel;
- egy jogerősen kiszabott intézkedést nem teljesít.

Szabálysértések esetén 25.000,- ill. 10.000,- EUR-ig terjedő bírság szabható ki.

A fentiekből látható tehát, hogy a felügyeleti szervnek egyrészt meg kell, tanácsadó másrészt ellenőrző szerepe van. Tevékenységi körét négy csoportra oszthatjuk:

1. Általános információnyújtás, tanácsadás.
2. Az otthonok ellenőrzése, azaz annak ellenőrzése, hogy az otthonok ellátják-e feladataikat és teljesítik-e kötelezettségeiket a bentlakókkal szemben.
3. Tanácsadás a megállapított hibák/hiányosságok esetén.
4. Beavatkozó intézkedések (intézkedések, a továbbfoglalkozás megtiltása, a működés megtiltása, pénzbírság).³⁶

A 2006-os szövetségi reform eredményeképpen a szociális otthonokra vonatkozó jogi szabályozási kompetencia átkerült a tartományokhoz. A jelen tanulmány keretein belül nincs lehetőség valamennyi tartomány vonatkozó jogszabályait bemutatni, ezért itt is csak példaként Brandenburgot mutatjuk be. Brandenburg tartomány 2009. július 8-án fogadta el a Szociális otthonokra vonatkozó előírások újraszabályozására vonatkozó törvényt (Gesetz zur Neuregelung der heimrechtlichen Vorschriften, Gesetz- und Verordnungsblatt für das Land Brandenburg, I. Nr. 13 S. 298). Ezen törvény tartalmazza a Brandenburgi ápolási és gondozási otthon törvényt (BÁGOT), amely 2010. január 1-én lépett hatályba.³⁷

A BÁGOT értelmében Brandenburgban a felügyeleti szerv a Tartományi Szociális és Közellátási Hivatal. A törvény a felügyeletet differenciáltan szabályozza a különböző típusú otthonok esetében. A törvény az alábbi otthon típusokat különbözteti meg:

³⁶ <http://www.bmfsfj.de/Publikationen/heimbericht/6-Qualitaetssicherung-in-den-heimen/6-3-Heimaufsicht/6-3-1-ziele-funktionen-und-aufgaben-der-heimaufsicht.html>

³⁷ <http://www.lasv.brandenburg.de/cms/detail.php/lbm1.c.363667.de>

- Intézmények: ahol a bérleti és ápolási jogviszony oly módon kapcsolódik össze, hogy csak úgy lehet megváltoztatni a gondozási és ápolási szolgáltatásokat, ha a gondozott egy másik intézménybe költözik.
- *Támogatandó otthonok:*
  - olyan otthonok, ahol fogyatékossgal él emberek élnek, és amelyek önálló egységet képeznek és nem csak egy intézmény részei, ahol maximum 8 ember él együtt, és ahol ezen emberek állapota nem teszi szükségessé a gondozók mindennapi jelenlétét;
  - olyan otthonok, amelyek használói nagyfokú önállósággal rendelkeznek, de az otthon mégsem teljesen önállóan üzemeltetik.³⁸

A támogatandó otthonokat a Tartományi Szociális és Közellátási Hivatal csak esetenként ellen rzi, míg az intézmények esetén rendszeresek az ellen rzések. A gondozásra szoruló intézményeit továbbra is évente egyszer, míg a fogyatékossgal él emberek intézményeit minden második évben ellen rzik.

Itt is megjelennek a szankciók mellett az ösztönz k az ellen rzési rendszerben. Egy ilyen ösztönz ként szolgál, hogy az ellen rzés id tartama akár 3 évre is kitolódhat, ha az intézmény a törvényi el írásokat a múltban teljesítette és ennek érdekében a jövő re nézve is megfelelő intézkedéseket tett, (pl. jól m ködtetett egy elismert panaszkezel rendszert).

A helyi ellen rzés eredményeit a lakók tanácsának is át kell adni, amely ezáltal az intézmény min ségér l és állapotáról közvetlenül tudomást szerez, és a szükséges intézkedések megvalósítását ellen rizni tudja. Az ellen rzés eredményei megfelelő formában közzé is tehet k.

A min ségbiztosítás és ellen rzés terén további jelent s szerepe van az egészségpénztárak orvosi szolgálatainak. Ezek az orvosi szolgálatok felel sek a min ségellen rzésért a fekv beteg ellátás területén. A vizsgálatok kiterjednek a min ségre, az ellátás folyamatára és a biztosítottakat érint eredményekre. A vizsgálat módszerei: iratbetekintés, az intézmény bejárása, az alkalmazottak, biztosítottak, hozzátartozók kikérdezése. Hiányosságok megállapítása esetén az intézményeknek lehet sége nyílik arra, hogy a tartományi szint szövetségek vagy az egészségpénztárak meghallgassák ket, amely meghallgatás során az intézmény üzemeltet je állást foglalhat a vizsgálati jelentéssel kapcsolatban. Közös és általában teljes egyetértésben határozzák el, hogy milyen intézkedésekre van szükség a hibák, hiányosságok elhárításához. Általában 6 hónap múlva ellen rzik, hogy a szükséges intézkedéseket végrehajtották-e.

A min ségbiztosítás területén számos tanulmány, felmérés jelent meg az elmúlt években Németországban. A Család, Id skorúak, N k és Ifjúság Minisztériuma által az otthonok állapotáról 2006-ban közzétett beszámoló³⁹ részletesen foglalkozik azzal, hogy milyen min ségi hiányosságok fordulnak el az otthonokban, kihangsúlyozva azonban, hogy átfogó adatgy jtés és tanulmány még nem készült.

Az egészségbiztosítási pénztárak csúcsszövetségének orvosi szolgálata által 2004-ben készített az egész szövetségre kiterjed 1. sz. beszámoló szerint a szociális otthonok az alábbi min ségbiztosítási intézkedéseket tették:

- az otthonok 76%-a alkalmazott bels min ségbiztosítási intézkedéseket;
- az intézmények 85%-ban került sor továbbképzésekre és a szaktudás aktualizálására;
- az intézmények 63%-ban alkalmaztak az új munkatársak részére egy egységesített koncepciót a munkába történ bevezetésre;

³⁸ <http://www.lasv.brandenburg.de/cms/detail.php/bb1.c.189310.de>

³⁹ <http://www.bmfsfj.de/Publikationen/heimbericht/1-vorbemerkungen-und-kurzzusammenfassung-wesentlicher-ergebnisse-des-heimberichts.html>

- az otthonok 66%-ban használtak higiéniai terveket és higiéniai szabványokat.

A Gerontológiai Kutató Társaság 2003-as felmérése szerint az egyes intézmények többek között az alábbi intézkedéseket tették a min ség biztosítása érdekében:⁴⁰

- gondozói látogatások
- min ségszemináriumok
- panaszkezelés
- min ségi ügyek megbízottja
- ügyfelek ill. munkatársak kikérdezése kérd ívekkel
- felügyelet
- önértékelési kézikönyvek alkalmazása
- értékelési eljárás
- ún. dementia care mapping

A felmérés azt is megállapítja, hogy az intézmények a fenti eszközök közül többet is, általában ötöt alkalmaztak. Eleinte az intézmények a min ségbiztosítás csak egy-egy elemét alkalmazták egységes koncepció nélkül, id közben azonban már a megkérdezett intézmények mintegy 2/3-a egy egységes min ségbiztosítási rendszer keretein belül tesz min ségbiztosítási intézkedéseket.

Az ápolás és gondozás min ségének biztosítása az utóbbi években központi témája volt a politikai és tudományos vitáknak Németországban. A Min ségbiztosítás az egészségügy és gondozás területén+ tárgyú szövetségi konferencia valamint a Német hálózat a gondozás min ségbiztosításáért+ fontos partnerei voltak a szövetségi kormánynak abban, hogy a megfelel min ség gondozás feltételeit megteremtsék Németországban. A Család, Id skorúak, N k és Ifjúság Minisztériuma valamint az Egészségügyi Minisztérium együttesen kezdeményezték a Kerekasztal gondozás+ projektet. Ennek az volt a feladata, hogy a gondozás valamennyi szerepl je és felel sei, így különösen az érintettek képvisel inek, valamint a tudomány elismert szakért inek bevonásával ajánlásokat dolgozzon ki arra vonatkozóan, hogy az ápolás és a gondozás feltételeit hogyan lehetne a jövő ben javítani. Ennek keretében 4 munkacsoportban számtalan projektet és modellt dolgoztak ki, és javaslatokat fogalmaztak meg az ápolás és gondozás min ségének fejlesztése érdekében.⁴¹

Az I. munkacsoport az otthoni ápolás és gondozás területén a min ség és az ellátási struktúrák javítása érdekében fogalmazott meg javaslatokat. A II. munkacsoport a fekv beteg ellátással foglalkozott. A III. munkacsoport a bürokrácia csökkentésére tett javaslatokat. A IV. munkacsoport pedig egy a segítségre és gondozásra szoruló emberek jogait tartalmazó chartát készített el .⁴² A munkacsoportok által kidolgozott eredményeket 2005. április 19-én Berlinben egy közbens plénumon vitatták meg és konkretizálták. Ezen a plénumon a tartományok, községek, jóléti szövetségek, magán intézményüzemeltet k, egészségbiztosítási pénztárak és a tudományág valamint a gondozottak mintegy 200 képvisel je volt jelen és tett konstruktív javaslatokat a dokumentumok megfogalmazására. Egyetértés mutatkozott abban, hogy a gondozás és ápolás min sége valamennyi szerepl közös felel ssége. Ide tartoznak a szakszemélyzet, az intézmények üzemeltet i, az állami intézmények (otthonfelügyeleti szervek), de a polgárok is egyrészt mint hozzátartozók másrészt mint önkéntesek. A min ség hosszú távú javulásának alapja, ha ezek a szerepl k összefognak.⁴³

⁴⁰ <http://www.bmfsfj.de/Publikationen/heimbericht/6-Qualitaetssicherung-in-den-heimen/6-2-Sachstand-der-qualitaetssicherung-in-heimen/6-2-1-daten-zu-qualitaetsmaengeln-und-zur-qualitaetssicherung,seite=2.html>

⁴¹ <http://www.bmfsfj.de/Publikationen/heimbericht/6-Qualitaetssicherung-in-den-heimen/6-1-grundlagen-der-qualitaetssicherung.html>

⁴² <http://www.bmfsfj.de/Publikationen/heimbericht/6-Qualitaetssicherung-in-den-heimen/6-5-runder-tisch-pflege-und-weitere-schritte-zur-qualitaetssicherung-und-entwicklung,seite=2.html>

⁴³ <http://www.bmfsfj.de/Publikationen/heimbericht/6-Qualitaetssicherung-in-den-heimen/6-5-runder-tisch-pflege-und-weitere-schritte-zur-qualitaetssicherung-und-entwicklung,seite=1.html>

2.5 AUSZTRIA

Ausztria Németországhoz hasonlóan szövetségi állam, amelyet 9 szövetségi tartomány (Bundesland) alkot. A tartományok szinte külön államként funkcionálnak. Minden tartománynak van saját fő városa, amely egyben a tartományi parlament székhelye is. A szociális jogot minden tartomány saját joga szabályozza. A különböző tartományi törvények ezért különböző képpen fejlődtek és ennek megfelelően részben jelentős eltérések vannak köztük. A jelen tanulmány kereteiben nincs lehetőség arra, hogy mind a 9 tartomány törvényeit és intézményrendszerét bemutassuk, ezért most csak a fő város, Bécs szabályozása kerül bemutatásra (amely egy önálló tartomány).

2.5.1 Szervezeti felépítés, feladatok

Szövetségi szint

A szövetségi szint szociálpolitikáért felelős minisztérium a Munkaügyi, Szociális és Fogasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium (Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz), míg a család- és ifjúságpolitikáért felelős minisztérium a Gazdasági-, Család- és Ifjúsági Minisztérium (Bundesministerium für Wirtschaft, Familie und Jugend).

A szövetségi szint gyermekjóléti törvény, az 1989. március 15-i Gyermekjóléti törvény (Jugendwohlfahrtsgesetz) csak az alapelveket fogalmazza meg, a részletes szabályok megalkotása és a végrehajtási rendeletek tartományi hatáskörben vannak. A szövetségi szint jogalkotás a szociálpolitika területén is csak az alapvető szociális juttatásokat, a társadalombiztosítási szolgáltatásokat szabályozza, azonban egységes, központi intézményrendszer az ellenőrzés területén nem került kialakításra. A részletes szabályokat itt is a tartományi jogszabályok tartalmazzák.

Ugyanakkor több független szervezet, mint például a Gyermekjogok Hálózata Auszria (Netzwerk Kinderrechte Österreich), a gyermekjogi szervezetek és intézmények független hálózataként a hatékonyabb gyermekvédelem érdekében azt javasolja (sőt követeli) a politikától, hogy egész Ausztriában egységes minőségi követelményeket dolgozzanak ki az ifjúsággondozás területén. Rámutattak arra, hogy a családokkal való közvetlen kapcsolattartásnak kellene előtérbe kerülnie a közigazgatással és a bürokratikus feladatokkal szemben, valamint arra, hogy nagyobb hangsúlyt kellene helyezni a megelőző tevékenységekre. A gyermekjogok alkotmányi szintű szabályozása mellett fontosnak tartják a gyermekvédelmi szabályok szövetségi szintű harmonizálását is.⁴⁴

Az Osztrák Gyermek- és Ifjúsági Ügyvédek (Kinder- und Jugendanwaltschaft) is javaslatokat fogalmaztak meg az ifjúságvédelmi törvények szövetségi szintű harmonizálására, valamint a 2009. évi éves beszámolóban észrevételeket és javaslatokat tettek a készülő Szövetségi Gyermek és Ifjúsági Segély törvénytervezettel kapcsolatban.⁴⁵

Tartományi szint

Tartományi szinten Bécsben az ifjúsággondozás területén a jogalapot a 36/1990 számú Bécsi Ifjúsági Jóléti törvény (Wiener Jugendwohlfahrtsgesetz, 27/04/1990 LGBl, Nr 36/1990) valamint a törvény felhatalmazása alapján alkotott 03/1991. sz. a gyerekek és fiatalok számára létrehozott otthonok és egyéb intézmények alapításának és működtetésének irányelveiről szóló rendelet (11/12/1990 LGBl. Nr. 03/1991) jelenti.

A hivatkozott törvény 4. § értelmében a szociálpedagógiai intézmények alapításának és működtetésének engedélyezési és felügyeleti szerve a tartományi kormány hivatala, a

⁴⁴ <http://www.kinderhabenrechte.at/index.php?id=27>

⁴⁵ http://www.kja.at/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=25&Itemid=49

Magisztrátus (Amt der Landesregierung Wien, Magistrat). A Magisztrátuson belül mintegy 70 osztály működik, ezek közül a 11. számú az Ifjúság és Család Hivatala (MAG ELF).⁴⁶ Az Ifjúság és Család Hivatalának feladatai összetettek, fő célja a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek és családok támogatása, az életszínvonaluk javítása. A Hivatal modern szolgáltató szervezetként működik, információkat ad, tanácsokat nyújt, pénzügyileg és jogilag támogatja a gyerekeket, fiatalokat, családokat és emellett számos kríziscentrumot és szociálpedagógiai intézményt működtet valamint ellátja szakmai felügyeletüket.

A 11. sz. Magisztrátus feladatai az alábbiak:

- az ifjúság gondozás egész tevékenységének szakmai felügyelete, ellenőrzése;
- az ifjúság gondozás területén tevékenykedő szakemberek képzése és továbbképzése, amennyiben az nem tartozik az iskolai rendszer képzés kereteibe;
- egész évben nyitva tartó, a közszféra vagy a magánszféra által üzemeltetett szociálpedagógiai intézmények, valamint anya-gyermekek otthonok alapításának és működtetésének engedélyezése valamint felügyelete, ellenőrzése;
- gyermekek külföldi intézményekbe történő közvetítése és felvétele;
- olyan általános intézkedések megtervezése, amelyek az ifjúsági jólét céljainak eléréséhez szükségesek;
- az ifjúsági jólét területére vonatkozó kutatások kezdeményezése és támogatása.

A gyermekek és fiatalok jogainak erőteljesebb védelme érdekében a bécsi tartományi kormány hivatala mellett egy Gyermekek és ifjúsági jogi ügyvédség (Kinder- und Jugendanwaltschaft) működik, amely gyermek és ifjúsági jogra szakosodott ügyvédekkel és egyéb munkatársakból áll. A Gyermekek és ifjúsági jogi ügyvédség feladatai az alábbiak:

- tanácsadás kiskorúak és törvényes képviselőik részére minden olyan ügyben, amely az kiskorú helyzetét és a nevelésére jogosult feladatait érinti;
- közvetítés a gondozással és neveléssel kapcsolatos véleménykülönbségek és viták esetén;
- a kiskorúak és fiataalkorúak érdekeire vonatkozó javaslatok elkészítése;
- a kiskorúak és fiataalkorúak érdekeit érintő törvények és rendeletek véleményezése valamint kezdeményezése;
- információnyújtás a kiskorúak és fiataalkorúak jogairól és kötelezettségeiről valamint érdekeiről.⁴⁷

A Gyermekek és ifjúsági jogi ügyvédség évente legalább egyszer beszámolót készít a tartományi kormány részére a tevékenységéről és a tapasztalatairól. A bécsi tartományi és önkormányzati hivatalok valamint a magán gyermekjóléti szolgáltatók kötelesek a gyermek és fiataalkorúak ügyvédeknek a feladataik ellátásához szükséges támogatást és a szükséges felvilágosítást megadni. A Gyermekek és ifjúsági jogi ügyvédség nem része a hivatalnak és nem utasítható, hanem egy független szervezet, amelyhez ingyen fordulhatnak tanácsért a gyermekek és fiataalkorúak valamint a szülők, szomszédok, iskolák stb.. Függetlenségéből kifolyólag a gyermekek és a fiatalok nagyobb bizalommal fordulnak hozzájuk, mint egy a hatalmat megtestesítő bürokratikus hivatalhoz.

A bentlakásos szociális otthonokra vonatkozó szabályokat a 15/2005. számú Bécsi Lakó- és Gondozási Otthonokról szóló törvény (Wiener Wohn- und Pflegeheimgesetz, 15/2005), valamint a végrehajtására kiadott 31/2005 számú A gondozási otthonokra és állomásokra vonatkozó minimumkövetelményekről szóló rendelet (Verordnung der Wiener Landesregierung betreffend Mindeststandards von Pflegeheimen und Pflegestationen) tartalmazza.

A törvény 28. §-a értelmében az otthonok felügyeleti szerve szintén a Magisztrátus, ezen belül pedig a 40. számú Szociális ügyek, Szociális- és Egészségügyi jog hivatala, amely egyrészt engedélyezési, másrészt felügyeleti szervként működik.

⁴⁶ <http://www.wien.gv.at/advuew/internet/AdvPrSrv.asp?Layout=stvar&Type=K&st=MA&AUSSSEN=Y>

⁴⁷ http://www.kja.at/index.php?option=com_content&task=view&id=50&Itemid=69

Ellenrzési feladatai ellátása során a 40. sz. Mgisztrátus munkáját a Bécsi Betegjogi Képviselek mellett felállított ún. Bécsi Otthonbizottság+ (Heimkommission) segíti. Az Otthonbizottság az alábbi összetétel tagokból áll:

1. legalább két gondozási szakember;
2. az otthonok üzemeltetinek legalább két képviselője;
3. egy orvos;
4. és egy olyan személy, aki a gondozás területén panaszkezelésre szakosodott.

Minden tag mellé ki kell nevezni egy pótagot is. Az Otthonbizottság fenti 1-3. pontokban felsorolt tagjait és a pótagokat a Mgisztrátus nevezi ki a betegjogi képviselőkkel egyetértésben. A 4. pontban említett tagot a szociális segítségnyújtással foglalkozó szolgáltatók küldik. Az Otthonbizottság tagjai függetlenek és nem lehetnek utasítani.⁴⁸

2.5.2 Felügyelet, Ellenrzés

2.5.2.1 Ifjúság gondozás

A Bécsi Ifjúsági Jóléti törvény valamint a végrehajtási rendelete szerint a 11. sz. Mgisztrátus meghatározott időnként, de legalább évente egyszer köteles ellenrizni, hogy a 16 év alatti gondozott gyermekek megkapják-e a törvényeknek megfelelő gondozást és nevelést valamint, hogy a szociálpedagógiai intézmények teljesítik-e a törvényben előírt követelményeket. Amennyiben a törvényi feltételek már nem állnak fenn, az engedélyt vissza kell vonni.

Szintén rendszeres időközönként, de legalább évente egyszer ellenrzi a Mgisztrátus, hogy a 16 éven aluli, nevelőszülőknél elhelyezett gyerekek megfelelő nevelésben és gondozásban részesülnek-e. A nevelőszülőkre kötelesek lehetnének tenni a Mgisztrátus szervei számára az ellenrzést. Ellenrzési jogkörében eljárva a Mgisztrátus többek között az alábbi jogosítványokkal rendelkezik annak érdekében, hogy a nevelt gyermek jólétéről és lehet a legjobb fejlődéséről meggyőződhesse:

- kapcsolatfelvétel a nevelt gyermekkel;
- belépés a gyermek tartózkodási helyeül szolgáló helyiségekbe;
- a gyermekek életkörülményeinek ellenrzése a helyszínen.

A nevelőszülőkre kötelesek minden különös körülményt, különösen a gyermek tartózkodási helyének megváltozását haladéktalanul jelenteni a Mgisztrátusnak.

A 11. sz. Mgisztrátus 2007. évi éves jelentése⁴⁹ szerint a felügyeleti jogkörében eljárva minden gyermekotthonon legalább egyszer ellenrizték az adott évben. Ellenrizték a személyzetet, megismerlést az intézményeket, elbeszélgettek az üzemeltetőkkel a hibák feltárása érdekében. Az ellenrzések eredményeképpen már minden gyermekotthonon rendelkezik pedagógiai koncepcióval, ugyanakkor ezek minősége még nagyon eltér.

A 2008. évi éves jelentés szerint⁵⁰ 2008-ban összesen 125 rendes ellenrzést tartottak a különböző gyermekotthonokban és anya-gyermek otthonokban, 19 esetben pedig valamilyen indítvány alapján tartottak vizsgálatot. Az ellenrzések első sorban a szociálpedagógiai dokumentációra irányultak. Ennek érdekében létrehoztak egy munkacsoportot, amelynek az volt a célja, hogy ezen a területen megállapítsa a minőségi szempontokat. Mindemellett tovább folytatódott az érdekes megfigyelés lehetőségeinek vizsgálata is, ami már 2007-ben megkezdődött. Ezzel kapcsolatban a Mgisztrátus nagyobb fokú érzékenységet észlelt az elmúlt évekhez képest, pl. sok szociálpedagógus továbbképzéseken vett részt ebben a témakörben.

⁴⁸ <http://www.wien.gv.at/gesundheit/wppa/heimkommission.html>

⁴⁹ <http://www.wien.gv.at/menschen/magelf/pdf/jahresbericht2007.pdf>

⁵⁰ <http://www.wien.gv.at/menschen/magelf/pdf/jahresbericht2008.pdf>

A nevel szül knél gondozott és örökbefogadott gyermekekkel kapcsolatban a szociális munkások összesen 850 ellen rzést hajtottak végre, ami az el z évhez képest 18,5%-os emelkedést jelent. Ennek oka, hogy a nevel szül knél elhelyezett gyermekek száma n tt. Ezzel párhuzamosan n tt a nevel és örökbefogadó szül nek jelentkező száma is, így több továbbképzést is tartottak. A továbbképzések célja, hogy a nevel szül kkel megértessék többek között a származási család jelent ségét és a gyermek és szülei/rokonai közötti kapcsolattartás fontosságát, valamint felkészítsék ket a nevel szül i feladatokra.

A nevel szül knél történ nevelés színvonalának növelése érdekében új tanfolyamokat is bevezettek, valamint megkezd dött a DEFT-Program (DEFT=Developing Europe's Fostering Training) átültetése is. A DEFT egy EU-projekt, aminek létrejöttében 2006-ban és 2007-ben osztrák szociális munkások is intenzíven közrem ködtek. A DEFT célja a potenciális és aktív nevel szül k részére egy magas színvonalú összeurópai képzés nyújtása. A DEFT a nevel szül i munka szakembereinek, mint trénereknek és coach-oknak a tudását próbálja b vítetni.⁵¹ 2008-ban a Mgisztrátus által szervezett egyik kurzust már egy szociális munkás és egy a DEFT szerint kiképzett nevel szül vezette. A résztvev k visszajelzései kit n k voltak, ezért még több ilyen jelleg kurzust terveznek.⁵²

A min ségbiztosítás és a min ség színvonalának növelése érdekében a 11. sz. Mgisztrátus rendszeresen kérd ívek segítségével próbálja felmérni az ügyfelek elégedettségét a tanácsadással kapcsolatban. Öt kirendeltségben személyes beszélgetések során töltötték ki a kérd íveket, valamint a kirendeltségek várótermeiben a kérd ív egy on-line változatát is hozzáférhetővé tették. Összesen 86 kérd ívet gy jtöttek össze a személyes beszélgetésekb l és 34-et az on-line változatból. A kérd ívek segítségével többek között olyan kérdésekre kaptak választ, hogy milyen okból kereste fel az ügyfél az adott kirendeltséget, és milyen céllal érkezett (támogatás, segély, jogi tanácsadás stb).⁵³

2.5.2.2 Szociális otthonok

A Bécsi Lakó- és Gondozási Otthonokról szóló törvény szerint a 40. sz. Mgisztrátusnak az otthonok feletti a felügyeleti jogkörében eljárva azt kell vizsgálnia, hogy az otthonok vezetése ill. felszereltsége megfelel-e az egészségügyi, szervezeti, személyi, technikai és biztonságtechnikai követelményeknek.

Beérkezett panasz esetén a Mgisztrátus köteles az adott otthont azonnal megvizsgálni, majd hivatalból évente újra felülvizsgálni. A felülvizsgálat során a Mgisztrátus bármikor jogosult szóbeli meghallgatásokat, valamint helyszíni szemlét tartani. Az otthon üzemeltet je pedig köteles a Mgisztrátus számára lehet vé tenni a vizsgálatot, az otthon helységeibe belépést biztosítani, a szükséges felvilágosítást megadni, és az alábbi iratokat átadni:

- feljegyzéseket, amelyekb l kiderül, hogy a lakókkal és a személyzettel szembeni információs kötelezettségeinek eleget tett;
- iratokat, amelyekb l kiderül, hogy az otthon a törvényi el írásoknak megfelel;
- személyes adatokat, amelyek az otthonban foglalkoztatott személyek szakmai végzettségét igazolják.

Amennyiben az ellen rzés során a Mgisztrátus valamilyen hibát, hiányosságot állapít meg, megfelel határid t zésével felszólítja az üzemeltet t a hiba elhárítására. A Mgisztrátus bármikor kötelező erej utasításokat írhat el , ha és olyan mértékben, akkor és amennyiben az egészségügyi, szervezeti, személyi, technikai és biztonságtechnikai követelményeknek teljesítése érdekében feltétlenül szükséges.

⁵¹ <http://www.wien.gv.at/menschen/magelf/pdf/jahresbericht2007.pdf>

⁵² <http://www.wien.gv.at/menschen/magelf/pdf/jahresbericht2008.pdf>

⁵³ <http://www.wien.gv.at/menschen/magelf/pdf/jahresbericht2008.pdf>

A Mgisztrátus köteles részben vagy teljesen megtiltani egy otthon m ködését, ha

- olyan súlyos hiányosságokat tapasztal, amelyek nem orvosolhatóak, illetve amelyek elhárítására az üzemeltet nem hajlandó;
- a súlyos hiányosságokat felszólítás ellenére sem hárították el;
- egy lakó életét vagy egészségét olyan mértékben közvetlenül fenyeget veszély esetén, amikor sem a hiányosság kijavítására való felszólítás sem a kötelező utasítás nem vezetne eredményre.

A m ködés megtiltását vissza kell vonni, ha egy újabb felülvizsgálat vagy a hiányosságok kiküszöbölését bizonyító iratok benyújtása alapján megállapítható, hogy a tiltás oka megsz nt.

A Mgisztrátus által hozott határozatok ellen fellebbezést lehet benyújtani Bécs Független Szenátusához.

A Mgisztrátus ellen rzési munkáját segít Bécsi Otthonbizottság feladatai az alábbiak:

- a Mgisztrátus támogatása, tanácsadás az otthonokkal kapcsolatban;
- az otthonok gondozási és ápolási min ségének rendszeres értékelése és err l minden évben jelentés készítése a Mgisztrátus részére;
- ajánlások megfogalmazása a lakók gondozásával és ápolásával kapcsolatban;
- a lakók jogainak és érdekeinek támogatásával kapcsolatos javaslatok valamennyi, a lakók jogait és érdekeit érint ügyben;
- rendszeres fogadóórák tartása az otthonokban;
- tanácsadás és felvilágosítás adása az otthonok lakói számára;
- panaszok, kérelmek kivizsgálása.⁵⁴

A fenti feladatai és jogai ellátása során az Otthonbizottságnak iratbetekintési joga van a törvényben meghatározott dokumentumokba.

Közigazgatási kihágásnak min sül és 20.000,- EUR-ig terjed pénzbírsággal, vagy behajthatatlanság esetén 6 hetes elzárással büntetend , aki

- a Mgisztrátus szerveinek nem teszi lehetővé a felügyelet gyakorlását;
- megakadályozza, hogy a Mgisztrátus kapcsolatba lépjen a lakókkal;
- az ellen rzés során megállapított hibát/hiányosságot a kit zött határidőn belül nem javítja ki;
- az otthon jogerő s tiltás ellenére m ködteti;
- egy bejelentésköteles intézkedést jogerő s tiltás ellenére foganatosít;
- egy a törvény rendelkezéseit l eltér modellt vagy projektet a Mgisztrátus engedélye nélkül vagy a jogerő sen visszavont engedély ellenére m ködtet.

⁵⁴ <http://www.wien.gv.at/gesundheits/wppa/heimkommission.html>

Közigazgatási kihágásnak min sül és 10.000,- EUR-ig terjed pénzbírsággal, vagy behajthatatlanság esetén 3 hetes elzárással büntetend , aki

- nem teljesíti az üzemeltetési- és szolgáltatás meghatározás elkészítésére vagy módosítására vonatkozó kötelezettségét;
- nem teljesíti az otthonszabályzat elkészítésére vagy módosítására vonatkozó kötelezettségét;
- nem teljesíti a személyzeti terv elkészítésére vagy módosítására vonatkozó kötelezettségét;
- a törvényben meghatározott bejelentési kötelezettségét megszegi;
- a törvényben meghatározott egyes egyéb kötelezettségeit megszegi;
- a titoktartási kötelezettségét megszegi;
- saját vagy harmadik személy részére vagyoni elnyt fogad el a gondozási szerződésben meghatározott gondozási díjon felül a lakóktól;
- az építészeti-technikai és a személyzeti feltételekre vonatkozó rendeletekben foglalt minimum elírásokat megszegi.

A közigazgatási kihágások esetében is a Mgisztrátus jár el.

2007-ben Bécs egy ún. „Min ségprogramot+ (Qualitätsprogramm) dolgozott ki a szociális otthonok részére a min ség javításának el segítése érdekében. A program mind a gondozási intézmények mind a felügyeleti szerv, azaz a Mgisztrátus részére tájékoztatói segítséget nyújt. Lehet vé tenni a szolgáltatók és az intézmények részére, hogy önmaguk is képesek legyenek megállapítani a saját szervezetükben a min ség színvonalát, valamint felhasználható arra is, hogy a vizsgált intézmény min ségének szintjét felmérje az ellen rzést is ellátó felügyeleti szerv. A Min ségprogram gyakorlatilag egy kérdéseket tartalmazó katalógus, amely átfogja a jogszabályok által el írt feltételek valamennyi területét (építészeti, technikai, szervezeti, személyi, lakók jogaira vonatkozó stb.) oly módon, hogy a lakók jólétét állítja a központba. Minden min ségi indikátorhoz hozzárendeltek egy mutatószámot, amelyek viszonyszámok, tehát a végeredmény megállapításakor egymáshoz viszonyítva kerülnek értékelésre. Egy mutatószám önmagában nem mond semmit, csak egymáshoz viszonyítva lehet ket értelmezni.⁵⁵

A Min ségprogramot a Bécsi Szociális Intézmények Szövetsége, a Bécsi Szociális Alapok és a Mgisztrátus megbízásából egy munkacsoportban fejlesztették ki, amelynek munkáját egy adócsoport is segítette. Az els tervezetet el ször tudományos szakért k ellen rízték, majd a végleges verziót egy egyéves próbaid szakban tesztelték.⁵⁶ Az Otthonbizottság által készített 2007. évi jelentés⁵⁷ szerint a Min ségprogram implementálása érdekében egy workshopot szerveztek. A meghívott szolgáltatók a kollégákkal részletesen meg tudták beszélni a Min ségprogram egyes pontjait annak érdekében, hogy a katalógust elfogadják a min ség javításának eszközeként. A Min ségprogram továbbfejlesztése érdekében 2008-ban egy újabb workshopot hívtak össze, amelyre meghívták valamennyi érdekl d szervezet képvisel it. E célból egy kérd ívet küldtek ki az érdekelt szervek részére, hogy a min ségprogram implementálásának fokát felmérjék.⁵⁸ A Min ségprogram széles kör alkalmazásától a szociális otthonok szolgáltatásainak valamint intézményi, személyi feltételeinek általános javulását várják.

⁵⁵ http://www.dachverband.at/fileadmin/Bibliothek_Dateien/Qualitaetsprogramm_WWPG.pdf

⁵⁶ <http://www.wien.gv.at/vtx/rk?DATUM=20070912&SEITE=020070912015>

⁵⁷ <http://www.wien.gv.at/gesundheit/wppa/pdf/heimkommission-2007.pdf>

⁵⁸ <http://www.wien.gv.at/gesundheit/wppa/pdf/heimkommission-2007.pdf>

---

3. FORRÁSOK

3.1 Vonatkozó magyar jogszabályok és tanulmányban használt rövidítések

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (Szt.)
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)
- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (Ket.)
- 291/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet az Állami Foglalkoztatási Szolgálatról
- 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet a szociális szolgáltatók és intézmények működésének engedélyezéséről és ellenőrzéséről
- 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatótevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedélyről
- 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről (Gyár.)
- 226/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények ágazati azonosításáról és országos nyilvántartásáról
- 188/1999. (XII. 16.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény és a falugondnoki szolgálat működésének engedélyezéséről, továbbá a szociális vállalkozás engedélyezéséről (Szmr.) (hatályon kívül helyezve 2010. január 1-től)
- 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- 3/2008. (IV. 15.) SZMM rendelet a szociális módszertani intézmények kijelöléséről és feladatairól, valamint a szociális szolgáltatók, intézmények engedélyezési eljárásának szakértői díjáról
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 340/2007. (XII. 15.) Korm. rendelet a személyes gondoskodás igénybevitelével kapcsolatos eljárásokban közreműködő szakértőkre, szakértői szervezetekre vonatkozó részletes szabályokról
- 25/2009. (XI. 13.) SZMM rendelet az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékről és az Országos Szociálpolitikai Szakértői Névjegyzékről
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

3.2 Cikkek, tanulmányok, egyéb források

- A Foglalkoztatási és Szociális Hivatal alapító okirata
- A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet alapító okirata
- Kovács Ibolya: A Foglalkoztatási és Szociális Hivatal szociális intézményi ellenrzésének stratégiai terve, koncepciója
- Összefoglalás az FSZH 2009. évi ellenrzéseinek tapasztalatairól, az ellátotti jogok érvényesülésér l a szociális intézményekben, összeállította: Heidl Beáta, Budapest, 2010. március 10.
- Összefoglalás az ellátotti jogok és érvényesülésük a szakosított szociális intézményekben+cím 2008. évi ellenrzés tapasztalatairól, összeállította: Heidl Beáta, Budapest, 2009. március 10.
- A Családsegítés ellenrzési szempontsora 2010. évben. FSZH Szociális F osztály
- Ellenrzési szempontok az Ellátotti jogok érvényesülése célellenrzésr l a 2009. évben. FSZH Szociális F osztály
- Ellenrzési szempontok a Nappali ellátás ellenrzésér l a 2009. évben. FSZH Szociális F osztály
- Dr. Németh Gabriella: Eljárásrend az ellenrzési módszerekr l, a hatósági és szakért i együttm ködésr l
- Erd s Zsuzsa: Eljárásrend ajánlata az ellenrzési módszerekr l, hatósági és szakmai együttm ködésekr l a módszertani intézmények számára
- Guidance about compliance, Summary of regulations, outcomes and judgement framework, 2010. March, published by: Care Quality Commission
- About the Care Quality Commission, published by: Care Quality Commission
- Our Strategy for 2010-2015, published by: Care Quality Commission
- Position Statement and action plan for children, young people and maternity services 2010-2015, published by: Care Quality Commission
- Who we are and what we do, 2003 Edition, published by: The Social Services Inspectorate
- The Annual Report of Her Majesty's Chief Inspector of Education, Children's Services and Skills 2008/09, published by: Ofsted
- Quality and standard sin care, early education, schools, colleges, adult learning and skills, and children's services, The Annual Report of Her Majesty's Chief Inspector 2008/09, published by: Ofsted
- Inspection of local authority private fostering arrangements 2007-08, Published in February 2009 by Ofsted, Referenc no: 080298
- Childcare Act 2006 (Egyesült Királyság törvénye a Gyermekvédelemr l)
- Children Act 1989 (Egyesült Királyság törvénye a Gyermekekér l)
- Health and Social Care (Community Health and Standards) Act 2003 (Egyesült Királyság törvénye az Egészségügyi és Szociális Ellátásokról)
- Care Standards Act 2000 (Egyesült Királyság Törvénye az Ellátási Szttenderdekr l)
- Ofsted plan for the Professional Development of Independent Inspectors January 2004 to April 2005, published Autumn 2003, by Ofsted
- Investigating and enforcing compliance: our powers and principles of investigation, published by Ofsted

-
- Social Services Act No. 108/2006 Coll. (Cseh Köztársaság törvénye Szociális Szolgáltatásokról)
  - (De)centralization of Social Services in the Czech Republic, by Markéta Vytílová, Paper submitted to the NISPAcee 11th Annual Conference „Enhancing the Capacities to Govern: Challenges facing the CEE countries”, March 2003
  - National Report on Strategies for Social Protection and Social Inclusion 2008-2010, prepared by the Ministry of Labour and Social Affairs of the Czech Republic, 2008.
  - Quality of Social Services, Situation in the Czech Republic, Stanislava Makovcová, Ministry of Labour and Social Affairs of the Czech Republic
  - Social-legal protection of children, JuDr. Sarka Speciánová, 2007, ISBN 978-80-86991-27-6
  - Rapport D'Activité 2008 De l'IGAS, 2009. június, IGAS
  - Les politiques sociales décentralisées, Rapport Annuel 2007-2008, IGAS
  - Code de l'action sociale et des familles, A szociális segítségnyújtásról és családokról szóló Francia Törvénykönyv (CASF)
  - Eladás a Gyermek és Ifjúság gondozásáról Németországban <http://www.kinderjugendhilfe.org/wai1/showcontent.asp?ThemaID=4759>
  - Család, Idősek, Nők és Ifjúság Szövetségi Minisztériuma által közzétett publikáció a Szociálpedagógiai Családsegítés a Német Szövetségi Köztársaságban+cím projektről: www.bmfsfj.de/Publikationen/spfh/einleitung.html
  - Család, Idősek, Nők és Ifjúság Szövetségi Minisztériuma első beszámolója az otthonok állapotáról és a lakók gondozásáról: www.bmfsfj.de/Publikationen/heimbericht/6-Qualitaetssicherung-in-den-heimen/6-3-Heimaufsicht/6-3-1-ziele-funktionen-und-aufgaben-der-heimaufsicht.html
  - Bécsi Otthonbizottság (Wiener Heimkommission) 2007. évi és 2008. évi éves jelentése: www.wien.gv.at/gesundheit/wppa/heimkommission.html
  - 11. sz. Magisztrátus, azaz az Ifjúság és Család Hivatala (MAG ELF) 2007. évi éves jelentése: www.wien.gv.at/menschen/magelf/pdf/jahresbericht2007.pdf
  - 11. sz. Magisztrátus, azaz az Ifjúság és Család Hivatala (MAG ELF) 2008. évi éves jelentése www.wien.gv.at/menschen/magelf/pdf/jahresbericht2008.pdf
  - Minőségprogram a bécsi bentlakásos és gondozási otthonok részére (Qualitätsprogramm für wiener Wohn-und Pflegeheime): www.dachverband.at/fileadmin/Bibliothek_Dateien/Qualitaetsprogramm_WWPG.pdf

3.3 Az anyaggyűjtés során felhasznált internetes honlapok

- www.aszf.hu, az Állami Foglalkoztatási Szolgálat hivatalos honlapja
- www.europa.eu, Az Európai Unió hivatalos honlapja
- www.ec.europa.eu, Az Európai Bizottság hivatalos honlapja
- www.szmi.hu, A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet hivatalos honlapja
- www.cqc.org.uk, A Care Quality Commission (A szociális és egészségügyi szolgáltatások minőségéért felelős bizottság Angliában) hivatalos honlapja
- www.ofsted.gov.uk, Az Ofsted hivatalos honlapja
- www.direct.gov.uk/oneplace, 6 független ellenőrző hatóság együttes ellenőrzéseit tartalmazó weboldal az Egyesült Királyságban, ami a közszolgáltatások mérését, ellenőrzését szolgálja
- www.opsi.gov.uk, Office of Public Sector Information, hatályos jogszabályok, egyéb dokumentumok honlapja az Egyesült Királyságban
- www.mpsv.cz, A Cseh Köztársaság Munkaügyi és Szociális Ügyek Minisztériumának hivatalos honlapja
- www.ladocumentationfrancaise.fr, Hivatalos, közérdekes dokumentumok gyűjteménye Franciaországban
- www.igas.gouv.fr, Az IGAS, Inspection générale des affaires sociales hivatalos honlapja
- www.legifrance.gouv.fr, Francia jogszabályok nyilvános közlésére szánt hivatalos weboldal
- www.anesm.sante.gouv.fr, A francia Nemzeti Ügynökség a Szociális és Egészségügyi-szociális Szolgáltatások és Intézmények Értékeléséért és Minőségéért hivatalos honlapja
- www.ijab.de, IJAB - Fachstelle für Internationale Jugendarbeit der Bundesrepublik Deutschland, Németország Nemzetközi Ifjúsági Szolgálatának hivatalos honlapja
- www.kinder-jugendhilfe.org, Gyermek és Ifjúsággondozás Németországban információs rendszer (Infosystem Kinder- und Jugendhilfe) . a Német Szövetségi Köztársaság Nemzetközi Ifjúsági Munka Szakhatóság Egyesület (IJAB) által létrehozott információs rendszer
- www.bmfsfj.de, A német Család, Idősek és Ifjúság Szövetségi Minisztériuma (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend) hivatalos honlapja
- www.agj.de, Gyermek- és Ifjúsággondozási Munkacsoport (Arbeitsgemeinschaft für Kinder- und Jugendhilfe) honlapja
- www.lasv.brandenburg.de, Brandenburg Tartományi Szociális és Közellátási Hivatal (Landesamt für Soziales und Versorgung des Landes Brandenburg) honlapja
- www.bmsk.gv.at/cms/site, Az osztrák Munkaügyi, Szociális és Fogyasztóvédelmi Szövetségi Minisztérium (Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz) honlapja
- www.bmwfj.gv.at/Seiten/default.aspx, Az osztrák Gazdasági, Család és Ifjúsági Szövetségi Minisztérium (Bundesministerium für Wirtschaft, Familie und Jugend) honlapja

-
- www.kinderhabenrechte.at, Osztrák Gyermekjogok Hálózata (Netzwerk Kinderrechte Österreich) honlapja
  - www.kja.at, Bécsi Gyermek és Fiatalok Ügyvédségének honlapja
  - www.wien.gv.at, Bécs hivatalos honlapja
  - www.dachverband.at, Bécsi Szociális Intézmények Szövetségének (Dachverband Wiener Sozialeinrichtungen) honlapja

---

4. MELLÉKLETEK

4.1. Hatáskörök áttekint táblázata a 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján

4.2. Hatáskörök áttekint táblázata a 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján

4.3. Hatáskörök áttekint táblázata a 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet alapján